

**ZİHİN ENGELLİ ÇOCUKLARIN TÜRKÇEDEKİ
AD ÇEKİM EKLERİNİ KULLANIMLARI**

Mine BAŞAL
(Doktora Tezi)

Eskişehir - 1999

**ZİHİN ENGELLİ ÇOCUKLARIN TÜRKÇEDEKİ AD ÇEKİM
EKLERİNİ KULLANIMLARI**

Mine BAŞAL/

DOKTORA TEZİ
Özel Eğitim Anabilim Dalı
Danışman: Prof.Dr. Ahmet KONROT

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Nisan 1999

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İmza

- Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Ahmet KONROT
Üye : Prof.Dr.Gönül AKÇAMETE
Üye : Doç.Dr.Gönül KIRCAALİ İFTAR

Mine BAŞAL'ın "Zihin Engelli Çocukların Türkçedeki Ad Çekim Eklerini Kullanımları" başlıklı tezi 15 Haziran 1999 tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Özel Eğitim Anabilim Dalında Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

1.1.6. Zihin Engelli Çocuklarda Dil ve Konuşma Sorunları	14
1.2. Amaç	15
1.3. Önem	17
1.4. Varsayımlar	18
1.5. Sınırlılıklar	18
1.6. Tanımlar	18
2. YÖNTEM	20
2.1. Araştırmanın Modeli	20
2.2. Çalışma Grubu	20
2.3. Veriler ve Toplanması	21
2.3.1. Veri Tabanı	21
2.3.2. Ölçme Aracının Hazırlanması ve Tanıtımı	21
2.3.3. Veri Toplama Süreci	23
2.3.4. Verilerin Toplanması Sırasında Kullanılan Kayıt Cihazı	24
2.3.5. Veri İşleme Formu	25
2.3.6. Verilerin İşlenişi	25
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	27
2.4.1. Gözlemcilerarası Güvenirlik	27
2.4.2. Verilerin Çözümü	28
3. BULGULAR VE YORUM	29
3.1. Giriş	29
3.2. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	29
3.2.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	29
3.2.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	30
3.2.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	31
3.2.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	32
3.2.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	33

3.2.6. Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	34
3.2.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	35
3.2.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki	36
3.3. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	37
3.3.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	37
3.3.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	38
3.3.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	40
3.3.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	41
3.3.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	42
3.3.6. Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	43
3.3.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	44
3.3.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki	45
3.4. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	46
3.4.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	46
3.4.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	48
3.4.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	50
3.4.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	51
3.4.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	53

3.4.6. Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	54
3.4.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	55
3.4.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki	57
3.5. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Anne-Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	58
3.5.1. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	58
3.5.1.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	59
3.5.1.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	60
3.5.1.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	62
3.5.1.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	63
3.5.1.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	65
3.5.1.6. Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	66
3.5.1.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	68
3.5.1.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	69
3.5.2. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	71

3.5.2.1.	Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	71
3.5.2.2.	Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	73
3.5.2.3.	Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	74
3.5.2.4.	Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	76
3.5.2.5.	Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	78
3.5.2.6.	Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	80
3.5.2.7.	İyelik Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	81
3.5.2.8.	Çoğul Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	83
3.6.	Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	84
3.6.1.	Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	85
3.6.2.	Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	86
3.6.3.	Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	88
3.6.4.	Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	89
3.6.5.	Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	91

3.6.6. Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	92
3.6.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	94
3.6.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki	96
3.7. Tartışma	98
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	102
4.1. Sonuç	102
4.2. Öneriler	103
4.2.1. Uygulamaya Dönük Öneriler	103
4.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	103
EKLER	
EK-1 Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Yazısı	105
EK-2 Veri Toplama Aracı	106
EK-3 Veri İşleme Formu	126
EK-4 Çalışma Grubunun Kişisel Değişkenlere Göre Ad Çekim Eklerini Kullanım Durumlarına İlişkin Genel Dağılımı	128
KAYNAKÇA	136

TABLOLAR LİSTESİ

		<u>Sayfa</u>
Tablo 1.1.	Belirtme Durum Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	29
Tablo 1.2	Yönelme Durum Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	30
Tablo 1.3.	Bulunma Durum Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	31
Tablo 1.4.	Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	32
Tablo 1.5.	Tamlayan Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	33
Tablo 1.6.	Araç Durum Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	34
Tablo 1.7.	İyelik Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	35
Tablo 1.8.	Çoğul Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı	36
Tablo 2.1.	Belirtme Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	37
Tablo 2.2.	Yönelme Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	39
Tablo 2.3.	Bulunma Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	40
Tablo 2.4.	Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	41
Tablo 2.5.	Tamlayan Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	42
Tablo 2.6.	Araç Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	43

Tablo 2.7.	İyelik Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	44
Tablo 2.8.	Çoğul Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı	45
Tablo 3.1.	Belirtme Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	47
Tablo 3.2.	Yönelme Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	49
Tablo 3.3.	Bulunma Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	50
Tablo 3.4.	Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	52
Tablo 3.5.	Tamlayan Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	53
Tablo 3.6.	Araç Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	54
Tablo 3.7.	İyelik Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	56
Tablo 3.8.	Çoğul Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı	57
Tablo 4.1.1.	Belirtme Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	58
Tablo 4.1.2.	Yönelme Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	61
Tablo 4.1.3.	Bulunma Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	62
Tablo 4.1.4.	Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	64
Tablo 4.1.5.	Tamlayan Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	65
Tablo 4.1.6.	Araç Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	67
Tablo 4.1.7.	İyelik Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	68
Tablo 4.1.8.	Çoğul Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	70

Tablo 4.2.1.	Belirtme Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	72
Tablo 4.2.2.	Yönelme Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	73
Tablo 4.2.3.	Bulunma Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	75
Tablo 4.2.4.	Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	77
Tablo 4.2.5.	Tamlayan Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	79
Tablo 4.2.6.	Araç Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	80
Tablo 4.2.7.	İyelik Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	82
Tablo 4.2.8.	Çoğul Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	83
Tablo 5.1.	Belirtme Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	85
Tablo 5.2.	Yönelme Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	87
Tablo 5.3.	Eulunma Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	88
Tablo 5.4.	Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	90
Tablo 5.5.	Tamlayan Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	91
Tablo 5.6.	Araç Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	93
Tablo 5.7.	İyelik Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	95
Tablo 5.8.	Çoğul Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı	97

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Toplum içinde yaşayan bireyler diğer bireylerle etkileşimde bulunma gereksinimindedirler. Bu etkileşim sözel ve sözel olmayan yollarla sağlanır. Sözel iletişim en etkili iletişim biçimi olup dile ait yapıların kullanılmasıyla gerçekleşir.

Çocuklarda dil edinimine ilişkin yapılan çalışmalar ve ortaya atılan görüşler ilk sözcüğün ortaya çıkışına kadar olan dönemde dil yapısındaki gelişimin evrensel olduğu doğrultusundadır. Ancak daha sonraki dönemlerde yapısal özellikler dillere göre farklılık gösterdiğinden evrensellikten söz edilemez.

Dile ait yapılar içinde biçimbirimlerin önemli bir yeri vardır; ancak hem bağımsız, hem de bağımlı biçimbirimler tümce içinde bir görevi tek başına yerine getiremez, diğer öğelerle olan ilişkileri aracılığıyla görev ve anlam bakımından açıklık kazanırlar.

Biçimbirimlerin yanlış ya da eksik edinilmiş olması çocuğun çevresi ile olan etkileşiminin önemli ölçüde sınırlanmasına neden olur.

Yaygın olarak dil sorunu olan zihin engelli çocuklar da içinde buldukları toplumda diğer bireylerle ilişki, her türlü durum, nesne ve olayı anlama, bunlar hakkında konuşma, düşünce, duygu ve isteklerini başkalarına aktarma gereksinimi içindedirler.

Bu açıdan bakıldığında zihin engelli çocukların iletişim gereksinimlerinin karşılanabilmesi, zengin dil öğrenme olanakları ile uygun eğitim ve düzeltme modelinin desenlenmesine bağlıdır. Bu da çocuğun dil sisteminin özelliklerinin incelenmesi, belirlenmesi ve ne öğrenmesi gerektiğinin betimlenmesi ile mümkündür

Bu düşünceden yola çıkılarak zihin engelli çocukların dil düzeyleri biçimbilgisel açıdan ele alınarak incelenecek ve bir değerlendirmeye gidilecektir.

1.1. İletişim, Dil, Konuşma İlişkisi Bağlamında Zihin Engelli Çocukların Kullandığı Dilin Biçimbilgisel Özellikleri

Başka insanlarla bir toplum oluşturmak ve o toplumun bir bireyi olarak ortak yaşayabilmenin ön koşulu başkalarıyla iletişim kurmaktır. İnsanlar, iş, meslek, sanat, kültür, eğlence, yönetim vb. alanlarda bilgi alışverişinde bulunmak, kendi düşünceleri ve önerilerini başkalarına aktarmak zorundadır.

İletişim dendiğinde ilk akla gelen insanlararası iletişim ve bu amaçla kullanılan araçlardır. Canlılar içinde iletişim kurma becerisine sahip tek tür insan değildir. Yapılan araştırmalarda bazı hayvan türlerinin de gelişmiş iletişim sistemlerinin bulunduğu saptanmıştır. Ancak yalnız insanlar sembol yaratma özelliğine sahiptir. Bu özelliği ile başkalarına yalnız duygularını belirtme değil, düşünce ve bilgilerini de biriktirip aktarma olanağına sahiptir.

Düşünme ve iletişim aracı dildir. Kişinin iletişim yeteneğini büyük ölçüde dili kullanabilme becerisini belirler. Çünkü dil bir öğrenme ve öğretme aracıdır. Başka bir deyişle, insanın var olduğu dünyayı anlama ve anlatma aracıdır. Bu anlamda insanın duygu ve düşünce yapısını oluşturan ve biçimlendiren bir araçtır da dil. Dilin gelişip zenginleşmesi bireyin duygu ve düşünce yönünden de zenginleşmesidir.

Dil öğrenmenin nedeni etkili iletişimdir. İnsanların temel gereksinimlerinden biri olan iletişim, henüz konuşmayı bilmeyen bebeğin acıktığını, altını ıslattığını, canının acıdığını ağlayarak belirtmesi ile içgüdüsel bir biçimde başlar.

Araştırmalar, iletişim isteğinin konuşma gelişiminden önce ortaya çıktığını göstermektedir (Tiegerman, 1988). Çocuk karşılıklı etkileşim isteğini ilk olarak bakış, jest ve sesler aracılığı ile ifade eder. Bu iletişimsel davranış biçimleri zamanla çocuğun dilsel çevresindeki sözcüklere benzeyen sözcüklere dönüşür. Piaget'e göre çocukların sembolik becerileri sözcükleri kullanmadan çok önce gelişmekte, duyuşal devrim döneminin sonunda sözcükler göstergelere dönüşmektedir.

Genel olarak bilinen, çoğu çocukların bu becerileri, doğal koşullarda çok fazla zorlanmadan kazandıklarıdır. Konuyla ilgilenen araştırmacılar dilin kazanılması ve kullanılmasına ilişkin çeşitli görüşler öne sürmüş, kuramlar geliştirmişlerdir. Yapılan çalışma ve araştırmaların sonunda çocuklar arasında bireysel farklılıkların olduğu, pek çok çocuğun bu doğal gelişim sürecine ayak uyduramayıp dil ve konuşmayı edinmede güçlük gösterdiği ortaya çıkmıştır. (Lenneberg, 1964-1967; Rosenberg, 1970; Graham ve Graham 1971; Topbaş, 1994).

Dil ve konuşma sorunları zihin engelinin bir sonucu olarak da ortaya çıkabilmektedir.

1.1.1. İletişim-Dil-Konuşma Bağıntısı

İletişim, dil ve konuşma birbiriyle ilişkili kavramlar olmakla birlikte farklı anlamları içerir.

İletişim, en geniş anlamıyla sözel olan ve olmayan boyutları ile insanlar arasındaki her türlü etkileşim, mesaj alışverişidir (Topbaş, 1994). Tüm insanların iletişim eyleminde bilgilenmek, bilgilendirmek, ikna etmek, yönetmek, eğlenmek vb. birçok nedeni ve amacı vardır (Zıllıoğlu, 1996). Bu amaçlara ulaşmak için karşılıklı konuşma, yazı, resim, müzik, dans vb. araçlar seçilebilir ve mesaj alışverişinde görme, dokunma, işitme gibi duylardan yararlanılabilir.

İletişimin temel amacı bir bireyin başkalarıyla paylaşmak istediği düşüncelerini yakınındaki ya da uzağındaki birey ya da bireylerde aynen ya da ona çok yakın bir biçimde oluşturmaktır. Bunun için bir beyinden başka bir beyne aktarılacak düşüncelerin kodlanması, kodun hedef birey ya da bireylere iletilmesi, hedef birey ya da bireylerin bu kodu alması, çözümlenmesi ve bu koddan anlam çıkarması sözkonusudur (Konrot, 1988). Görüldüğü gibi iletişim bir dizi karmaşık işlemi gerektiren bir süreçtir.

Bireylerarası iletişimde düşüncenin bir beyinden diğere aktarılması mümkün olmadığından aktarılacak istenen düşüncenin karşıdaki beynin alabileceği, alınan bilgiyi işleyebileceği, değerlendirebileceği, anlamlandırabileceği somut bir başka biçime dönüştürülmesi gerekir (Konrot, 1998). Bunun için de çeşitli semboller ve işaretlerin kullanımı ve bunlar arasındaki ilişkilerin uzlaşım sal bir biçimde belirli ve sınırlı kurallarla örgütlenmesi ve düzenlenmesi gereği vardır. Bu gereğin yerine getirilmesinde araç olan kod, herhangi bir şeyin (nesne, olay, ilişki vb) bir başka şeyle temsil edilmesi; kodlama da herhangi bir şeyin bir başka biçime dönüştürülmesidir (Konrot, 1984; Topbaş, 1994).

Bloom ve Lahey (1978)'e göre dil, "İletişimi gerçekleştirmek amacı ile evren hakkındaki düşüncelerin üzerinde anlaşmaya varılmış nedensiz göstergelerle dizgelendiği bir koddur" (akt. Topbaş, 1994).

Dil, iletişim amacıyla kullanılan bir kodlar sistemidir. İletişimde kullanılan bu kodlar bireyin duyu organları tarafından alınabilecek özellikleri taşımalıdır. Öyleyse bireyler iletmek istediklerini sözel yolla aktarabilecekleri gibi sözel olmayan yollara da başvurabileceklerdir. Sözel dilde kullanılan kod sözcüklerden oluşur; sözel olmayan dilde ise el kol hareketleri, beden duruşu, yüz ifadeleri, zaman ve mekân kullanımı vb. mesaj iletmeye davranışları sözkonusudur. Dolayısıyla, kod, dilin biçim unsurunu oluşturur.

Kod, herhangi bir şeyin yerine geçen, onu gösteren bir başka şey; gösterilmek istenen şey ise evrene ilişkin bilgidir. Bir başka deyişle, dil evrene ilişkin düşünceleri simgeler.

İletişimin temel amacına ulaşması için evrene ilişkin düşüncelerin gösterilmesinde üzerinde uzlaşmış kodların kullanılması ve bu kodlar arasındaki ilişkilerin belirli ve sınırlı kurallarla örgütlenmesi, düzenlenmesi gerekir.

Bireylerarası iletişimde kullanılan kod, insan duyuları tarafından alınıp algılanabilecek bir özellik taşır. Çoğu insan toplumları mesajları kulak kanalı ile alıp algılanabilecek işitsel bir biçimde kodlamaktadır. Bunun için de alt ve üst solunum yolundan yararlanmaktadır (Dingwall, 1989, s.285; de Villers ve de Villers, 1978, s.173; akt. Topbaş, 1994). Konuşma olarak tanımlanabilecek bu eylem “sözel dilin sese dönüştürülmüş biçimidir” (Konrot, 1991, s.30).

Konuşma, fiziksel, psikolojik ve nörofizyolojik bir süreçtir. İşitme ve ses yolu kullanılarak konuşmada görev alan organların katılımıyla düşünceler sesli sembollere dönüştürülür. Bu süreçte merkezi ve çevresel sinir sistemi önemli bir rol oynar.

Bireylerarası iletişim kaynak birim tarafından mesajın tasarlanması, düzenlenmesi, hedef birimin çözümleyip algılayabileceği bir biçime dönüştürülmesi (üretilmesi), bu biçimin hedef birime aktarılması, hedef birim tarafından bu biçimin alınması, çözümlenmesi, algılanması süreçlerini içerir. Hedef birim kaynak birim konumuna geçtiği zaman bu süreçler yinelenmektedir (Konrot, 1991, s.31). O halde gerek kaynak birey gerek hedef birey mesajı üretim ve çözümleme için gerekli yetenek ve becerilere sahip olmalıdır. Bunun için hedef birimin “işitme düzeneğinin işlevi yerinde olmalı; çözümleme için kodun öğelerini ayrıştırabilmeli, sınıflandırabilmeli, belirli bir düzende ve ilerde kullanmak üzere saklayabilmeli ve mesajın içeriğini anlamlandırabilmelidir. Kaynak birim ise, mesajı üretmek için gerekli yeteneğe sahip olmanın yanında bağlama uygun dizgeleri seçebilmeli yani dili oluşturan biçim, içerik ve kullanım unsurlarını kazanmış olmalı ve seçilen dizgenin motor planlamasına ilişkin sorunu olmamalıdır (Konrot, 1991, s.33).

Bireyler iletişim becerilerini doğal ortamlarda zorlanmaksızın kazanırlar. Normal gelişim gösteren çocuklarda iletişim becerilerinin gelişmesi ve kullanıma sokulması gelişimleri ile paralellik gösterir. Ancak bir tür gelişimsel gerilik olan zihin engeli sözkonusu olduğunda çocukların dil ve konuşma gelişimlerinde gecikme ve ilk basamaklarda takılma durumlarına sıklıkla rastlanmaktadır (Lenneberg, 1964; Rosenberg, 1970; akt. Eripek, 1993).

Dil edinim ve gelişiminin incelenmesi, değerlendirilmesi, varsa sorunun farkına varılması, tanımlanması ve eğitsel önlemler alınabilmesi çocukların dil sistemlerinin

ayrıntılı bir biçimde betimlenmesi ile mümkündür. Bunun için de öncelikle dili oluşturan öğelerin bilinmesi gereklidir.

1.1.2. Dilin Bileşenleri

Bloom ve Lahey'e (1978) göre dil, "belli bir amaç ya da kullanım için belirli bir bağlam içinde içerik ya da anlamın dilsel bir biçim ile kodlanması veya simgelenmesidir."

Tanıma dikkat edildiğinde dilin biçim, içerik ve kullanım bileşenlerinden oluştuğu görülmektedir.

Biçim, sesler ve işaretleri anlam ile birleştirme yolu olup, sesbilgisi, biçimbirim bilgisi ve sözdizimini kapsar. *Sesbilgisi*, dildeki sesler, seslerin görevleri ve sıralanışlarını belirleyen kurallar dizgesine ilişkin bilgi; *biçimbilgisi* sözcüklerdeki kök ve ekleri, kök ve eklerin sıralanışı ve sözcüklerin türetilişlerine ilişkin bilgi; *sözdizimi* de sözcüklerin dizilişleri ile ilgili bilgidir. **İçerik** evren hakkındaki düşüncelerin, kavramların belirli biçimlerle simgelenmesidir. Başka bir deyişle nesnelere, olaylar ve bunlar arasındaki ilişkileri simgeleyen sözcük ya da cümlelerdeki anlam bilgisidir. **Kullanım** ise sosyal bağlamda amaca yönelik olarak dilin biçimsel seçenekleri arasından uygun olanın seçilmesidir.

Bloom ve Lahey'e göre dili bilmek bu üç temel unsuru biraraya getirmek ve kaynaştırmaktır.

1.1.3. Biçimbilim, Biçimbilgisi, Türkçe'de Adlar ve Ad Türündeki Sözcüklerin Çekimi

1.1.3.1. Biçimbilim

Anlamalı dil birimlerini dilbilgisi ulamlarına, işlevsel sınıflara, bükün, türetme, birleştirme açısından sundukları görünüme, aldıkları değişik biçimlere, bileşim özelliklerine göre inceleyen daldır (Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, 1980). Geleneksel dilbilgisinde biçimbilim, sözcüklerin biçimlerini, bir başka deyişle bükün ve türetmeyi ele alır.

1.1.3.2. Biçimbilgisi

Geleneksel dilbilgisi çalışmalarında sözcükleri oluşturan kök ve eklerle bunların bağlanış biçimlerini inceleyen bölüm olarak ele alınır; tümce içindeki sözcükler arasında

bağlantıyı sağlayan öğelere morfem (biçimbirim) denir. Dilin biçimbilimi de bu anlam ve biçim öğelerinin birleşme tarzı olarak yorumlanır (Aksan, 1980).

Yapısal dilbilim çalışmalarıyla “biçimbirim” kavramına yeni bir yorum getirilmiş, biçimbirim “dilde anlamlı en küçük birim” olarak tanımlanmıştır. Bu öğeler bağımlı ve bağımsız olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmekte; kendi başına kullanılan biçimbirimler bağımsız, bir başka öğe ile birlikte kullanılabilen biçimbirimler ise bağımlı olarak adlandırılmaktadır. Bu biçimbirimlerden bağımlı olanlar sözcüğün anlamını ve/veya türünü değiştirmekte ya da sözcüğün tümce içindeki diğer sözcüklerle ilişkisini sağlamaktadır.

Bağlantılı bir dil olan Türkçe’de sözcükler parçalara ayrılabilir ve parçaların her biri bir biçimbirimi simgeler.

Sözcüğün tümce içindeki diğer sözcüklerle ilişkisini sağlayan biçimbirimlerden bir bölümü ad soyundan sözcüklerin sonuna gelerek onların anlamını durum, iyelik ve nicelik bakımından etkiler.

1.1.3.3. Türkçe’de Adlar ve Ad Türündeki Sözcüklerin Çekimi

Sözcükler anlam ve görevleri bakımından adlar, eylemler ve ilgeçler olmak üzere üç gruba ayrılırlar. Adlar ve eylemler anlamlı sözcükler olup her biri bir nesneyi veya nesneye bağlı iş, oluş ve hareketi karşılar. İlgeçler ise tek başlarına bir anlam taşımazlar. Ancak dilde kullanılışları sırasında anlam kazanır ve görev üstlenirler; yani ilgeçler görevleri ile anlama ortak olurlar.

Adlar, nesnelere karşılarlar. Nesnelere, canlı cansız tüm varlıklar, kavramlar, özellikler, kişiler ve durumlardır. Bir başka deyişle insan zihninde varolan somut-soyut varlıkların tümü nesnedir. Geniş anlamı ile “ad” adı altında toplanan bu sözcükler türlerine göre dilde ayrı ayrı görev yaparlar. Bunlardan varlık ve kavramların dildeki karşılıkları olan sözcüklere dar anlamı ile **ad** denir. Nitelik ve nicelik yönünden adlar birçok türlere ayrılır ve tüm adlar tümcedeki diğer sözcüklerle ilgi kurarken ad çekim eklerini alırlar.

Ad çekim ekleri işlevlerine göre ad durum ekleri, iyelik ekleri, çoğul eki ve ilgi eki gibi adlar alırlar.

Ad Durum Ekleri: Adları adlara, adları eylemlere ya da adları ilgeçlere bağlayan eklerdir. Durum eklerinin tek başlarına anlamları yoktur; ancak birbirlerinin yerine kullanılamazlar. Bunun yanında taşıdıkları anlam cümle içinde başka birim tarafından üstlenilebilir (Hjelmslev, 1935-37; İvanov, 1975; Bastuju, 1976; akt. Nillson, 1991).

Türkçede sözcüklerarası ilişki ve adlara kattıkları anlamlar bakımından ad durum ekleri; belirtme/yapma/yükleme, yönelme/yaklaşma, bulunma/kalma, uzaklaşma/çıkma, tamlayan/ilgi ve araç/vasıta ekleri adını alırlar.

Belirtme Durum Eki: Adları eylemlere bağlayan eklerdir. Belirtme durum eki -i'dir. Ancak Türkçe'de birkaç ek dışında ekler ünlü uyumlarına bağlı olduğundan sözcüğün son ünlüsüne göre ek -ı, -u, -ü'ye dönüşebilir. Yapılan eylem bu eki alan varlık (nesne) üzerinde gerçekleşir (örn. güzel-i sevmek, cam-ı kırmak...). Bu nedenle yalnız geçişli eylemlerde kullanılır. Nillson'a göre (1991) belirtme durum eki tür adlarına geldiğinde anlam ayırt edici bir özellik taşır. Sözelimi "kitap oku" örneğinde herhangi bir kitap; "kitab-ı oku" örneğinde ise belirli, daha önceden sözü edilmiş bir kitap kastedilmektedir. "Kur'an oku", "Kur'an'ı oku" örneklerine bakıldığında Kur'an'ın tek olması nedeniyle belirtme durum ekinin anlam ayırıcı bir özellik taşımadığı görülmektedir. Ancak böylesi bir örnek belirtme durum ekinin özel adlara geldiğinde anlam ayırt edici özellik taşıması şeklinde bir genellemeye gidilmesi için yeterli değildir.

Yönelme Durum Eki: Yönelme durum eki -e, -a'dır. Bu ek yaklaşma ve yönelme ilgisiyle adları geçişsiz eylemlere (örn: okul-a gitmek, kapı-y-a yönelmek) ve ilgeçlere (örn. ev-e doğru, anne-m-e göre...) bağlar. Bu ek yönelme anlamının dışında şu anlamlarda kullanılır.

- Zaman ilgisi kurar: "Sınavlar gelecek haftay-a ertelendi."
- Değer ilgisi kurar: "Evi sekiz milyar-a sattık."
- Yer ilgisi kurar: "Şura-y-a oturacağım."
- Deyimler kurar: "Göz-e gelmek, göz-e batmak."

Bulunma Durum Eki: Bulunma durum eki, -da, -de, -ta, -te'dir. Adları eylemlere bağlayan ve genellikle eylemin kendi içinde, üstünde oluştuğunu belirten durumdur. Ev-de oturmak, kapı-da kalmak, gibi. Bu ek bulunma anlamının dışında şu anlamlarda da kullanılır:

- Zaman kavramı verir: "Cumhuriyet 1923'te ilan edildi."
- Süre kavramı verir: "Okulu beş yıl-da bitirdi."
- Kesir ve pay kavramı verir: "Dört-te bir ekmek, yüz-de on faiz."
- Nitelik bildirir: "Göz-de öğrenci, söz-de kahraman..."

Uzaklaşma Durum Eki: Uzaklaşma durum eki -dan, -den, -tan, -ten'dir. Adı eyleme bağlayan bu ek, eylemin kendinden uzaklaştığını, ayrıldığını belirtir. Okul-dan gelmek, ağaç-tan düşmek, ev-den uzaklaşmak gibi. Bu ek şu anlamlarda da kullanılır:

- Değer ilgisi kurar: "Elmanın kilosunu iki yüz binden satıyor."
- Sebep belirtir: "Korku-dan bayıldı."
- Bir bütünün parçasını belirtir: "Pasta-dan yedim."

- Zaman kavramı verir: “Dün-den kalmış ekmekleri satıyor.”
- Deyimler kurar: “Göz-den kaçmak, göz-den düşmek.”
- Nesnelere neden yapıldığını gösterir: “Kerpiç-ten ev, yün-den elbise.”
- Nitelik bildirir: “Can-dan dost, sıra-dan film.”

Tamlayan Eki: Adları adlara bağlayan bu ek, belirtili ad tamlamaları yapar. Tamlayan eki -ın, -nın'dır. Ünsüzlerle biten sözcüklere -ın, -in, -un, -ün (örn. dil-in kemiği, yıl-ın sanatçısı), ünlülerle biten sözcüklere -nın, -nin, -nun, -nün şekli (örn. elbise-nin düğmesi, yalancı-nın mumu) getirilir. Bunun dışında adıları bazı ilgeçlere bağlar: sen-in için ben-im gibi...

Not: I. tekil ve çoğul kişi adlarında -in eki -im biçimini almıştır.

Araç Durum Eki: Geçmişte -n şeklinde olan ve daha çok zaman belirten (kış-ı-n, yaz-ı-n, ansız-ı-n, gündüz-ü-n) bu ekin yerini günümüzde “ile” ilgeci almıştır. “İle” ilgeci ve onun ekleşmiş biçimi olan -la, -le işlek bir araç eki durumundadır (örn. gözüm-le gördüm, bıçak-la kesmek gibi).

İyelik Ekleri: Adın karşıladığı varlığın bir kişiye veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden eklerdir. Bir nesnenin başka bir nesneye bağlı olduğu belirtilmek istendiğinde nesneyi karşılayan adın sonuna iyelik eki getirilir. Konuşan, dinleyen ve adı geçen olarak üçü tekil, üçü çoğul olmak üzere altı kişi bulunduğu göre iyelik ekleri bütün nesnelere temsil eden bu altı kişiyi karşılıyor demektir. Bir başka deyişle iyelik ekleri adlara gelen kişi bildirici eklerdir.

İyelik ekleri şunlardır:

1. tekil kişi: -(i)m	ses-im çanta-m
2. tekil kişi: -(i)n	ses-in çanta-n
3. tekil kişi: -i(s)i	ses-i çanta-s-ı
1. çoğul kişi: -(i)miz	ses-i-miz çanta-mız
2. çoğul kişi: -(i)niz	ses-i-niz çanta-nız
3. çoğul kişi: -leri	ses-leri çanta-ları

Çoğul Eki: Adların çokluk şekillerini yapar. Çoğul eki -ler, -lar'dır. Adın karşıladığı nesnenin sayısının birden fazla olduğunu belirtmek için tekil şekle çoğul eki getirilir. Ağaç-lar, çiçek-ler, çocuk-lar... gibi. -ler, -lar belirsiz bir çokluk ifade eder.

Çoğul ekinin başlıca anlam özellikleri:

- Ünlü adlara getirildiğinde o topluluktan olanları anlatır.
Oğuz-lar, Selçuklu-lar, Osmanlı-lar.
- I. ve II. kişilerle ilgili iyelik eki almış soydaşlık adlarından sonra gelen çoğul eki o aileden olmayı ifade eder.
Dayım-lar, Ayşe-ler..

- Çoğul eki geldiği adlara aşağı yukarı anlamı katar.
Sizi arayan kırkbeş-elli yaş-larında biriydi.
- Geldiği adlara abartı anlamı katar.
Sınıfı geçtiğimi öğrenince dünya-lar benim oldu.

İlgi Eki: Türkçe’de ilgi eki “-ki”dir. Bu ek ad soyundan sözcüklere getirilerek iyelik, aitlik kavramı sağlar. Akşam-ki, gece-ki, yarın-ki... gibi. İlgi eki -ki ünlü uyumuna uymaz (Hatiboğlu, 1994; Yavuz, Yetiş ve Birinci, 1996).

1.1.4. Dil Edinim Aşamaları

Dil edinim sürecindeki gelişim aşamalarının saptanmasında çocuğun doğumundan itibaren anlama ve konuşma açısından geçirdiği dönemlerin özellikleri ve süresi başlıca inceleme konularını oluşturmuştur. Gelişimin ortaya konmasını amaçlayan çalışmalarda aşağı yukarı tüm diller için ortak bir takım noktalarda uzlaşma sağlanmıştır.

Bloom ve Lahey’in (1978) hipotezine göre dil kullanımının gelişiminde üç kronolojik düzey vardır. İlk aşama ağlama gibi refleksif tipteki davranışlardan oluşur. Bebeklerin bu davranışları temel biyolojik ve psikolojik gereksinimlerine yöneliktir. Refleks davranışlar aşamalı olarak istemli motor eylemlere dönüşür. Fakat bebeklerin repertuarı henüz değişik iletişim davranışlarını içermez. Sözelimi ağlama gibi bir davranış açlık, acı, sıkıntı gibi farklı birçok durum için kullanılabilir.

İkinci aşamada çocuklar yaşadığı kültüre ilişkin jestler, sesler ve hareketler için sınırlı bir repertuvara sahip olmakla birlikte farklı iletişimsel işlevlerin kullanımında birleştirme ve bütünleştirme becerisini kazanırlar. Kullandıkları tek biçim farklı birçok mesajı içerebilir.

Üçüncü aşamada çocuklar aynı mesajı farklı biçimlerde ifade edebilirler. Konuşmacı ve içerik gibi mesajı etkileyen sosyal değişkenleri gözönüne alırlar; yani neyi, ne zaman, nasıl söyleyeceklerini öğrenirler (Tiegerman, 1988; akt: Silverman, 1995).

Dil ediniminin geleneksel dönemleri Ingram (1989) tarafından aşağıdaki biçimde verilmiştir:

1. Dil öncesi gelişim (doğumdan 1. yılın sonuna kadar)
2. Tek sözcüklü hece (1;0-1;6 yaş arası)
3. İlk sözcük bileşimleri (1;6-2;0 yaş arası)
4. basit ve karmaşık sözcükler (3;0 yaş)

Dil öncesi dönemde anlaşılmas sesler çıkarma, anlaşılmas taklitler yapma ve ilk anlamlandırmalar biçiminde davranışlar gözlenmekte; bu aşama dil edinimi için bir

hazırlık dönemi olarak kabul edilmektedir.

1;0-1;6 yaşları içeren ikinci dönemde çocuğun çok az sayıda sesi ve bu seslerin özel anlamlarını kazandığı, ancak dilbilgisini anladığı yolunda herhangi bir kanıtla rastlanmadığı belirtilmektedir.

1.6-2.0 yaş arasını içine alan üçüncü dönemde çocuğun herşeyin bir adı olduğunun farkına vardığı, sözcük anlamlarını kazanmaya yönelik çaba içinde olduğu, bu nedenle de nesnelerin adını öğrenmek için sorular sorduğu gözlemlenir. Kısa bir süre içinde ise başlangıçta tereddütlü, sonraları akıcı nitelikteki çok sözcüklü sözceye geçiş görülür. Bu dönemde sözcük dağarcığında gözlemlenebilir bir artış olduğu saptanmıştır.

2.6 yaş sonrasında içeren dördüncü dönemde basit sözcükler ve tümcelerini yerini daha karmaşık yapıların aldığı, sorularının zaman ve neden ilişkilendirmelerini yansıttığı ortaya konmuştur (Ingram, 1989).

Özet olarak dil ediniminde 3-4 yaşlarına kadar dilin temel anlam ve dilbilgisel yapısının öğretilmesi, sonraki dönemlerde ise bu yapıların işlevsel açıdan farklılaşarak yeniden düzenlenmesi sözkonusudur.

1.1.4.1. Çocuklarda Biçimbilgisel Edinim

Dilin biçimbilgisi ile ilgili sorular Roger Brown'ın (1973), 14 morfeminin edinimi çalışması ile Villiers de Villiers'in (1973) çalışmalarına dayandırılır. İngilizce'de ilk 14 morfemin kazanılması sırası her iki araştırmacıya göre benzerlik göstermektedir. Brown'a göre (1973), bu sıra şöyledir:

- 1) (-ing) sürekli şimdiki zamanın yardımcı eylemsiz kullanımı
- 2) İlgeçler (preposition "in ve on")
- 3) Adların çoğul biçimini belirten (-s)
- 4) Düzensiz eylemlerin geçmiş zamanının kullanımı (go-->went)
- 5) İyelik belirten ('s)
- 6) am, is, are, was, were yardımcı eylemlerinin kısaltmasız biçimlerinin kullanımı
- 7) (a)ve (the)tanımlıkları
- 8) Düzenli geçmiş zaman belirten (-ed)
- 9) Düzenli eylemlerin 3. tekil kişisine getirilen (-s, -es, ies)
- 10) Düzensiz eylemlerin 3.tekil kişi kullanımı (is, has, does)
- 11) Kısaltılmayan yardımcı eylemlerin kullanımı
- 12) Sahiplik eki (It's my book)
- 13) Kısaltılabilir yardımcı eylemlerin kullanımı

Brown'a göre (1973), çocukların konuşmaları iki sözcüğü biraraya getirdikleri andan itibaren incelenebilir. İngilizce'yi öğrenmeye başlayan bebekler ön ve son takıları kullanmaksızın sözcükleri dilbilgisi kurallarına göre dizerek meramlarını anlatmaya çalışmaktadır.

1.1.4.2. Türkçe'de Ad Çekim Eklerinin Edinimi

Türkçe'nin edinimi incelendiğinde, çocukların çekim eklerini kullanmaya erken başlamaları nedeni ile farklılık görülmektedir. Motor, bilişsel ve sosyal gelişim alanlarına ilişkin konularda yabancı çocuklarla Türk çocukları karşılaştırılabilir; ancak dil gelişimine ilişkin yapısal özellikler diller arasındaki yapı farklılıkları nedeniyle karşılaştırılamamaktadır.

Aksu, Koç ve Slobin'e göre (1985) çocuklar durum bildiren (belirtme, yönelme, bulunma, uzaklaşma, araç vb.) eklerle iyelik ve çoğul gibi ad çekim eklerini 24 ay veya öncesinde edinmektedirler. Bu eklerin edinilmesi tek sözcük dönemine rastlar ve 15 ay civarında üreilmeye başlanır. Tek veya iki heceli basit ilk sözcükler bile çekim eklerini içerir. Son ekli bir dil olması nedeniyle Türkçede ekler değişik birçok sözcüğün sonuna eklenip birlikte kullanıldıkça hızla gelişmektedir.

Ekmekçi (1987), "Türkçe'nin Ediniminde Çekim Eklerinin Rolü" adlı çalışmasında Türkçe'nin ediniminde bebeklerin çekim eklerine ağırlık verdiklerini; 15-18 aylıkken bu ekleri öncelikle tek sözcükle birlikte kullanıp, sonraları bu ekli sözcükleri biraraya getirerek daha uzun cümleler yapmaya başladıklarını belirtmiştir. Örneğin ilk aylarda topa uzanarak "ver" şeklinde eksiz eylem kullanan bir bebek, sonraları yine aynı davranışta bulunurken tek sözcüklere gereken ekleri (top-u) takmaya başlar. Daha sonraları ise ekli sözcükleri diğer sözcüklerle birleştirerek yeni tümceler oluşturur.

Ekmekçi'ye göre (1987), yalın, belirtme, yönelme durum eklerinin 15. ayda kullanılmasına karşın bulunma durum ekinin tam olarak kullanılması 19. aydadır. Aynı anda uzaklaşma durum ekine rastlansa da bu ekin asıl kullanımı ikinci yılda gözlenmektedir. Çoğul eki-ler'in kullanımı erken derede ortaya çıkmamaktadır. İyelik takılarından 1.tekil-İm'in kullanımı 18.ayda artış gösterirken, 3.tekil iyelik eki 21.ayda, 2.tekil iyelik eki ise iki yaş civarında görülmektedir.

1.1.5. Dil ve Konuşma Sorunlarının Tanım ve Sınıflandırılması

Dil ve konuşmaya ilişkin sorunlar iletişim sorunları adı altında tek bir başlıkta toplanmış; konuyla ilgili olarak özellik ya da neden belirleyici pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlarda dil ve konuşma arasında ayırım yapılmakla birlikte terim ve tanımlar birbirinin yerine kullanılmıştır.

Dilbilim katkılarıyla konuşma ve dil sorunları ayrı ayrı ele alınarak günümüzde geçerli olan tanımlar kullanılmaya başlanmıştır.

1.1.5.1. Konuşma Sorunları

Konuşma düzeneğinde bilinen herhangi bir organik yapısal zedelenme ya da işlevsizlik sonucu dili, ses kanalı ile iletme yeteneğine ilişkin sorunlardır (Topbaş, 1994).

Konuşma sorunları ses, sesletim, akıcılık veya ritm ve genizsi tınılamanın normalden sapması sonucunda ortaya çıkmaktadır (Silverman, 1995).

Ses Bozuklukları: Ses tellerinin işlevlerindeki bir bozukluk sonucu ortaya çıkar. En ciddi ses bozukluğu olan afoni, ses üretme yetersizliğidir. Diğer ses bozuklukları genellikle yüksek veya kısık sesle konuşma, boğuk veya nefes gibi olağan dışı ses kalitesi bozukluklarıdır.

Sesletim Bozuklukları: Konuşma seslerinin üretiminde sürekli olarak hata yapılması şeklinde görülür. “Yerine koyma”, “ses atlama” veya “hatalı ses çıkarma” gibi çeşitli biçimlerde olabilir.

Ritm Bozukluğu: Konuşmanın akıcılığındaki bozukluktur. Sözcükler arasındaki uzun süreli duraklamalar, konuşma seslerinin, hecelerinin, sözcüklerin, sözcük gruplarının sık tekrarı, sözcüğün heceleri arasında normal olmayan duraklama veya durmalar konuşmanın akıcılığını bozar.

Genizsi Tınılama Bozuklukları: Konuşmada havanın gerektiği yerden çıkmaması hipernasal veya hiponazal konuşmaya neden olur. Hipernasal konuşmada hava daha çok burundan çıkar. Kişi burnundan konuştuğu için anlaşılması zordur. Hiponazal konuşmada burunda az miktarda hava bulunması nedeniyle “tıkalı burun” konuşması ortaya çıkar.

1.1.5.2. Dil Sorunları

Anlamı örgütleme, ifade etme yeteneği ve iletişimsel amaçlara uygun kullanma sorunlarıdır.

Bloom ve Lahey'e göre içerik, biçim ve kullanımın kaynaştırılması demek olan anadili edinme ve öğrenme sürecinde ortaya çıkabilecek herhangi bir güçluktur (akt. Topbaş, 1994, s.52).

Bloom ve Lahey dil sorunlarını beş alt düzeyde incelemişlerdir. Bunlar:

- 1) Dilin biçimini (sesbilgisi, biçimbilgisi, sözdizimi kurallarını) anlama ve kullanmada güçlük.
- 2) Dilin içeriğini; evren hakkındaki düşünceleri sembolleştirme ve örgütlemeye güçlük.
- 3) Dilin kullanımında (dili iletişimsel işlevine uygun belirli bağlamlarda anlama veya kullanmada) güçlük.
- 4) Dilin içerik, biçim ve kullanım bileşenlerinin kaynaştırılmasında güçlük.
- 5) Normal yaşlıtlarına göre iletişim, dil ve konuşma becerilerinde gecikmedir.

Naremore (1980'un öne sürdüğü sınıflandırma; sözel dil yoksunluğu, dilin niteliğinde farklılık, gecikmiş dil gelişimi, dil gelişiminde kesinti olmak üzere dört tip dil sorununu içermektedir (akt. Hallahan ve Kauffman, 1988, s.230).

Leonard (1986), dil sorunlarını normal gelişim basamakları ile karşılaştırarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre dil sorunu olan çocuklar, dil gelişimi normal olan çocuklarla aynı basamaklardan geçmekte, fakat bu geçişler daha yavaş ve geç olmaktadır.

1983'te ASHA (Amerikan Konuşma İşitme Birliği)'nin yaptığı tanıma göre dil sorunları sözlü, yazılı ve/veya kullanmada gelişimsel ya da kazanılmış güçlük göstermedir. Bu güçlükler: 1)Dilin biçimi (sesbilgisi, biçimbilgisi, söz dizimi sistemi) 2)Dilin içeriği (anlam sistemi) 3)Dilin kullanımı (dilin iletişimsel işlevi)'nden herhangi birini veya bunların bileşimini içermektedir.

1) Dilin Biçimi

a)**Sesbilgisi:** Bir dilin ses sistemini ve içeriğe uygun biçimbirimler oluşturmak için sesbirimlerin düzenli bileşimlerini kapsayan dilbilimsel kuralları içerir.

b)**Biçimbilgisi:** Sözcüklerin yapısını bildiren dilbilimsel kurallar ve anlam taşıyan birimlerin bileşimi ile yapılan sözcük biçimlerini içerir.

c)**Sözdizimi:** Tümceler oluşturmak için sözcüklerin belirli bir sıra ile biraraya gelmesindeki dilbilgisel kuralları ve aralarındaki ilişkileri içerir.

2) Dilin İçeriği

a)**Anlambilgisi:** Sözcüklerin, sözcüklerin ve tümcelerin anlamlarına ilişkin içerik bilgisini temsil eden psikodilbilimsel sistemi içerir.

3)Dilin Kullanımı

a)Pragmatik, devimsel sesli ve/veya sözel olarak ifade edilebilen dilin iletişim içinde kullanımını içeren sosyodilbilimsel sistemi kapsamaktadır.

Silverman (1995), çocukların konuşmasının sesbilgisi, biçimbilgisi, sözdizimi anlam ve kullanım olmak üzere beş yönden tanımlanabileceğini vurgulayarak bunlardan herhangi biri veya daha fazlasında yaşitlarından geri kalan çocukların dil sorunlu olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir

Dil sorunları içinde bir alt küme olarak yer alan gecikmiş dil, Naremore (1980)'un dil sorunları sınıflandırmasında çocuğun dil gelişimi bakımından yaşitlarından önemli derecede geri kalması olarak tanımlanmaktadır (akt. Hallahan ve Kauffman, 1988, s.236).

Reed (1986)'e göre gecikmiş dil, dilsel becerilerin gelişmesindeki yavaşlık anlamına gelmekte, dil gelişiminde gecikme olan çocuklar normal çocuklarla aynı basamaklardan geçmektedir. Reed, gecikmenin dilin tüm boyutlarında aynı düzeyde olacağını belirtmektedir.

1.1.6. Zihin Engelli Çocuklarda Dil ve Konuşma Sorunları

Türkiye'de son olarak 1990 yılında yayımlanan Eğitilebilir Çocuklar İlkokul Programında zihin engelli çocuklar "geri zekalı" adı altında şöyle tanımlanmıştır:

"Doğumdan önce, doğum esnasında ve sonraki gelişim sürecinde oluşan çeşitli nedenlerle zihin, sosyal olgunluk, psikodevimsel gelişim ve fonksiyonlarında sürekli yavaşlama, duraklama ve gerileme sonucu olarak yaşitlarına göre 1/4 ve daha yüksek oranda gerilik ve yetersizliği nedeniyle normal eğitim programlarından yararlanamayana *geri zekalı* denir" (s. 9).

AAMR' in 1992 yılında yayımladığı kitapçıkta zihin engeli:

"...zihinsel işlevlerde önemli derecede normal altı, bunun yanısıra uyumsal beceri alanlarından (iletişim, özbakım, ev yaşamı, sosyal beceriler, toplumsal yararlılık, kendini yönetme, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceriler, boş zaman ve iş) iki ya da daha fazlasında sınırlılıklar gösterme durumudur"

şeklinde tanımlanmaktadır (akt: Eripek, 1996).

Zihin engelli çocukları normal yaşantılarından ayıran en belirgin özellikleri geç ve güç öğrenmeleridir (Hallahan, 1978). Zihin engelli çocukların sayıları tanıma, dört işlem, okuma-yazma, okuduğunu anlama gibi pek çok konuda akademik sorunları olabilir. Bu sorunların ortaya çıkmasında zihin engelli çocuklarda sıklıkla görülen dil ve konuşma sorunlarının önemli bir payı vardır.

Zihin engelli çocukların dil becerilerine ilişkin yapılan çeşitli çalışmalarda, tartışmalı sonuçlarla karşılaşmaktadır (Bernstein ve Tiegerman, 1991; Nelson, 1988). Bununla birlikte, zihin engellilerin dil becerilerinin aynı yaştaki engelli olmayan bireylerinki ile benzerlik gösterdiği; farklılığın niteliksel değil, niceliksel olduğu ileri sürülmekte ve zihin engellilerin dildeki ilişkileri öğrendikleri; fakat sıklıkla kullanamadıkları belirtilmektedir (Bernstein ve Tiegerman, 1991).

Rosenberg' e göre (1970), dil ve konuşma öğrenilen bir davranıştır: zihin engellilerde dil ve konuşmayı normallerin geçtiği basamaklardan geçerek öğrenip geliştirmektedirler. Dilbilgisi kuralları engellilerin büyük bir bölümü tarafından öğrenilmekte, ancak bu öğrenme çok yavaş olmaktadır. Bu nedenle, dil ve konuşma gelişimlerinde ilk basamaklarda takılma durumlarına sıklıkla rastlanmaktadır (Graham ve Graham, 1971).

Zihin engelli ve normal bireylerin karşılaştırılmasına ilişkin yapılan dil çalışmalarında, konular kronolojik yaş temel alınarak seçilmiş, normal ve engelli grupların farklı dil davranışları gösterdikleri gözlenmiştir. Bu farklılıklar, zihin engellilerin dilindeki birtakım yetersizliklerle ilgilidir. Son yapılan çalışmalarda ise, konular takvim yaşı ya da dil düzeyine göre eşleştirilmiş zihin engelli bireylerle normal gelişim gösteren bireyler arasında daha çok benzerlikler bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, zihin engelliler normallerden farklı olarak sözdizimsel bakımdan daha kısa ve basit cümleler kurmakta, biçimbilgisel bakımdan daha basit biçimler kullanmaktadırlar. Sesbilgisel olarak ekleme bozukluklarına daha sık rastlanmaktadır. Anlambilgisel yönden sözcüklerin temel anlamlarını öne çıkarmakta, bazı anlambilgisel işlevleri daha seyrek kullanmaktadırlar (Bernstein ve Tiegerman, 1991). Dilin kullanımında ise, mesajı etkili olarak iletememekte, sohbetlerde rolleri ve konuları değiştirememektedirler (Hulit ve Howard, 1997; akt: Nelson, 1998).

Çocuğun zihin engeli derecesine göre dil sorunu da büyüyebilmektedir. Hafif derecedeki zihin engelliler konuşmaya geç başlayabilirken, orta derecedeki zihin engellilerde aynı kalıplarla konuşma görülebilir. Ağır derecedeki zihin engelliler ise dil gelişiminin ilk düzeylerinde kalabilmekte ya da konuşamama sözkonusu olabilmektedir (Eripek, 1996).

1.2. Amaç

Araştırmanın temel amacı zihin engelli çocukların Türkçedeki ad çekim eklerini kullanma durumlarının saptanmasıdır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Zihin engelli çocukların ad çekim eklerinden
 - 1.1. Belirtme durum eki
 - 1.2. Yönelme durum eki
 - 1.3. Bulunma durum eki
 - 1.4. Uzaklaşma durum eki
 - 1.5. Tamlayan eki
 - 1.6. Araç durum eki
 - 1.7. İyelik eki
 - 1.8. Çoğul eki

kullanımları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

2. Zihin engelli çocukların ad çekim eklerinden
 - 2.1. Belirtme durum eki
 - 2.2. Yönelme durum eki
 - 2.3. Bulunma durum eki
 - 2.4. Uzaklaşma durum eki
 - 2.5. Tamlayan eki
 - 2.6. Araç durum eki
 - 2.7. İyelik eki
 - 2.8. Çoğul eki

kullanımları takvim yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

3. Zihin engelli çocukların ad çekim eklerinden
 - 3.1. Belirtme durum eki
 - 3.2. Yönelme durum eki
 - 3.3. Bulunma durum eki
 - 3.4. Uzaklaşma durum eki
 - 3.5. Tamlayan eki
 - 3.6. Araç durum eki
 - 3.7. İyelik eki
 - 3.8. Çoğul eki

kullanımları özür durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

4. Zihin engelli çocukların ad çekim eklerinden
 - 4.1. Belirtme durum eki
 - 4.2. Yönelme durum eki
 - 4.3. Bulunma durum eki
 - 4.4. Uzaklaşma durum eki
 - 4.5. Tamlayan eki
 - 4.6. Araç durum eki
 - 4.7. İyelik eki
 - 4.8. Çoğul eki

kullanımları anne-babalarının eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

5. Zihin engelli çocukların ad çekim eklerinden
 - 5.1. Belirtme durum eki
 - 5.2. Yönelme durum eki
 - 5.3. Bulunma durum eki
 - 5.4. Uzaklaşma durum eki
 - 5.5. Tamlayan eki
 - 5.6. Araç durum eki
 - 5.7. İyelik eki
 - 5.8. Çoğul eki

kullanımları eğitim alma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Önem

Sözel iletişim, dile ait yapıların kullanılmasıdır. Sözel iletişimde düşünce, duygu, istek ve yargıların eksiksiz olarak başkalarına aktarılması kurulan cümlelerin dilbilgisi kurallarına uygunluğu ile sıkı sıkıya ilişkilidir.

Çocuklardaki bilişsel gelişim düzeyi dil gelişimini önemli ölçüde etkiler. Çocuğun bilişsel gelişimi normalden yavaş olduğundan konuşulanları anlaması veya konuşmayı öğrenmesi de yavaş olacaktır. Dilin sesbilgisi, biçimbilgisi, sözdizimi, anlambilgisi ve kullanım boyutlarında ortaya çıkabilecek sorunlar dil gelişiminde gecikmeye neden olacaktır. Bu nedenle çocuğun dilsel düzeyinin bir sistematik içinde ayrıntılı olarak betimlenmesi gerekir (Crystal, 1982).

Yapılan bu araştırma zihin engelli çocukların dilinin biçimbilgisel yönden incelenmesine yönelik olduğundan ortaya çıkabilecek sorunların belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Zihin engelli bir çocuğun etkin iletişimci olabilmesi, eksiklerini giderecek eğitim programlarının geliştirilmesine bağlıdır. Araştırma bulguları alt özel sınıflardaki dil çalışmaları ile bu konuda yapılacak program geliştirme çalışmalarına ışık tutabilir.

Araştırmada kullanılan yöntem ve veri toplama aracı aynen ya da değiştirilerek özel eğitim kurumlarında kullanılabilir.

Araştırma, Eskişehir İli ile sınırlı olmakla birlikte alt özel sınıflara devam eden zihin engelli çocukların Türkçedeki ad çekim eklerini kullanımlarını ortaya koymayı amaçlandığından alanda çalışan ve çalışacak olan yönetici ve eğitici personele mevcut durumu açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırma kapsamında yer alan ve tüm çocuklara ilişkin bilgilerin edinildiği okul kayıtları ile Rehberlik Araştırma Merkezi kayıtlarının doğru olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, Eskişehir İlindeki İlköğretim kurumları bünyesindeki alt özel sınıflarda öğrenim gören 104, Engelliler Entegre Yüksekokulu bünyesindeki birime devam eden 6 ve özel özel eğitim kurumlarına devam eden 9 olmak üzere toplam 119 öğrenci ile sınırlıdır.

2. Araştırma 6-16 yaşlar arasındaki öğrencilerle sınırlıdır.

3. Bu araştırma, araştırmaya alınan çocukların hazırlanan ölçü arasındaki resimlerde gördüklerini söylerken ürettikleri konuşma dili ile sınırlıdır.

4. Toplanan verilerin çözümlenmesi alt özel sınıflara ve özel özel eğitim kurumlarına devam eden çocukların ad çekim eklerini (ad durum ekleri |belirtme, yönelme, bulunma, uzaklaşma, tamlayan, araç|, iyelik, çoğul) kullanmalarının belirlenmesi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Biçimbirim: (morpheme) Bir dilde anlamlı, kendi başına anlam taşıyan en küçük dilsel birim. En küçük gösterge (Vardar, 1980, s. 39).

Biçimbirimbilgisi: Sözcüklerin yapısını bildiren dilsel kuralları ve anlam taşıyan birimlerin birleşimi ile yapılan sözcük biçimlerine ilişkin bilgiyi içerir (Bloom ve Lahey, 1978, s. 18).

Çözümleme: (analysis) Verilerin ayrıştırılıp daha küçük öğelere indirgenerek nitelik ya da işlevlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen işlemlere verilen ortak ad (Vardar, 1980, s. 53).

Dil Edinimi: (Language Acquisition) Herhangi bir doğrudan öğretime maruz kalmadan doğal koşullarda dilin kazanılması süreci.

BÖLÜM 2

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veriler ve toplanması ile verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Zihin engelli çocukların Türkçedeki ad çekim eklerini kullanmalarının saptanması amacıyla gerçekleştirilen bu betimsel araştırma, durum saptamaya yönelik ilişkisel tarama modelindedir.

Tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1991, s. 79).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 1997-1998 öğretim yılında Eskişehir ilindeki ilköğretim kurumları bünyesinde yer alan alt özel sınıflar ile Engelliler Entegre Yüksekokulu bünyesindeki birim'e ve zihin engelli çocukların devam ettiği iki özel özel eğitim kurumuna devam edip sözel iletişim kurabilen öğrenciler oluşturmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan kurumlar ve kurumlardaki öğrenci sayıları aşağıda verilmiştir:

KURUMLAR	STATÜ	TOPLAM ULAŞILABİLEN		VERİ ALINABİLEN
		ÖĞR. SAYISI	ÖĞR. SAYISI	ÖĞR. SAYISI
Ahmet Olcay İlköğretim Okulu	Resmi	6	5	4
Alpaslan	“ “	6	5	5
Barbaros	“ “	5	5	5
Emek	“ “	5	3	3
Kurtuluş	“ “	8	8	8
Halil Yasin	“ “	11	8	8
Havacılar	“ “	7	2	2
Murat Atılğan İlköğretim Okulu	Resmi	8	5	3
İ. Karaoğlanoğlu	“ “	11	8	5
Şeker	“ “	9	11	10
Reşat Benli	“ “	9	7	7
Çamlıca	“ “	6	6	5
Mehmetçik	“ “	5	3	3
Malhatun	“ “	9	6	6
Gazi	“ “	15	11	9
Edebalı	“ “	7	4	4
Fatih Sultan Mehmet	“ “	12	7	7
Ali Rıza Efendi	“ “	8	5	5
İsmet Paşa	“ “	8	5	5
Engelliler Entegre	“ “	11	7	6
Eylül	Özel	25	5	4
Umut Yolu	Özel	20	5	5
	Toplam	200	131	119

Çalışma grubunda yer alan ilköğretim kurumları bünyesindeki alt özel sınıfların bulunduğu okullar ve öğrenci sayılarına ilişkin bilgiler Eskişehir Rehberlik Araştırma Merkezinden, diğer kurumlardaki öğrenci sayıları ise okul yöneticilerinden alınmıştır. Sınıflardaki toplam öğrenci sayısı ile ulaşılabilen öğrenci sayısı arasındaki fark, öğrencilerin devamsızlığı ya da okul değiştirmelerinden kaynaklanmıştır. Ulaşılabilen öğrenci sayısı 131’dir. Ulaşılabilen öğrencilerin 2 tanesine ilişkin hiçbir kişisel bilgi bulunmadığından bu öğrenciler araştırma kapsamının dışında bırakılmıştır. Kalan 129 öğrencinin de 10 tanesinde hiç konuşmama, sadece söylenenleri tekrarlama ya da hiç ek kullanmama gibi sorunlar olduğundan veri alınamamıştır. Sonuçta veri toplanabilen öğrenciler çalışma grubunu oluşturmuştur.

2.3. Veriler ve Toplanması

Verilerin elde edilmesinde kullanılmak üzere daha önceden hazırlanıp geçerlik ve güvenilirliği test edilerek kullanılmış bir araç bulunmadığından öncelikle bir araç hazırlanıp geliştirilmiştir.

2.3.1. Veri Tabanı

Bu araştırma örnekleme yer alan çocukların ifade edici dillerinden bir kesit alınarak gerçekleştirilmiştir.

Veri tabanını Türkçedeki ad çekim eklerinin (iyelik, çoğul, ad durum ekleri [belirtme, yönelme, bulunma, uzaklaşma, tamlayan, araç]) kullanımını belirlemek için hazırlanan ölçme aracı aracılığı ile çocukların sorulan sorulara verdikleri yanıtlar oluşturmaktadır.

2.3.2. Ölçme Aracının Hazırlanması ve Tanıtımı

Türkçedeki ad çekim eklerinin (durum [belirtme, yönelme, bulunma, uzaklaşma, araç, tamlayan], iyelik ve çoğul) kullanımına ilişkin veri toplamaya yönelik olarak çocukların ilgisini çekeceği, aynı zamanda yaşantılarının olduğu düşünülen bir çocuk bahçesi kompozisyonu çizdirilmiş ve çocukların ilgisini çekeceği varsayımıyla renklendirilmiştir.

Kompozisyonda biri kaymakta olan, biri kaymaya hazırlanan, diğeri kaydırığın merdivenlerinden çıkan üç çocuğun bulunduğu bir kaydırak, bankta gazete okuyan bir adam, parkın kapısında balon satan bir baloncu, salıncakta iki; sıra bekleyen bir çocuk, elinde top bulunan bir çocuk, oturduğu banka çantasını koymuş bir kadın, kum havuzunda biri kamyonla oynayan, biri kürekle kovaya kum dolduran iki çocukla onları izleyen bir çocuk, kum havuzunun dışında bir bloğa elindeki çekiçle çivi çakan bir çocukla karşısında çekiç ve çiviye işaret eden bir çocuk, başındaki tabloda simitler olan bir simitçi ile simitçiye para uzatıp simitçinin pantolonunu çekiştiren bir çocuk, eli cebinde simitçiden simit alan bir çocuk, köpeğini gezdiren bir çocuk, üzerinde karşılıklı iki çocuğun oturduğu bir tahtırevalli, ayağının önünde top olan bir çocuk ile elinde biberon, üstünde oyuncak bir ayı bulunan bebeğin yattığı bebek arabasını itiren bir kadın gibi figürler yer almaktadır. Kompozisyon tüm ad çekim eklerinin kullanılmasına elverişli bir biçimde hazırlanmıştır.

Yapılan kaynak taraması ve araştırmacının daha önce yaptığı bir çalışma sonucunda elde ettiği bulgular ışığında yaşı gereği ad çekim eklerini edinmiş olması

gerektiği düşünölen 4, 5 ve 6 yaşlarındaki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden normal altı çocukla bir pilot çalışma yapılmış, çocuklardan resimde gördüklerini anlatmaları istenmiştir.

Çalışmalarda beklenen sonuçlar alındığı gibi özellikle 6 yaşındaki çocukların figürlerle ilişkili olabilecek olası olayları da aktardıkları gözlenmiştir.

Araştırma, alt özel sınıflarda öğrenim gören zihin engelli çocuklarla yürütöleceğinden hazırlanan aracın amaca hizmet edip etmediğinin test edilmesi gereği duyulmuştur. Bu nedenle aynı araçla 7 yaş üzerindeki zihin engelli çocuklarla pilot çalışma yapılmıştır. Çalışmaların sonucunda çocukların tüm resim üzerinde dikkatlerini yoğunlaştıramadıkları, çabuk sıkıldıkları ve yönlendirme olmaksızın konuşmadıkları gözlenmiştir. Bu durum aracın zihin engelli çocuklar için uygun olmadığı şeklinde yorumlanmış ve aracın değıştirilmesine karar verilmiştir.

Bu kez her kartta kullanılması beklenen ad çekim ekinin doğrudan söylenmesini sağlayacak resimlerin yer aldığı kartlar hazırlanmıştır. Dikkat dağıtıcı bir unsur olarak göröldüğünden resimler renklendirilmemiştir.

Kullanma olasılığını yükseltmek amacıyla ele alınan her bir ek için beş kart hazırlanmış; hazırlanan kartlarla özel bir okul öncesi eğitim kurumunda 3.5 - 4.5 - 5.5 yaşlarındaki on çocukla çalışılmıştır. On çocuktan en az yedisinin beklenen yanıtları verdiği kartlar ölçme aracı kapsamına alınmış, diğeri elenmiştir. Elenen kartların yerine yenileri hazırlanarak çocuklarla çalışmalara devam edilmiş; süreç, sekiz çeşit ad çekim eki için kırk adet kart tamamlanmaya değin sürdürölmüştür.

Kartların belirlenmesi tamamlandıktan sonra figürler aynı olmak üzere 135x135 ebatlarındaki resim kağıtlarına yeniden çizdirilmiş ve 210x297 ebatlarındaki renkli kartonlara yapıştırlmıştır. Hazırlanan resim kartları karıştırılarak her birine bir numara verilmiş ve kura çekme yolu ile sıraya konmuştur. Sırasıyla tek tek şeffaf naylon dosyalara yerleştirilen kartların klasöre konmasıyla ölçme aracı kullanıma hazır duruma getirilmiştir.

Kura ile belirlenen sıraya göre kullanılması beklenen eklerin bulunduğı resim numaraları aşağıdaki gibidir:

Belirtme durum eki		2, 6, 13, 20, 32
Yönelme	“ “	1, 3, 8, 17, 26
Bulunma	“ “	10, 27, 29, 31, 39
Uzaklaşma	“ “	14, 18, 25, 38, 40
Araç	“ “	5, 11, 21, 24, 28
Tamlayan	“ “	4, 9, 19, 22, 23
İyelik	“	7, 16, 30, 35, 36
Çoğul	“	12, 15, 33, 34, 37

2.3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerinin toplanmasına 29 Nisan 1998 tarihinde başlanmıştır. Veri toplama işlemine başlamadan önce Eskişehir Rehberlik Araştırma Merkezinden alınan alt özel sınıfların bulunduğu ilköğretim okullarının yönetici ve öğretmenlerinden veri toplamak üzere okul ziyareti veya telefon aracılığı ile randevu alınmıştır. Öğretmen veya yöneticilerin verdiği tarihler doğrultusunda okul ziyaretlerine başlanmıştır.

Veri toplama amacıyla okullara gidildiğinde yöneticilerden öğrencilerin birbirlerinden etkilenmelerini ve ipucu almalarını önlemek için bire bir çalışılabilecek bir mekan istenmiş; veriler yalnız araştırmacı ve veri alınacak öğrencinin bulunduğu derslik, laboratuvar, kitaplık veya okulun gösterdiği bir odada alınmıştır.

Hazırlanan ölçme aracı ile veri toplamaya başlamadan önce öğrencinin rahatlamasını sağlamak amacı ile kısa bir sohbet gerçekleştirilmiş ve araç tanıtılarak öğrenciden resimlerde gördüklerini söylemesi istenmiştir.

Veri toplama sürecinde resimli kartlar sırasıyla öğrenciye gösterilmiş; resimle ilişkili olarak beklenen ad çekim ekine ilişkin ipucu vermeksizin kısa sorular (Bu çocuk ne yapıyor gibi) aracılığı ile öğrenciden yanıt alınmaya çalışılmıştır. Beklenen yanıtların alınmaması durumunda kullanılması beklenen eke ilişkin ipucu özelliği taşımayan açıklama veya alternatif sorulara başvurulmuş ve konuşmalar ses kayıt cihazı aracılığı ile kaydedilmiştir.

Her okul ziyaretinde veri toplama işlemine başlamadan önce kullanılacak olan MC-60 tipi kasetler okuldaki öğrenci sayısına göre A ve B yüzlerine birer öğrencinin konuşmaları kaydedilecek şekilde numaralanmış ve kasetlerin üzerine öğrencilerin adları yazılmıştır. Numaralanan kasetler sıra ile dinlenerek veri toplama işlemi sırasında her öğrencinin adına düzenlenen veri işleme formuna geçirilmiştir.

Sonraki aşamada her bir öğrencinin resimlerle ilgili doğru olarak kullandığı eklerin sayımına geçilmiştir. Sayım işleminin hatasız yapılabilmesi amacıyla iyelik, çoğul ve her tür durum eki için farklı renkte bir kalem seçilmiş, (örneğin belirtme durum eki için yeşil, yönelme durum eki için kırmızı ... vb.) öğrencilerin doğru olarak kullandıkları eklerin altı çizilerek sayılmıştır. Sayılan ekler rakamla sayfanın alt kısmında yer alan ilgili bölüme geçirilmiştir.

2.3.4. Verilen Toplanması Sırasında Kullanılan Kayıt Cihazı

Verilerin toplanması sırasında cihazdan kaynaklanabilecek olası aksaklıklara karşı bir önlem olarak veri toplamaya iki cihazla gidilmiştir. Çalışma sırasında kayıt yapılan cihazda sorun çıkması durumunda diğeri kullanılmıştır. Kayıt cihazlarından biri Sony

m-427 microcassette-corder, diğeri Casio modeli TP-35 Micro Cassette Tape Recorder'dir.

2.3.5. Veri İşleme Formu

Veri İşleme Formu iki sayfadan oluşmaktadır. Birinci sayfada öğrenciye ilişkin bilgiler (adı soyadı, doğum tarihi, cinsiyeti, zeka bölümü, kaç yıldır eğitim aldığı, annenin eğitim durumu, mesleği, babanın eğitim durumu, mesleği); ikinci sayfada resim numaraları, öğrenciden beklenen yanıt, araştırmacının konuşması gibi bölümlerin yer aldığı bir liste bulunmaktadır.

Veri işleme formunda yer alan bilgilerden yola çıkılarak tabloların hazırlanmasında yararlanılmak üzere veri toplanan öğrencilerin yaş, cinsiyet, eğitim alma süresi, anne-babanın eğitim durumu ve her bir ekin kaç kez kullanıldığını gösteren bir tablo hazırlanmıştır. (Bk. Ek 4)

Hazırlanan bu tablodan yararlanılarak her bir alt amaç için verilerin işleneceği yeni tablolar oluşturulmuştur.

2.3.6. Verilerin İşlenişi

Araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak:

1.Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanmaları ile cinsiyetleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak her tür ad çekim eki için ayrı bir tablo hazırlanmıştır. Tablolar kız-erkek olarak cinsiyeti gösteren sütunlara ayrılmıştır. Verilerin işlenmesinde herhangi bir hatayı önlemek için daha önceden hazırlanan ve tüm alt amaçlara ilişkin verilerin yer aldığı tablodan (Ek 4) yararlanılarak kız ve erkek öğrencilerin kullandığı ekler çetele tutma yolu ile sayılmıştır. Her bir ad çekim eki için beş adet resim kullanıldığından cinsiyetleri gösteren sütunlar altı bölüme ayrılmış, sıfırdan beş'e kadar numaralanmıştır. Diğer ekleri kullanıp da sayma işlemi yapılan eki hiç kullanmayan (örneğin diğer tüm ad çekim eklerinden tümünü ya da birkaçını kullanıp bulunma durum ekini hiç kullanmayan) öğrenciler sıfır; diğerleri kullandıkları ilgili ek sayısını gösteren bölümlere kaydedilmiştir. Bu işlem her bir ek için ayrı ayrı yapılmıştır (Tablo 1.1-1.8).

2.Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanmaları ile takvim yaşları arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak her türlü ad çekim eki için ayrı birer tablo hazırlanmıştır. Takvim yaşlarına göre öğrencilerin dağılımlarına bakıldığında 1982, 1983, 1984, 1990, 1991, 1992 doğumlu öğrenci sayılarının az

olduğu; buna karşın 1985, 1986, 1987, 1988, 1989 yıllarında yığılmalar görülmüştür. Yapılan istatistik çözümlerinin sağlıklı olabilmesi için dağılım göz önünde bulundurularak tablolar 1982-1986 ve 1987-1992 doğumları içerecek şekilde iki sütuna ayrılmıştır. Yaş sınırlarına göre öğrencilerin resimlerle bağlantılı olarak kullandıkları ekler çetele tutma yolu ile sayılmıştır. Her bir ad çekim eki için beş adet resim kullanıldığından doğum tarihlerini gösteren sütunlar altı bölüme ayrılmış, sıfırdan beş'e kadar numaralanmıştır. Diğer ekleri kullanıp da sayma işlemi yapılan eki hiç kullanılmayan öğrenciler sıfır; diğerleri kullandıkları ilgili ek sayısını gösteren bölümlere kaydedilmiştir. Bu işlem her bir ek için ayrı ayrı yapılmıştır (Tablo 2.1 - 2.8).

3.Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanmaları ile özür durumu arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik amaç ile ilgili olarak her türlü ad çekim eki için ayrı ayrı tablolar hazırlanmıştır. Bu alt amaçla ilgili verilerin işleneceği tabloların hazırlanmasında çoğunluğu Rehberlik Araştırma Merkezi kayıtları olmak üzere öğrenci dosyaları ve öğretmenlerin verdiği bilgilerden yola çıkılmıştır. Kayıtlarda bulunan bilgilere göre öğrenciler normal alt sınır, eğitilebilir, öğretilebilir. Down Sendromlu, hiperaktif ve test alamayanlar olmak üzere sınıflandırılmıştır. Tablolarda alt özel sınıflara ya da özel özel eğitim kurumlarına devam edip de RAM'da kaydı bulunmayan ya da kayıtları olan ama dosyaları bulunmayan öğrencilere ilişkin bölümlere de yer verilmiştir. Öğrencilerin kullandıkları ekler çetele tutma yolu ile sayılarak ilgili tablolara (Tablo 3.1-3.8) kaydedilmiştir. Her bir ad çekim eki için beş adet resim kullanıldığından özür durumlarını gösteren bölümler altı sütuna ayrılmış, sıfırdan beş'e kadar numaralanmıştır. Diğer ekleri kullanıp da sayma işlemi yapılan eki hiç kullanmayan öğrenciler sıfır, diğerleri kullandıkları ilgili ek sayısını gösteren sütunlara kaydedilmiştir. Bu işlem her bir ek için ayrı ayrı yapılmıştır.

4.1. Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanımları ile annenin eğitim durumu arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik amaç ile ilgili olarak her türlü ad çekim eki için ayrı ayrı tablolar hazırlanmıştır. Bu amaçla ilgili tabloların (Tablo 4.1.1.-4.1.8.) hazırlanmasında RAM kayıtları, öğrenci dosyaları ve öğretmenlerin verdiği bilgilerden yola çıkılmıştır. Elde edilen bilgiler çerçevesinde anneler, eğitim durumlarına göre; okuma-yazması olmayanlar, ilkokuldan ayrılanlar, ilkokul, ortaokul, lise ve yüksekokul mezunları olarak sınıflandırılmıştır. Tablolarda yetiştirme yurdunda kalan ve dosyasında bilgi bulunmayan öğrencilerle annesi ölen öğrencilere ilişkin bölümlere de yer verilmiştir. Annelerin öğrenim durumlarına göre öğrencilerin resimlerle bağlantılı olarak kullandıkları ekler çetele tutma yolu ile sayılmıştır. Her bir ad çekim eki için beş adet resim kullanıldığından annelerin öğrenim durumlarını gösteren bölümler altı sütuna ayrılmış, sıfırdan beş'e kadar

numaralanmıştır. Diğer ekleri kullanıp da sayma işlemi yapılan eki hiç kullanmayan öğrenciler sıfır; diğerleri kullandıkları ilgili ek sayısını gösteren sütunlara kaydedilmiştir. Bu işlem her bir ek için ayrı ayrı yapılmıştır.

4.2.Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanmaları ile babanın eğitim durumu arasında ilişki olup olmadığını belirleme amacına yönelik olarak hazırlanan tablolarda, (Tablo 4.2.1. - 4.2.8.) çocukların kullandığı eklerin sayılması ve verilerin işlenmesinde 4.1.'deki yol izlenmiştir.

5.Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanmaları ile eğitim aldıkları süre arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik amaç ile ilgili olarak her türlü ad çekim eki için ayrı tablolar hazırlanmıştır. Bu amaçla ilgili tabloların (Tablo 5.1. - 5.8.) hazırlanmasında RAM kayıtları ve öğrenci dosyalarındaki bilgilerden yola çıkılmıştır. Kayıtlardan elde edilen bilgilere göre, öğrencilerin eğitim aldıkları sürenin bir yıl ile yedi yıl arasında olduğu görülmüş ve tablolar bu doğrultuda hazırlanmıştır. Aldıkları eğitim süresi belirlenemeyen öğrencilere ilişkin bölüme de tablolarda yer verilmiştir. Aldıkları eğitim süresine göre, öğrencilerin resimlerle bağlantılı olarak kullandıkları ekler çetele tutma yolu ile sayılmıştır. Diğer ekleri kullanıp da sayma işlemi yapılan eki hiç kullanmayan öğrenciler sıfır; diğerleri kullandıkları ek sayısını gösteren sütunlara kaydedilmiştir. Bu işlem her bir ek için ayrı ayrı yapılmıştır.

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Toplanan ve veri işleme formuna kaydedilen verilerin istatistiksel çözümlenmelerine geçilmeden önce, gözlemcilerarası güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

2.4.1. Gözlemcilerarası Güvenirlik

Gözlemcilerarası güvenilirliğin belirlenmesi için yeterli kabul edilen % 10 oranı benimsenerek çalışma grubunda yer alan 119 öğrenciden 13 tanesine ait teyp kaseti kayıtları, alanda çalışan uzman bir kişi tarafından da çözümlenmiştir. Her bir ek için uzmanın değerlendirdiği toplam 65 resimde ($13 \times 5 = 65$), uzmanla araştırmacının uyuşma yüzdeleri, görüş birliği / (görüş birliği + görüş ayrılığı) formülü ile hesaplanmıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan eklere ilişkin gözlemcilerarası güvenilirlik yüzdeleri aşağıda gösterilmiştir:

Ad Çekim Ekleri	Gözlemcilerarası Güvenirlik
	Yüzdesi
Belirtme Durum Eki	% 98.5
Yönelme Durum Eki	% 100
Bulunma Durum Eki	% 95
Uzaklaşma Durum Eki	% 98.5
Araç Durum Eki	% 100
Tamlayan Eki	% 98.5
İyelik Eki	% 100
Çoğul Eki	% 98.5

Elde edilen bu değerler, gözlemcilerarası güvenirlilik için yeterli kabul edilmiştir.

2.4.2. Verilerin Çözümü

Zihin engelli çocukların Türkçedeki ad çekim eklerini kullanımlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu betimsel çalışmada veri toplama aracı ile toplanan veriler cinsiyet, takvim yaşı, özür türü, anne-babanın eğitim durumu ve öğrencilerin eğitim alma sürelerine göre gruplandırılmıştır.

Gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek üzere, parametrik olmayan istatistik tekniklerinden Kolmogorov Smirnov Testi'nden yararlanılmıştır. Kolmogorov Smirnov Testi, diğer parametrik olmayan istatistik tekniklerinden χ^2 ve Medyan Testi'ne göre daha kuvvetli olarak kabul edilmektedir (Siegel, 1977: 141-150). Veri toplanabilen 119 öğrenciye göre

$$D = \text{maksimum } [S_{n_1}(x) - S_{n_2}(x)]$$

formülü aracılığı ile hesaplanan değerler, .05 anlam düzeyine göre yorumlanmıştır.

Tablo 1.6.'da görüldüğü gibi örneklem grubunda 46 kız öğrenciden 8 tanesi (%16) araç durum ekini 5 resimde, 9 tanesi (%19) 4 resimde, 10 tanesi (%20) 3 resimde, 9 tanesi (%19) 2 resimde, 4 tanesi (%08) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 6 kız öğrenci (%12) ise diğer ad çekim eklerini kullandığı halde araç durum ekini hiç kullanmamıştır.

Çalışma grubundaki 73 erkek öğrenciden 9 tanesi (%11) araç durum ekini 5 resimde, 19 tanesi (%24) 4 resimde, 15 tanesi (%19) 3 resimde, 9 tanesi (%11) 2 resimde, 9 tanesi (%11) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 12 erkek öğrenci (%15) ise diğer ad çekim eklerini kullandığı halde araç durum ekini hiç kullanmamıştır.

Kız ve erkek öğrencilerin araç durum ekini kullanımlarını sınamak için uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda $D_{\max} = 0.07028 < D_t = 0.25602$ bulunmuştur. Bu sonuca göre hem kız hem de erkek öğrencilerin araç durum eki kullanımlarının farklılaşmadığı söylenebilir. Çünkü her iki gruptaki öğrencilerin de üçte biri gösterilen dört ve beş resimde eki doğru olarak kullanmıştır.

3.2.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların cinsiyetlerine göre kullandıkları iyelik eki sayıları Tablo 1.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 1.7. İyelik Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Kız	3	6	3	5	9	20	46
Erkek	9	7	7	6	12	32	73
Genel Toplam							119

Tablo 1.7.'de görüldüğü gibi örneklem grubundaki 46 kız öğrenciden 20 tanesi (%41) iyelik ekini 5 resimde, 9 tanesi (%19) 4 resimde, 5 tanesi (%10) 3 resimde, 3 tanesi (%06) 2 resimde, 6 tanesi (%12) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 3 kız

öğrenci ise (%06) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde iyelik ekini hiç kullanmamıştır.

Çalışma grubundaki 73 erkek öğrenciden 32 tanesi (%40) iyelik ekini 5 resimde, 12 tanesi (%15) 4 resimde, 6 tanesi (%07) 3 resimde, 7 tanesi (%09) 2 resimde, 7 tanesi (%09) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 9 erkek öğrenci ise diğer ad çekim eklerini kullandığı halde iyelik ekini hiç kullanmamıştır.

Kız ve erkek öğrencilerin iyelik ekini kullanımları arasında farklılaşma olup olmadığını belirtmeye yönelik olarak uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda, $D_{\max}=0.13325 < D_t=0.25602$ bulunmuştur.

Bu sonuca göre hem kız hem de erkek öğrencilerin iyelik eki kullanımlarının farklılaşmadığı söylenebilir. Bu ekin her iki grupta da öğrencilerin beşte ikisi tarafından, gösterilen beş resimde doğru olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Eki dört resimde doğru olarak kullanan öğrenciler de gözönünde bulundurulduğunda iyelik ekinin her iki grupta da öğrencilerin yarıdan fazlasınca kullanıldığı söylenebilir.

3.2.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların cinsiyetlerine göre kullandıkları çoğul eki sayıları Tablo 1.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 1.8. Çoğul Eki Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Kız	10	5	5	6	11	9	46
Erkek	13	11	5	16	16	12	73
Genel Toplam							119

Tablo 1.8.'de görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan 46 kız öğrenciden 9 tanesi (%19) çoğul ekini 5 resimde, 11 tanesi (%23) 4 resimde, 6 tanesi (%12) 3 resimde, 5 tanesi (%10) 2 resimde, 5 tanesi (%10) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 10 kız öğrenci (%20) ise diğer ad durum eklerini kullandığı halde çoğul ekini hiç kullanmamıştır.

Tablo 2.1.'de görüldüğü gibi çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 46 tanesi (%38) 12-16; 73 tanesi (%62) 6-11 yaşları arasındadır. 12-16 yaşları arasındaki öğrencilerin 22 tanesi (%45) belirtme durum ekini 5 resimde, 11 tanesi (%23) 4 resimde, 3 tanesi (%06) 3 resimde, 6 tanesi (%12) 2 resimde, 2 tanesi (%04) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 12-16 yaş arasındaki öğrencilerin 2 tanesi ise (%04) diğer ad çekim eklerini kullandıkları halde belirtme durum ekini kullanmamışlardır.

6-11 yaşları arasındaki 73 öğrenciden 47 tanesi (%59) belirtme durum ekini 5 resimde, 14 tanesi (%18) 4 resimde, 3 tanesi (%04) 3 resimde, 5 tanesi (%06) 2 resimde, 2 tanesi (%02) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 6-11 yaş arasındaki 2 öğrenci (%02) ise diğer ad durum eklerini kullandıkları halde belirtme durum ekini hiç kullanmamışlardır.

Takvim yaşlarına göre öğrencilerin belirtme durum ekini kullanımları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda $D_{\max}=0.16558 < D_1=0.25602$ bulunmuştur.

Bu sonuç, yaş gruplarına göre ekin kullanımında bir farklılaşma olmadığını göstermektedir. Ad durum eklerinin yaş ilerledikçe kullanım sıklığı nedeniyle pekişmesi beklenir. Bu nedenle takvim yaşlarına göre iki gruba ayrılan öğrencilerden yaşça daha büyük olan 12-16 yaş grubundakilerin belirtme durum ekini daha fazla kullanabilecekleri düşünülmekteydi. Ancak 6-11 yaş grubundaki öğrencilerin hemen hemen beşte üçünün gösterilen beş resimde belirtme durum ekini doğru olarak kullanabilmesine karşın, 12-16 yaş grubundakilerin yarıdan azı bu eki doğru olarak kullanabilmiştir. Bu durumda küçük yaş grubundakilerin lehine belirtme durum eki kullanımında farklılaşma olduğu öne sürülebilir.

6-11 yaş grubundaki öğrencilerin lehine gözlenen bu durumun takvim yaşı dışında özür türü, eğitim alma süresi vb. başka etmenlerden kaynaklanabileceği düşünülebilir.

3.3.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların yaşlarına göre kullandıkları yönelme durum eki sayıları Tablo 2.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.2. Yönelme Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı

Takvim Yaşı	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
6-11 Yaş	1	3	3	7	15	44	73
12-16 Yaş	2	-	5	5	13	21	46
Genel Toplam							119

Tablo 2.2.'de görüldüğü gibi 12-16 yaş arasındaki 46 öğrenciden 21 tanesi (%43) yönelme durum ekini 5 resimde, 13 tanesi (%27) 4 resimde, 5 tanesi (%10) 3 resimde, 5 tanesi (%10) 2 resimde doğru olarak kullanmıştır. 2 öğrenci de (%04) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde yönelme durum ekini hiç kullanmamıştır.

Çalışma grubunda yer alan 6-11 yaş arasındaki 73 öğrenciden 44 tanesi (%55) yönelme durum ekini 5 resimde, 15 tanesi (%19) 4 resimde, 7 tanesi (%09) 3 resimde, 3 tanesi (%04) 2 resimde, 3 tanesi (%04) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 1 öğrenci ise diğer ad çekim eklerini kullandığı halde yönelme durum ekini hiç kullanmamıştır.

Takvim yaşlarına göre öğrencilerin yönelme durum ekini kullanmaları arasında farklılaşma olup olmadığını belirlemek için uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda $D_{\max}=0.14622 < D_t=0.25602$ bulunmuştur.

Bu sonuca göre belirtme durum eki kullanımında olduğu gibi yönelme durum eki kullanımında da yaş gruplarına göre farklılık olmadığı öne sürülebilir.

12-16 yaş grubundaki öğrencilerin yarıdan azı yönelme durum ekini gösterilen beş resimde doğru olarak kullanabilirken; 6-11 yaş grubundaki öğrencilerin yarıdan fazlası eki beş resimde doğru olarak kullanmıştır.

6-11 yaş grubundaki öğrencilerin lehine gözlenen bu durumun takvim yaşı dışında özür türü, eğitim alma süresi vb. başka etmenlerden kaynaklanabileceği düşünülebilir.

3.3.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların yaşlarına göre kullandıkları bulunma durum eki sayıları Tablo 2.3.'te gösterilmiştir.

Tablo 2.3. Bulunma Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı

Takvim Yaşı	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
6-11 Yaş	8	6	10	16	18	15	73
12-16 Yaş	8	6	6	6	11	9	46
Genel Toplam							119

Tablo 2.3.'te görüldüğü gibi 12-16 yaşları arasındaki 46 öğrenciden 9 tanesi (%19) bulunma durum ekini 5 resimde, 11 tanesi (%23) 4 resimde, 6 tanesi (%12) 3 resimde, 6 tanesi (%12) 2 resimde, 6 tanesi (%12) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 8 öğrenci ise (%16) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde bulunma durum ekini hiç kullanmamıştır.

Çalışma grubunda yer alan 6-11 yaşları arasındaki 73 öğrenciden 15 tanesi (%19) bulunma durum ekini 5 resimde, 18 tanesi (%22) 4 resimde, 16 tanesi (%20) 3 resimde, 10 tanesi (%12) 2 resimde, 6 tanesi (%08) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 8 öğrenci (%10) ise diğer ad durum eklerini kullandığı halde bulunma durum ekini hiç kullanmamıştır.

Takvim yaşlarına göre öğrencilerin bulunma durum ekini kullanımları arasında farklılaşma olup olmadığını sınaama amacına yönelik olarak uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda $D_{\max} = 0.11257 < D_t = 0.25602$ bulunmuştur.

Bulunma durum eki kullanımının takvim yaşına göre farklılaşması (takvim yaşı ilerledikçe ekin kullanımının artması) beklenirken, yaş gruplarına göre oranın değişmediği görülmektedir. Bu durumda da bulunma durum ekinin kullanımında başka etkenlerin rol oynadığı söylenebilir.

Belirtme ve yönelme durum eklerine göre daha az kullanıldığı gözlenen bulunma durum ekini dört resimde doğru olarak kullanabilen öğrenciler de gözönünde bulundurulduğunda, ekin öğrencilerin ancak yarısından azı tarafından doğru kullanıldığı söylenebilir.

3.3.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların takvim yaşlarına göre kullandıkları uzaklaşma durum eki sayıları Tablo 2.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 2.4. Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı

Takvim Yaşı	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
6-11 Yaş	7	5	7	13	21	20	73
12-16 Yaş	9	5	7	9	12	4	46
Genel Toplam							119

Tablo 2.4.'te görüldüğü gibi 12-16 yaşları arasındaki 46 öğrenciden 4 tanesi (%8) uzaklaşma durum ekini 5 resimde, 12 tanesi (%24) 4 resimde, 9 tanesi (%19) 3 resimde, 7 tanesi (%14) 2 resimde, 5 tanesi (%10) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 9 öğrenci (%19) ise diğer ad durum eklerini kullandığı halde uzaklaşma durum ekini hiç kullanmamıştır.

Çalışma grubunda yer alan 6-11 yaşları arasındaki 73 öğrenciden 20 tanesi (%25) uzaklaşma durum ekini 5 resimde, 21 tanesi (%26) 4 resimde, 13 tanesi (%16) 3 resimde, 7 tanesi (%9) 2 resimde, 5 tanesi (%6) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 7 öğrenci (%9) ise diğer ad durum eklerini kullandığı halde uzaklaşma durum ekini hiç kullanmamıştır.

Takvim yaşlarına göre öğrencilerin uzaklaşma durum eklerini kullanmaları arasında fark olup olmadığını belirlemek için uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi

sonucunda $D_{\max}=0.21381 < D_t=0.25602$ bulunmuştur. Bu sonuç takvim yaşına göre uzaklaşma durum eki kullanımının farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablodaki bulgular incelendiğinde 12-16 yaş grubundakilerin yüzde birinden azı tarafından beş resimde doğru olarak kullanılabilen uzaklaşma durum ekinin 6-11 yaş grubundakilerin dörtte biri tarafından beş resimde doğru olarak kullanılabildiği görülmüştür. Dört resimde eki doğru kullananlarla birlikte düşünüldüğünde 6-11 yaş grubundakilerin yarıdan fazlasınca doğru kullanılan uzaklaşma durum ekinin 12-16 yaş grubundakilerin ancak dörtte biri tarafından doğru kullanılabildiği gözlenmiştir. Bu durumda ekin kullanımının 6-11 yaş grubundakiler lehine farklılık gösterdiği öne sürülebilir.

Bu sonuca dayalı olarak 12-16 yaş grubundaki öğrencilerin uzaklaşma durum ekini daha az kullanmalarında, özür türü vb. etmenlerin yanısıra, öğretmen ve anne-babaların bu çocuklarla iletişim kurma çabalarının yetersizliğinin de rolü olduğu düşünülebilir.

3.3.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Takvim Yaşı Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların yaşlarına göre kullandıkları tamlayan eki sayıları Tablo 2.5.'te gösterilmiştir.

Tablo 2.5. Tamlayan Eki Kullanımının Takvim Yaşına Göre Dağılımı

Takvim Yaşı	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
6-11 Yaş	11	9	10	15	15	13	73
12-16 Yaş	14	5	3	11	6	7	46
Genel Toplam							119

Tablo 2.5.'te görüldüğü gibi 12-16 yaşları arasındaki 46 öğrenciden 7 tanesi (%14) tamlayan ekini 5 resimde, 6 tanesi (%12) 4 resimde, 11 tanesi (%23) 3 resimde, 3 tanesi (%06) 2 resimde, 5 tanesi (%10) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 14

Tablo 2.8.'de görüldüğü gibi 12-16 yaşları arasındaki 46 öğrenciden 9 tanesi (%18) çoğul ekini 5 resimde, 8 tanesi (%17) 4 resimde, 8 tanesi (%17) 3 resimde, 4 tanesi (%08) 2 resimde, 6 tanesi (%12) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 11 öğrenci (%22) ise diğer ad çekim eklerini kullandığı halde çoğul ekini hiç kullanmamıştır.

Çalışma grubunda yer alan 6-11 yaşları arasındaki 73 öğrenciden 12 tanesi (%15) çoğul ekini 5 resimde, 19 tanesi (%24) 4 resimde, 14 tanesi (%17) 3 resimde, 6 tanesi (%08) 2 resimde, 10 tanesi (%12) 1 resimde doğru olarak kullanmıştır. 12 öğrenci (%15) ise diğer ad çekim eklerini kullandığı halde çoğul ekini hiç kullanmamıştır.

Çoğul eki kullanımının yaş gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda $D_{\max} = 0.07475 < D_1 = 0.25602$ bulunmuştur. Bu sonuca göre çoğul eki kullanımının yaş gruplarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo incelendiğinde çoğul ekini her iki yaş grubundaki öğrencilerin de üçte birinden fazlasının gösterilen dört ve beş resimde doğru olarak kullandığı gözlenmiştir. Takvim yaşına göre çoğul eki kullanımının artması beklenirken, oranların birbirine yakın olmasında daha önce sözü edilen etmenlerin rolü düşünülebilir.

3.4. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı İle Özür Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların özür durumlarına göre ölçme aracı çerçevesinde kullandıkları ad çekim eki sayıları Tablo 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7. ve 3.8.'de gösterilmiştir.

3.4.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların özür durumlarına göre kullandıkları belirtme durum eki sayıları Tablo 3.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Belirtme Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı

Özür Türü	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Normal Alt Sınır	-	-	-	-	-	12	12
Eğitilebilir	-	-	1	4	15	40	60
Öğretilebilir	1	2	3	1	3	4	14
Down Sendromu	2	2	2	1	2	-	9
Hiperaktif	-	-	-	-	-	2	2
Test alamadı	-	-	2	-	4	4	10
Kaydı-dosyası yok	1	-	3	-	1	7	12
GENEL TOPLAM							119

Tablo 3.1.'de görüldüğü gibi veri toplanabilen 119 öğrencinin 12'si (%09) normal alt sınırdaki, 61'i (%47) eğitilebilir, 18'i (%14) öğretilebilir, 11'i (%09) Down Sendromlu, 3'ü (%02) hiperaktiftir. Yine kayıtlara göre 11 öğrenci (%09) test alamamıştır. Toplam 13 öğrencinin (%10) bir bölümünün RAM'da kaydına rastlanamamış, bir bölümünün ise RAM kaydı bulunmuş ama dosyası bulunamamıştır.

Araştırma bulgularına göre normal alt sınırdaki 12 öğrencinin tümü belirtme durum ekini 5 resimde de doğru olarak kullanmıştır.

Eğitilebilir öğrencilerin 40'ı (%66), öğretilebilir ve test alamayan öğrencilerin 4'ü (%22), hiperaktif öğrencilerin 2'si (%67), kaydı ya da dosyası olmayan öğrencilerin 7'si eki 5 resimde de doğru olarak kullanmıştır. Down Sendromlu öğrencilerin hiçbiri sözkonusu eki resimlerin tümünde kullanamamıştır.

Eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 15'i (%25), test alamayan öğrencilerin 4'ü (%36) 4 resimde doğru kullanmıştır. Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin 4 tanesi (%22) ile Down Sendromlu öğrencilerin 2 tanesinde (%18) konuşmama ya da ek kullanmama gibi sorunlar görülmektedir.

Özür durumlarına göre yedi alt gruba ayrılan öğrencilerin belirtme durum eki kullanımları arasında fark olup olmadığını sınamak amacıyla sırasıyla her özür grubu için ayrı ayrı olmak üzere yedi kez Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucu özür türlerine göre Tablo 3.1'deki sıra ile;

$$D_{\max} = 0.83333 > D_t = 0.375$$

$$D_{\max} = 0.58334 > D_t = 0.176$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.349$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.46667 > D_t = 0.410$$

$$D_{\max} = 0.41666 > D_t = 0.375$$

değerleri bulunmuştur.

Bu bulgulara dayalı olarak normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki öğrencilerle test alamayan ve kaydı-dosyası bulunmayan öğrencilerin belirtme durum eki kullanımlarının alt grupların kendi içlerinde farklılaştığı; buna karşın eğitilebilir düzeydeki öğrencilerle Down Sendromlu ve hiperaktif öğrencilerin eki kullanımlarında ise alt grupların kendi içlerinde farklılaşmadığı söylenebilir. Bu durumda özür durumlarına göre öğrencilerin belirtme durum eki kullanımları arasında farklılık olduğu öne sürülebilir. Çünkü, normal alt sınırdaki öğrencilerin tümü eki beş resimde de doğru olarak kullanmıştır. Eğitilebilir düzeydeki öğrencilerde eki kullanım oranı yüksek; kaydı ve dosyası bulunmayanlarda eki kullanım oranı yarıya yakındır. Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerle Down Sendromlu ve hiperaktif öğrencilerin ise kendi içlerinde eki kullanımları gösterilen resim sayısına göre eşit dağılım göstermiştir.

3.4.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların özür durumlarına göre kullandıkları yönelme durum eki sayıları Tablo 3.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Yönelme Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı

Özür Türü	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Normal Alt Sınır	-	-	-	-	1	11	12
Eğitilebilir	1	-	-	6	16	37	60
Öğretilebilir	2	-	4	2	2	4	14
Down Sendromu	-	1	5	-	1	2	9
Hiperaktif	-	-	-	-	1	1	2
Test alamadı	-	1	-	1	3	5	10
Kaydı-dosyası yok	-	-	1	2	4	5	12
GENEL TOPLAM							119

Tablo 3.2.'de görüldüğü gibi normal alt sınırdaki öğrencilerin 11'i (%92), eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 37'si (%61), öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin 4'ü (%22), Down Sendromlu öğrencilerin 2'si (%18), hiperaktif öğrencilerin 1'i (%33), test olamayan öğrencilerin 5'i (%45) ve kaydı ya da dosyası bulunamayan öğrencilerin 5'i (%38) yönelme durum ekini 5 resimde de doğru olarak kullanmıştır.

Eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 16'sı (%26), test olamayanların 3'ü (%27) kaydı ya da dosyası bulunamayanların 4'ü (%31) sözkonusu eki 4 resimde öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin 4'ü (%22), Down Sendromlu öğrencilerin 5'i (%45) 2 resimde doğru olarak kullanmışlardır.

Özür durumlarına göre öğrencilerin yönelme durum eki kullanımlarının farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla her grup için ayrı ayrı olmak üzere yedi kez Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda Tablo 3.2.'deki sıraya göre şu değerler bulunmuştur:

$$D_{\max} = 0.75000 > D_t = 0.375$$

$$D_{\max} = 0.55000 > D_t = 0.176$$

$$D_{\max} = 0.19047 < D_t = 0.349$$

$$D_{\max} = 0.22222 < D_t = 0.432$$

Tablo 3.3.'te görüldüğü gibi normal alt sınırdaki öğrencilerin 5'i (%42) 5 resimde, 5'i (%42) 4 resimde; eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 14'ü (%23) 5 resimde, 21'i (%34) 4 resimde; hiperaktif öğrencilerin 1'i (%33) 5 resimde, 1'i (%33) 4 resimde; Down Sendromlu öğrencilerin 4'ü (%36) 3 resimde bulunma durum ekini doğru olarak kullanmışlardır.

Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerle Down Sendromlu öğrencilerin tümü sözkonusu eki 5 resimde de kullanmamıştır. Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin 5'i (%28) ile test olamayan öğrencilerin 5'i (%45) de başka ad durum eklerini kullandıkları halde bulunma durum ekini hiç kullanmamışlardır.

Bu bulgulara dayalı olarak belirtme ve yönelme durum eki kullanımlarına göre bulunma durum ekinin öğrenciler tarafından daha az kullanıldığı söylenebilir.

Bulunma durum eki kullanımının öğrencilerin özür durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla yedi grup için ayrı ayrı yapılan Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları Tablo 3.3.'teki sıraya göre aşağıda gösterilmiştir:

$$D_{\max} = 0.50000 > D_t = 0.375$$

$$D_{\max} = 0.25000 > D_t = 0.176$$

$$D_{\max} = 0.30953 < D_t = 0.349$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.10000 < D_t = 0.410$$

$$D_{\max} = 0.25000 < D_t = 0.375$$

Elde edilen bu sonuçlara göre, farklı özür durumlarına sahip öğrencilerin bulunma durum eki kullanımlarının farklılaştığı ve bu farklılığın normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki zihin engelli öğrencilerin lehine olduğu söylenebilir. Çünkü Tablo 3.3. incelendiğinde normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin bulunma durum ekini doğru kullanımları gösterilen dört ve beş resimde yoğunlaşırken diğer gruplarda resim sayılarına göre benzer dağılım görülmektedir.

Öğretilebilir düzeydeki ve Down Sendromlu öğrencilerden hiçbirinin eki beş resimde doğru olarak kullanamamasına karşın, normal alt sınırdaki öğrencilerin beşte ikisi, eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin ise yaklaşık dörtte birinin, eki beş resimde doğru olarak kullandığı gözlenmiştir.

3.4.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların özür durumları ile kullandıkları uzaklaşma durum eki sayıları Tablo 3.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı

Özür Türü	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Normal Alt Sınır	-	-	-	1	5	6	12
Eğitilebilir	3	2	5	9	27	14	60
Öğretilebilir	5	3	3	2	1	-	14
Down Sendromu	3	1	2	3	-	-	9
Hiperaktif	-	-	-	-	-	2	2
Test alamadı	2	2	2	3	-	1	10
Kaydı-dosyası yok	3	2	2	4	-	1	12
GENEL TOPLAM							119

Tablo 3.4.'te görüldüğü gibi normal alt sınırdaki öğrencilerin 6'sı (%50) 5 resimde, 5'i (%42) 4 resimde; eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 14'ü (%23) 5 resimde, 27'si (%44) 4 resimde, test olamayan öğrencilerin 3'ü (%27), kaydı ya da dosyası bulunmayan öğrencilerin 4'ü (%31) 3 resimde bulunma durum ekini doğru olarak kullanmıştır.

Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerle Down Sendromlu öğrencilerin tümü sözkonusu eki 5 resimde kullanmamıştır.

Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin 5'i (%28) ile Down Sendromlu öğrencilerin 3'ü (%27), kaydı ya da dosyası olmayan öğrencilerin 3'ü (%23) başka ad çekim eklerini kullandıkları halde uzaklaşma durum ekini hiç kullanmamışlardır.

Öğrencilerin özür durumlarına göre uzaklaşma durum ekini kullanımları arasında farklılık olup olmadığını sınamak için her gruba ayrı ayrı olmak üzere uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 3.4.'teki sıraya göre:

$$D_{\max} = 0.58334 > D_t = 0.375$$

$$D_{\max} = 0.35000 > D_t = 0.176$$

$$D_{\max} = 0.28571 < D_t = 0.349$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.23333 > D_t = 0.410$$

$$D_{\max} = 0.25000 > D_t = 0.375$$

değerleri bulunmuştur.

Bu sonuç dikkate alındığında özür durumlarına göre öğrencilerin uzaklaşma durum eki kullanımları arasında bir farklılık olduğu öne sürülebilir. Öğrencilerin diğer durum eklerini kullanımları ile benzer şekilde bu ekin kullanımında da normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin daha başarılı olduğu; buna karşın diğer gruplarda doğru kullanılan ekin resim sayısına göre benzer dağılım gösterdiği söylenebilir.

3.4.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların özür durumları ile kullandıkları tamlayan eki sayıları Tablo 3.5.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Tamlayan Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı

Özür Türü	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Normal Alt Sınır	-	-	1	3	3	5	12
Eğitilebilir	4	7	8	16	11	14	60
Öğretilebilir	8	1	3	1	1	-	14
Down Sendromu	7	2	-	-	-	-	9
Hiperaktif	-	-	-	2	-	-	2
Test alamadı	2	2	1	3	2	-	10
Kaydı-dosyası yok	3	3	-	1	4	1	12
GENEL TOPLAM							119

Tablo 3.5.'te görüldüğü gibi normal alt sınırdaki öğrencilerin 5'i (%42), eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 14'ü (%23) 5 resimde; eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 11'i (%18), dosyası ya da kaydı bulunmayan öğrencilerin 4'ü (%31) 4 resimde, eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 16'sı (%26) 3 resimde tamlayan ekini doğru olarak kullanmışlardır.

Öğretilebilir, Down Sendromlu, hiperaktif ve test alamayan öğrencilerin tamlayan ekini 5 resimde de doğru kullanan yoktur. Buna karşılık öğretilebilir düzeydeki 8

Tablo 3.6.'da görüldüğü gibi normal alt sınırdaki öğrencilerin 4'ü (%33), eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 12'si (%20) 5 resimde, normal alt sınırdaki öğrencilerin 5'i (%42), eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 15'i (%25), test olamayan öğrencilerin 4'ü (%36) 4 resimde, eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 15'i (%25) 3 resimde araç durum ekini doğru olarak kullanmışlardır.

Öğretilebilir, Down Sendromlu, hiperaktif ve test olamayan öğrencilerden araç durum ekini 5 resimde de doğru kullanan öğrenci yoktur. Buna karşılık öğretilebilir düzeydeki 5 (%28), Down Sendromlu 4 (%36), kaydı ya da dosyası bulunamayan 4 öğrencinin (%31) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde araç durum ekini hiç kullanmadıkları görülmektedir.

Araç durum eki kullanımının özür durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak üzere her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 3.6.'daki sıraya göre:

$$D_{\max} = 0.41667 > D_t = 0.375$$

$$D_{\max} = 0.20000 > D_t = 0.176$$

$$D_{\max} = 0.19047 < D_t = 0.349$$

$$D_{\max} = 0.50000 > D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.375$$

değerleri elde edilmiştir.

Bu değerler, öğrencilerin araç durum eki kullanımlarının özür durumuna göre farklılaşmasının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Çünkü normal alt sınır, eğitilebilir ve Down Sendromlu öğrencilerin eki kullanım bakımından kendi içlerinde farklılaştığı; buna karşın öğretilebilir ve hiperaktif öğrencilerle test alamayan ve kaydı-dosyası bulunamayan öğrencilerin kendi içlerinde farklılaşmadığı gözlenmektedir.

Tablo 3.6. incelendiğinde de eki doğru olarak kullanım bakımından yoğunluğun normal alt sınırdaki öğrenciler için dört ve beş resim, eğitilebilir düzeydeki öğrenciler için üç, dört ve beş resim, Down Sendromlu öğrenciler için ise bir ve iki resim ile eki hiç kullanamama üzerinde olduğu; diğer gruplarda ise resim sayılarına göre benzer dağılım gösterdiği görülmektedir.

3.4.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların özür durumları ile kullandıkları iyelik eki sayıları Tablo 3.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7. İyelik Eki Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı

Özür Türü	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Normal Alt Sınır	-	-	-	-	3	9	12
Eğitilebilir	-	4	6	5	13	32	60
Öğretilebilir	6	2	1	2	2	1	14
Down Sendromu	2	3	2	1	-	1	9
Hiperaktif	-	-	-	-	1	1	2
Test alamadı	1	2	1	-	1	5	10
Kaydı-dosyası yok	3	2	-	3	1	3	12
GENEL TOPLAM							119

Tablo 3.7.'de görüldüğü gibi normal alt sınırdaki öğrencilerin 9'u (%75), eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 32'si (%52) test olamayan öğrencilerin 5'i (%45) iyelik ekini 5 resimde; normal alt sınırdaki öğrencilerin 3'ü (%25), eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 13'ü (%21) 4 resimde, Down Sendromlu 3 öğrenci (%27) 1 resimde iyelik ekini doğru olarak kullanmıştır.

Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerden 6'sı (%33) da diğer ad çekim eklerini kullandığı halde iyelik ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin özür durumlarına göre iyelik eki kullanımları arasında farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları Tablo 3.7.'deki sıraya göre aşağıda verilmiştir:

$$D_{\max} = 0.66667 > D_t = 0.375$$

$$D_{\max} = 0.41667 > D_t = 0.176$$

$$D_{\max} = 0.26190 < D_t = 0.349$$

$$D_{\max} = 0.27778 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.410$$

$$D_{\max} = 0.08334 < D_t = 0.375$$

Bu sonuç özür durumuna göre ekin kullanımının farklılaştığını göstermektedir. Çünkü normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin ekin kullanımlarında farklı dağılım, diğer gruplarda ise benzer dağılım söz konusudur. Tablo incelendiğinde farklılığın normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki öğrenciler lehine olduğu öne sürülebilir. Çünkü normal alt sınırdaki öğrencilerin dörtte üçü, eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin ise yarısı ekin beş resimde doğru olarak kullanırken, diğer gruplarda resimler arası benzer bir dağılım olduğu görülmektedir.

3.4.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Özür Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların özür durumları ile kullandıkları çoğul ekin sayıları Tablo 3.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.8. Çoğul Ekin Kullanımının Özür Durumuna Göre Dağılımı

Özür Türü	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Normal Alt Sınır	-	1	-	2	6	3	12
Eğitilebilir	5	7	5	12	18	13	60
Öğretilebilir	8	3	1	1	1	-	14
Down Sendromu	4	2	2	1	-	-	9
Hiperaktif	-	-	-	1	-	1	2
Test alamadı	3	2	-	3	1	1	10
Kaydı-dosyası yok	3	1	2	2	1	3	12
GENEL TOPLAM							119

Tablo 3.8.'de görüldüğü gibi normal alt sınırdaki öğrencilerin 6'sı (%50), eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin 18'i (%30) 4 resimde çoğul ekini doğru olarak kullanmışlardır.

Öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin 8'i (%44) ile Down Sendromlu öğrencilerin 4'ününün (%36) diğer ad çekim eklerini kullandıkları halde çoğul ekini hiç kullanmadıkları görülmektedir.

Özür durumlarına göre öğrencilerin çoğul eki kullanımlarının farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 3.8.'deki özür durumu sırasına göre:

$$D_{\max} = 0.66667 > D_t = 0.375$$

$$D_{\max} = 0.21667 > D_t = 0.176$$

$$D_{\max} = 0.45238 > D_t = 0.349$$

$$D_{\max} = 0.38889 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.410$$

$$D_{\max} = 0.08333 < D_t = 0.375$$

değerleri bulunmuştur.

Bu sonuca dayalı olarak öğrencilerin çoğul eki kullanımlarının özür durumuna göre farklılaştığını söylemek olasıdır. Çünkü normal alt sınır, eğitilebilir ve öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin resim sayısına göre eki kullanımları kendi içlerinde farklılaşırken diğer grupların kendi içinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 3.8. incelendiğinde görüleceği gibi eki kullanımdaki farklılığın normal alt sınır ile eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin lehine olduğu; öğretilebilir düzeydeki öğrencilerin büyük bir bölümünün eki hiç kullanmadığı gözlenmektedir. Diğer gruplarda ise ekin kullanımının resim sayısına göre benzer dağılım gösterdiği söylenebilir.

3.5. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Anne-Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanımları ile anne ve babalarının eğitim durumları arasındaki ilişki 4.1.1. ile 4.2.8. arasındaki tablolarda gösterilmiştir.

3.5.1. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumuna göre ölçme aracı çerçevesinde kullandıkları ad çekim eki sayıları Tablo 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4., 4.1.5., 4.1.6., 4.1.7., 4.1.8. ve 4.1.9.'da gösterilmiştir.

3.5.1.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumuna göre kullandıkları belirtme durum eki sayıları Tablo 4.1.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.1. Belirtme Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	-	1	3	3	5	16	28
Okur-yazar	-	-	-	-	1	-	1
İlkokul	2	2	6	2	14	39	65
Ortaokul	1	-	1	-	1	4	7
Lise	1	1	-	1	3	1	7
Yüksekokul	-	-	2	-	-	-	2
Belirsiz	-	-	-	-	1	7	8
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.1.'de görüldüğü gibi annesi ilkokul mezunu olan 72 öğrencinin 39'u (%54), annesi okuma yazma bilmeyen 29 öğrencinin 16'sı (%55), annesi ortaokul mezunu olan 9 öğrencinin 4'ü (%44) annesinin öğrenim durumu belirlenemeyen 8 öğrencinin 7'si (%88) ve annesi ölen 1 öğrenci belirtme durum ekini 5 resimde, annesi ilkokul mezunu olan 72 öğrenciden 14'ü (%19), annesi lise mezunu olan 7 öğrenciden 3'ü (%43) 4 resimde doğru olarak kullanmıştır.

Annenin eğitim durumuna göre sekiz alt gruba ayrılan öğrencilerin belirtme durum eki kullanımları arasında fark olup olmadığını sınamak amacıyla her eğitim basamağı için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucu annenin eğitim durumuna göre Tablo 4.1.1.'deki sıra ile

$$D_{\max} = 0.41687 > D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.48205 > D_t = 0.169$$

$$D_{\max} = 0.40476 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.23810 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.624$$

$$D_{\max} = 0.70833 > D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

değerleri bulunmuştur.

Bu değerler, annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin belirtme durum eki kullanımları arasında bir farklılık olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Çünkü okuma yazma bilmeyen, eğitim durumu belirlenemeyen ve ilkokul mezunu annelerin çocuklarının eki kullanımları kendi içlerinde farklılık gösterirken, diğer gruplarda farklılık göstermemektedir.

Çocuğun sözlü iletişim becerilerinin gelişiminde annenin önemli bir etkiye sahip olduğu yapılan araştırmalarla belirlenmiştir. Bu nedenle annenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencinin sözlü iletişim becerilerinin gelişeceği düşünülmektedir. Ancak bulgular incelendiğinde okuma-yazması olmayan annelerle ilkokul mezunu annelerin çocuklarının yarıdan fazlası, ortaokul mezunu annelerin çocuklarının ise yarıya yakını belirtme durum ekini beş resimde doğru olarak kullanmıştır. Buna karşın, yüksekokul mezunu annelerin çocuklarının bu eki kullanamamış oldukları görülmüştür. Bu durum ek kullanımının annenin eğitim durumunun dışında çocuğun eğitim durumu, aile bireyleri çevre etkileşimi ile bu gruptaki öğrenci sayısının az olması..., gibi etkenlerle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

3.5.1.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumlarına göre kullandıkları yönelme durum eki sayıları Tablo 4.1.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.2. Yönelme Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	1	1	1	3	8	14	28
Okur-yazar	-	-	-	-	1	-	1
İlkokul	1	1	4	7	12	40	65
Ortaokul	1	-	-	-	5	1	7
Lise	-	1	2	-	1	3	7
Yüksekokul	-	-	1	1	-	-	2
Belirsiz	-	-	-	1	1	6	8
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.2.'de görüldüğü gibi annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin 40'ı (%56), annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 14'ü (%48), annesi lise mezunu olan öğrencilerin 3'ü (%43) annesinin öğrenim durumu belli olmayan öğrencilerin 6'sı (%75) ve annesi ölen 1 öğrenci (%100) yönelme durum ekini 5 resimde, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin 5'i (%56) ve annesi okur yazar olan 1 çocuk (%33) 4 resimde doğru olarak kullanmıştır.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre yönelme durum eki kullanımları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla her öğretim basamağındaki annelerin çocukları için ayrı ayrı olmak üzere uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları Tablo 4.1.2.'deki sıraya göre aşağıda gösterilmiştir.

$$D_{\max} = 0.45238 > D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.83337 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.46667 > D_t = 0.169$$

$$D_{\max} = 0.52381 > D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.40476 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.58333 > D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

Elde edilen sonuçlar, belirtme durum ekiyle ilgili olarak bulunan sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar gözönünde bulundurulduğunda, annelerin eğitim durumuna göre öğrencilerin yönelme durum eki kullanımlarının farklılaştığı söylenebilir.

3.5.1.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumu ile kullandıkları bulunma durum eki sayıları Tablo 4.1.3.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.1.3. Bulunma Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	4	3	5	5	5	6	28
Okur-yazar	-	1	-	-	-	-	1
İlkokul	7	4	9	13	17	15	65
Ortaokul	-	2	1	2	1	1	7
Lise	2	-	-	1	2	2	7
Yüksekokul	2	-	-	-	-	-	2
Belirsiz	1	2	-	1	4	-	8
Ölü	-	-	1	-	-	-	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.3.'te görüldüğü gibi annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin 17'si (%24), annesinin öğrenim durumu belirlenemeyen öğrencilerin 4'ü (%50) bulunma durum ekini 4 resimde, annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin 15'i (%21), annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 6'sı (%21) 5 resimde bulunma durum ekini doğru olarak kullanmıştır. Annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerin 4'ü (%14), annesi lise mezunu olan öğrencilerin 2'si (%29) ve annesi yüksekokul mezunu olan öğrencilerin

de 2'si (%100) diğ er ad çekim eklerini kullandığı halde bulunma durum ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin bulunma durum eki kullanımlarının annelerinin eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak için her öğretim basamağındaki annelerin çocukları için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 4.1.3.'teki sıraya göre aşağıdaki değerler elde edilmiştir.

$$D_{\max} = 0.08333 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.19231 > D_t = 0.169$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.23810 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.14286 < D_t = 0.240$$

Bu değerlere göre yalnızca annesi ilkokul mezunu olan çocukların eki kullanma bakımından kendi içlerinde farklılık olduğu; diğ er gruplarda ise gösterilen resim sayısına göre benzer bir dağılım olduğu görülmektedir.

Belirtme ve yönelme durum eki ile karşılaştırıldığında öğrencilerin daha az kullandıkları gözlenen bulunma durum eki kullanımının da annenin eğitim durumu ile doğrudan ilişkili olmadığı söylenebilir. Bulunma durum ekinin belirtme ve yönelme durum eklerine göre daha geç edinilen bir ek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu ekin daha az kullanılmış olması doğal karşılanabilir. İlkokul mezunu annelerin çocuklarının eki daha fazla sayıda resimde kullanmış olmaları, öğrenci sayısının çokluğu ile açıklanabilir. Diğ er gruplardaki kullanım oranları öğrencilerin özür durumları, aile ve çevre ile etkileşim ve öğrenci sayıları ile ilişkilendirilebilir.

3.5.1.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumu ile kullandıkları uzaklaşma durum eki sayıları Tablo 4.1.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.1.4. Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	4	2	4	5	9	4	28
Okur-yazar	-	-	1	-	-	-	1
İlkokul	8	5	8	13	20	11	65
Ortaokul	1	-	1	-	2	3	7
Lise	2	-	1	1	-	3	7
Yüksekokul	1	1	-	-	-	-	2
Belirsiz	-	1	1	1	3	2	8
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.4.'te görüldüğü gibi annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin 20'si (%28), annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 9'u (%31) 4 resimde, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin 3'ü (%33), annesi lise mezunu olan çocukların 3'ü (%43) 5 resimde uzaklaşma durum ekini doğru olarak kullanmışlardır.

Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin 2'si (%29), annesi yüksekokul mezunu olan öğrencilerin 1'i (%50) diğer ad çekim eklerini kullandıkları halde uzaklaşma durum ekini hiç kullanmamışlardır.

Annelerin eğitim durumuna göre öğrencilerin uzaklaşma durum ekini kullanımları arasında farklılık olup olmadığını sınamak amacıyla her eğitim basamağındaki annelerin çocukları için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 4.1.4.'teki sıraya göre aşağıdaki değerler elde edilmiştir.

$$D_{\max} = 0.14286 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.17692 > D_t = 0.169$$

$$D_{\max} = 0.57143 > D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.26190 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.29167 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

Bu sonuca dayalı olarak öğrencilerin uzaklaşma durum eki kullanımlarının annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı öne sürülebilir. Normal çocuklarda da geç edinilen durum eklerinden biri olan uzaklaşma durum ekinin engelli çocuklar tarafından da az kullanılmış olması olağan karşılanmıştır.

3.5.1.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumu ile kullandıkları tamlayan eki sayıları Tablo 4.1.5.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.1.5. Tamlayan Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	5	3	4	6	4	6	28
Okur-yazar	-	1	-	-	-	-	1
İlkokul	12	10	8	14	10	11	65
Ortaokul	1	1	1	3	1	-	7
Lise	3	-	-	2	1	1	7
Yüksekokul	2	-	-	-	-	-	2
Belirsiz	1	-	1	1	4	1	8
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.5.'te görüldüğü gibi annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 6'sı (%21) 5 resimde, 6'sı (%21) 3 resimde; annesi okur-yazar olan 1 öğrenci (%100) 1 resimde, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin 14'ü (%19) 3 resimde, 11'i (%15) 5 resimde, 10'u (%14) 4 resimde, 10'u da (%14) 1 resimde; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin 3'ü (%33) 3 resimde; annesi ölen 1 öğrenci de (%100) 5 resimde tamlayan ekini doğru olarak kullanmıştır.

Anneleri lise mezunu olan öğrencilerden 3'ü (%43), annesi yüksekokul mezunu olan öğrencilerden de 2'si (%100) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde tamlayan ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin tamlayan eki kullanımlarının annenin eğitim durumuna göre farklı olup olmadığını belirlemek için her eğitim basamağı ile ilgili annelerin çocukları için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları Tablo 4.1.5.'teki sıraya göre aşağıda gösterilmiştir.

$$D_{\max} = 0.07143 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.03846 > D_t = 0.169$$

$$D_{\max} = 0.19047 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.26190 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.29167 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.25000 < D_t = 0.457$$

Elde edilen sonuçlarda grupların kendi içlerinde bir farklılık olmadığı; kullanılan tamlayan ekinin resim sayılarına göre benzer dağılım gösterdiği görülmektedir.

Buna göre tamlayan eki kullanımının annenin eğitim durumu ile doğrudan ilişkili olmadığı, öğrencinin özür durumu, öğrenim süresi, çevre ile etkileşim.... gibi diğer etkenlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini düşündürmektedir.

3.5.1.6. Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumu ile kullandıkları araç durum eki sayıları Tablo 4.1.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.1.6. Araç Durum Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	3	1	4	8	4	8	28
Okur-yazar	1	-	-	-	-	-	1
İlkokul	9	7	11	12	19	7	65
Ortaokul	3	-	1	2	1	-	7
Lise	2	1	-	-	3	1	7
Yüksekokul	1	1	-	-	-	-	2
Belirsiz	-	2	1	3	1	1	8
Ölü	-	-	1	-	-	-	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.6.'da görüldüğü gibi annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 8'i (%28) 5 resimde, 8'i (%28) 3 resimde; annesi okur-yazar olan 1 öğrenci (%100) 1 resimde; annesi ilkokul mezunu olan 19 öğrenci (%26) 4 resimde, 12'si (%17) 3 resimde, 11'i (%15) 2 resimde; annesi ortaokul mezunu olan 2 öğrenci (%22) 3 resimde; annesi lise mezunu olan 3 öğrenci (%43) 4 resimde, annesi yüksekokul mezunu olan 1 öğrenci (%50) 1 resimde araç durum ekini doğru olarak kullanmıştır.

Annesi okuma-yazma bilmeyen 3 öğrenci (%10), annesi okur-yazar olan 1 öğrenci (%100), annesi ortaokul mezunu olan 3 öğrenci (%33); annesi lise mezunu olan 2 öğrenci (%29), annesi yüksekokul mezunu olan 1 öğrenci (%50) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde araç durum ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin araç durum eki kullanımlarının annenin eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 4.1.6.'daki sıraya göre aşağıdaki değerler bulunmuştur:

$$D_{\max} = 0.21429 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.08718 < D_t = 0.169$$

$$D_{\max} = 0.26190 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.23810 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.975$$

Ulaşılan bu sonuçlara dayalı olarak araç durum eki kullanımı bakımından grupların kendi içlerinde bir farklılaşma olmadığı, resim sayılarına göre her grupta benzer bir dağılımın görüldüğü söylenebilir. Bu durumda araç durum eki kullanımının da annenin eğitim durumu ile doğrudan ilişkili olmadığı öne sürülebilir.

3.5.1.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumu ile kullandıkları iyelik eki sayıları Tablo 4.1.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.7. İyelik Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	4	2	3	-	8	11	28
Okur-yazar	-	1	-	-	-	-	1
İlkokul	6	5	4	12	9	29	65
Ortaokul	1	1	1	-	2	2	7
Lise	1	1	1	-	1	3	7
Yüksekokul	1	1	-	-	-	-	2
Belirsiz	-	1	1	-	1	5	8
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.7.'de görüldüğü gibi annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 11'i (%38) 5 resimde, 8'i (%28) 4 resimde; annesi okur-yazar olan 1 öğrenci (%100) 1 resimde, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin 29'u (%40) 5 resimde, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin 2'si (%22) 5 resimde, 2'si (%22) 4 resimde, annesi

lise mezunu olan öğrencilerin 3'ü (%43) 5 resimde; annesi yüksekokul mezunu olan öğrencilerin 1'i (%50) 1 resimde iyelik ekini doğru olarak kullanmıştır.

Annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 4'ü (%14), annesi lise mezunu olan öğrencilerin 1'i (%14), annesi yüksekokul mezunu olan öğrencilerin de 1'i (%50) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde iyelik ekini hiç kullanmamıştır.

Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin iyelik eki kullanımları arasında farklılık olup olmadığını sınamak amacıyla her eğitim basamağı ile ilgili annelerin çocukları için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 4.1.7.'deki sıraya göre;

$$D_{\max} = 0.34524 > D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.27948 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.23810 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.26190 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.45833 > D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

değerleri bulunmuştur. Bu değerlere göre annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerle annesinin öğrenim durumu belirlenemeyen öğrencilerin lehine gözlenen farklılaşmanın önemsiz olduğu; buna karşın, diğer grupların kendi içlerinde farklılaşma olmadığı öne sürülebilir. Bu da annenin eğitim durumunun, öğrencilerin iyelik eki kullanımını doğrudan etkilemediği söylenebilir.

3.5.1.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların annelerinin eğitim durumu ile kullandıkları çoğul eki sayıları Tablo 4.1.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.8. Çoğul Eki Kullanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

An. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	5	6	-	4	6	7	28
Okur-yazar	1	-	-	-	-	-	1
İlkokul	13	7	6	8	18	13	65
Ortaokul	1	1	2	2	-	1	7
Lise	1	2	1	2	1	-	7
Yüksekokul	1	-	-	1	-	-	2
Belirsiz	1	-	1	4	2	-	8
Ölü	-	-	-	1	-	-	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.1.8.'de görüldüğü gibi annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 7'si (%24) 5 resimde, 6'sı (%21) 4 resimde, 6'sı (%21) 1 resimde; annesi ilkokul mezunu 18 öğrenci (%25) 4 resimde, 13 öğrenci (%18) 5 resimde; annesi ortaokul mezunu 2 öğrenci (%22) 3 resimde, 2 öğrenci (%22) 2 resimde; annesi lise mezunu 2 öğrenci (%29) 3 resimde, 2 öğrenci (%29) 1 resimde, annesi yüksekokul mezunu 1 öğrenci (%50) 3 resimde çoğul ekini doğru olarak kullanmıştır.

Annesi okuma-yazma bilmeyen 5 öğrenci (%17), annesi okur-yazar olan 1 öğrenci (%100); annesi ilkokul mezunu olan 13 öğrenci (%18), annesi lise mezunu olan 1 öğrenci (%14) ve annesi yüksekokul mezunu olan 1 öğrenci de (%50) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde çoğul ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin çoğul eki kullanımlarının annenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla her eğitim basamağı ile ilgili annelerin çocukları için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları Tablo 4.1.8.'deki sıraya göre aşağıda gösterilmiştir:

$$D_{\max} = 0.13096 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

$$D_{\max} = 0.14359 < D_t = 0.169$$

$$D_{\max} = 0.19047 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.19047 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.25000 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.975$$

Elde edilen bu sonuçlara göre çoğul eki kullanımı bakımından grupların kendi içlerinde bir farklılaşma görülmemektedir. Tablo incelendiğinde annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerle annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ekin kullanımında diğer gruplara göre daha başarılı oldukları söylenebilirse de, bu farklılık anlamlı bulunmamıştır.

3.5.2. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların babaları eğitim durumuna göre ölçme aracı çerçevesinde kullandıkları ad çekim eki sayıları Tablo 4.2.1., 4.2.2., 4.2.3., 4.2.4., 4.2.5., 4.2.6., 4.2.7. ve 4.2.8.'de gösterilmiştir.

3.5.2.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların babalarının eğitim durumuna göre kullandıkları belirtme durum eki sayıları Tablo 4.2.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.1. Belirtme Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Ba. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	-	-	2	-	2	7	11
Okur-yazar	-	-	-	-	1	1	2
İlkokul	1	2	3	5	12	31	54
Ortaokul	-	-	2	-	3	12	17
Lise	2	1	2	1	1	8	13
Yüksekokul	1	1	2	-	3	1	8
Belirsiz	-	-	-	-	1	10	11
Ölü	-	-	-	-	1	-	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.2.1.'de görüldüğü gibi babası okuma-yazma bilmeyen 11 öğrencinin 7'si (%64) 5 resimde, babası okur-yazar 2 öğrencinin 1'i (%50) 5 resimde, 1'i (%50) 4 resimde; babası ilkokul mezunu olan 60 öğrencinin 31'i (%52) 5 resimde, babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 12'si (%67) 5 resimde; babası lise mezunu olan 15 öğrencinin 8'i (%53) 5 resimde; babası yüksekokul mezunu olan 8 öğrencinin 3'ü (%38) 4 resimde belirtme durum ekini doğru olarak kullanmıştır.

Babaların eğitim durumuna göre sekiz alt gruba ayrılan öğrencilerin belirtme durum eki kullanımları arasında fark olup olmadığını sınamak amacıyla sırasıyla her eğitim basamağındaki babaların çocukları için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucu eğitim durumuna göre Tablo 4.2.1.'deki sıra ile;

$$D_{\max} = 0.48485 > D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.46297 > D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.54902 > D_t = 0.318$$

$$D_{\max} = 0.36667 > D_t = 0.338$$

$$D_{\max} = 0.16667 > D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.74242 > D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.975$$

Tablo 4.2.2.'de görüldüğü gibi babası okuma-yazma bilmeyen 11 öğrencinin 5'i (%45) 5 resimde; babası okur-yazar 2 öğrencinin 1'i (%50) 5 resimde, 1'i (%50) 4 resimde; babası ilkokul mezunu olan 60 öğrencinin 29'u (%48) 5 resimde, 13'ü (%22) 4 resimde; babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 11'i (%61) 5 resimde; babası lise mezunu olan 18 öğrencinin 11'i (%61) 5 resimde; babası lise mezunu olan 15 öğrencinin 7'si (%47) 5 resimde; babası yüksekokul mezunu olan 8 öğrencinin 2'si (%25) 5 resimde, 2'si (%25) 4 resimde, 2'si (%25) 3 resimde, 2'si (%25) 2 resimde yönelme durum ekini doğru olarak kullanmıştır.

Yönelme durum eki kullanımının babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere her eğitim basamağı ile ilgili babaların çocukları için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 4.2.2.'deki sıra ile:

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.66667 > D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.44445 < D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.54902 > D_t = 0.318$$

$$D_{\max} = 0.33334 > D_t = 0.338$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.65151 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

Bu sonuçlara dayalı olarak babası okur-yazar olan çocuklarla babası ortaokul ve lise mezunu olan çocukların yönelme durum ekini kullanım bakımından kendi içlerinde farklılaştığı; buna karşın diğer grupların kendi içlerinde farklılaşmadığı söylenebilir. Bu durumda babaların eğitim durumuna göre öğrencilerin yönelme durum ekini kullanımları arasında farklılık olduğu öne sürülebilir.

Tablo incelendiğinde babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin lehine bir farklılık gözlenmektedir. Babası okuma yazma bilmeyen ve okur-yazar olan öğrencilerle babası ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin eki gösterilen beş resimde doğru olarak kullanma oranları birbirine çok yakındır. Buna karşın babası yüksekokul mezunu olan öğrencilerin eki kullanım oranının düştüğü görülmektedir. Bu da ekin kullanımının babanın eğitim durumu ile doğrudan ilişkili olmadığını göstermektedir.

3.5.2.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların babalarının eğitim durumu ile kullandıkları bulunma durum eki sayıları Tablo 4.2.3.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.3. Bulunma Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Ba. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	3	-	2	2	2	2	11
Okur-yazar	1	-	-	1	-	-	2
İlkokul	4	5	10	10	12	13	54
Ortaokul	-	1	4	4	5	3	17
Lise	2	4	-	4	2	3	13
Yüksekokul	4	-	-	-	3	1	8
Belirsiz	2	2	-	1	5	1	11
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.2.3.'te görüldüğü gibi babası okuma-yazma bilmeyen 11 öğrenciden 2'si (%18) 5 resimde, 2'si (%18) 4 resimde, 2'si (%18) 3 resimde, 2'si (%18) 2 resimde; bulunma durum ekini kullanmış, 3'ü (%27) ise hiç kullanmamıştır. Babası okur-yazar olan 2 öğrenciden 1'i (%50) 1 resimde eki kullanmış, 1'i (%50) hiç kullanmamıştır. Babası ilkokul mezunu olan 60 öğrencinin 13'ü (%22) 5 resimde, 12'si (%20) 4 resimde, 10'u (%17) 3 resimde, 10'u (%17) 2 resimde; babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 5'i (%28) 5 resimde, 4'ü (%22) 3 resimde, 4'ü (%22) 2 resimde; babası lise mezunu olan 15 öğrencinin 4'ü (%27) 3 resimde, 4'ü (%27) 1 resimde; babası yüksekokul mezunu olan 8 öğrencinin 3'ü (%38) 4 resimde bulunma durum ekini kullanmış, 4'ü (%50) ise hiç kullanmamıştır.

Babaların eğitim durumlarına göre öğrencilerin bulunma durum ekini kullanımları arasında bir fark olup olmadığını sınamak amacıyla her eğitim basamağı ile ilgili babaların çocukları için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 4.2.3.'teki sıraya göre aşağıdaki değerler bulunmuştur:

$$D_{\max} = 0.10606 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.16666 < D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.27451 < D_t = 0.318$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.338$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.21213 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

Bu sonuçlara dayalı olarak babanın eğitim durumuna göre bulunma durum eki kullanımında grupların kendi içlerinde bir farklılık görülmemektedir.

Diğer değişkenlerde olduğu gibi babanın eğitim durumuna göre de bulunma durum eki kullanım oranının düşük olduğu gözlenmektedir. Tablo incelenip eki dört ve beş resimde doğru olarak kullanan öğrenciler dikkate alındığında bu kez babası okur-yazar olanların eki hiç kullanmadığı, babası yüksek okul mezunu olanların yarısının eki kullandığı; diğer gruplarda oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu da babanın eğitim durumunun ek kullanımında doğrudan bir belirleyici olmadığı yorumlanabilir.

3.5.2.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların babalarının eğitim durumu ile kullandıkları uzaklaşma durum eki sayıları Tablo 4.2.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.4. Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Ba. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	2	1	2	2	2	2	11
Okur-yazar	1	-	-	1	-	-	2
İlkokul	6	6	5	10	16	11	54
Ortaokul	-	1	2	4	7	3	17
Lise	4	-	4	2	4	1	13
Yüksekokul	3	1	-	1	-	3	8
Belirsiz	-	1	1	1	4	4	11
Ölü	-	-	1	-	-	-	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.2.4.'te görüldüğü gibi babası okuma-yazma bilmeyen 11 öğrencinin 2'ser (%18) tanesi 2, 3, 4 ve 5, 1 tanesi (%09) 1 resimde bulunma durum ekini doğru olarak kullanmış, 2'si (%18) ise hiç kullanmamıştır. Babası okur-yazar olan 2 öğrencinin 1'i (%50) 3 resimde; babası ilkokul mezunu olan 60 öğrencinin 16'sı (%27) 4 resimde, 11'i (%18) 5 resimde, 10'u (%17) 3 resimde; babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 7'si (%39) 4 resimde, babası ortaokul mezunu olan 15 öğrencinin 4'ü (%27) 4 resimde, 4'ü (%27) 2 resimde, babası yüksekokul mezunu olan 8 öğrencinin 3'ü (%38) 5 resimde uzaklaşma durum ekini kullanmış, 3'ü (%38) ise eki hiç kullanmamıştır.

Babaların eğitim durumlarına göre öğrencilerin uzaklaşma durum eki kullanımlarının farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla her eğitim basamağı ile ilgili babaların çocukları için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 4.2.4.'teki sıraya göre;

$$D_{\max} = 0.06060 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.18519 > D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.32353 > D_t = 0.318$$

$$D_{\max} = 0.10000 < D_t = 0.338$$

$$D_{\max} = 0.20833 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.39394 > D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.975$$

değerleri bulunmuştur.

Bu bulgulara dayalı olarak babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerle babasının eğitim durumu belirlenemeyen öğrencilerin uzaklaşma durum ekini kullanımları bakımından kendi içlerinde farklılaştığı ancak diğer gruplarda farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durumda babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin uzaklaşma durum ekini kullanımları farklılaşmaktadır.

Gösterilen dört ve beş resim birlikte ele alındığında babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin eki daha fazla kullandıkları görülmektedir. Bunu babası ilkokul mezunu olan öğrenciler izlemekte diğer gruplarda kullanım oranının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuç babanın eğitim durumunun ekin kullanımında tek belirleyici olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

3.5.2.5. Tamlayan Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların babalarının eğitim durumu ile kullandıkları tamlayan eki sayıları Tablo 4.2.5.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5. Tamlayan Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Ba. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	3	-	-	3	3	2	11
Okur-yazar	-	1	-	-	1	-	2
İlkokul	12	8	5	10	10	9	54
Ortaokul	-	4	2	6	2	3	17
Lise	5	1	4	3	1	1	13
Yüksekokul	3	1	1	2	-	1	8
Belirsiz	1	-	1	2	4	3	11
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.2.5.'te görüldüğü gibi babası okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin 3'ü (%27) tamlayan ekini 4, 3'ü (%27) 3, 2'si (%19) 5 resimde doğru olarak kullanmış, 3'ü de (%27) hiç kullanmamıştır. Babası okur-yazar olan 2 öğrenciden 1'i (%50) 4, 1'i (%50) 1 resimde; babası ilkokul mezunu olan 60 öğrenciden 10'u (%17) 4, 10'u (%17) 3, 9'u (%15) 5 resimde tamlayan ekini doğru kullanmış, 12 öğrenci ise (%20) eki hiç kullanmamıştır. Babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 6'sı (%33) 3 resimde, babası lise mezunu olan 15 öğrencinin 4'ü (%27) 2 resimde tamlayan ekini doğru olarak kullanmıştır. Babası lise mezunu olan 15 öğrencinin 5'i (%33); babası yüksekokul mezunu olan 8 öğrencinin 3'ü (%38) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde tamlayan ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin tamlayan eki kullanımlarının babalarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik olarak her eğitim basamağı ile ilgili babaların çocukları için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonuunda bulunan değerler Tablo 4.2.5.'teki sıraya göre aşağıda verilmiştir:

$$D_{\max} = 0.22728 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.05555 < D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.318$$

Tablo 4.2.6.'da görüldüğü gibi babası okuma-yazma bileyen 11 öğrencinin 4'ü (%36) 3 resimde, babası okur-yazar olan 2 öğrenciden 1'i (%50) 1 resimde araç durum ekini doğru olarak kullanmış, 1 öğrenci ise (%50) hiç kullanmamıştır. Babası ilkokul mezunu olan 60 öğrenciden 17'si (%28) 4, 10'u (%17) 5 resimde; babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 7'si (%39) 3 resimde, babası ortaokul mezunu olan 15 öğrencinin 4'ü (%27) 4 resimde araç durum ekini doğru olarak kullanmıştır. Babası lise mezunu olan 15 öğrenciden 4'ü (%27) ile babası yüksekokul mezunu olan 3 öğrenci (%38) başka ekleri kullandığı halde araç durum ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin araç durum eki kullanımlarının babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik olarak her eğitim basamağı ile ilgili babaların çocukları için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Teste dayalı olarak yapılan hesaplamalar sonucunda Tablo 4.2.6.'daki sıra ile;

$$D_{\max} = 0.15151 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.21568 < D_t = 0.318$$

$$D_{\max} = 0.10000 < D_t = 0.338$$

$$D_{\max} = 0.20833 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.22727 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

değerleri bulunmuştur.

Bu sonuçlar babanın eğitim durumu ile ilgili olarak araç durum ekinin kullanımı bakımından grupların kendi içlerinde bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo incelendiğinde dört ve beş resimde eki doğru olarak kullanan öğrencilerin çoğunluğunu babası ilkokul mezunu olanların oluşturduğu görülmektedir. Bunu babası yüksekokul ve ilkokul mezunu olanlar izlemektedir. Bu sonuca göre, babanın eğitim durumunun araç durum eki kullanımı üzerinde önemli bir etkisi olmadığı söylenebilir.

3.5.2.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların babalarının eğitim durumu ile kullandıkları iyelik eki sayıları Tablo 4.2.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7. İyelik Eki Kullanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Ba. Eğt. Dur.	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
Okuma-yazma yok	2	1	1	-	4	3	11
Okur-yazar	-	1	-	1	-	-	2
İlkokul	4	6	4	6	10	24	54
Ortaokul	-	1	2	1	2	11	17
Lise	3	2	2	2	3	3	13
Yüksekokul	2	2	-	1	-	3	8
Belirsiz	-	1	1	-	2	7	11
Ölü	-	-	-	-	-	1	1
GENEL TOPLAM							119

Tablo 4.2.7.'de görüldüğü gibi babası okuma-yazma bilmeyen 11 öğrencinin 4'ü (%36) 4, 3'ü (%27) 5 resimde; babası okur-yazar olan 2 öğrencinin 1'i (%50) 3, 1'i (%50) 1 resimde; babası ilkokul mezunu olan 60 öğrencinin 24'ü (%40) 5 resimde; babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 11'i (%61) 5 resimde; babası lise mezunu olan 15 öğrencinin 3'ü (%20) 5, 3'ü (%20) 4 resimde; babası yüksekokul mezunu olan 8 öğrencinin (%38) 5 resimde iyelik ekini doğru olarak kullanmıştır.

Öğrencilerin iyelik eki kullanımlarının babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla her eğitim basamağı ile ilgili babaların çocukları için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Teste dayalı olarak yapılan hesaplamalar sonucunda Tablo 4.2.7.'deki sıra ile;

$$D_{\max} = 0.30303 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.3333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.29630 > D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.48039 > D_t = 0.318$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.338$$

$$D_{\max} = 0.20833 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.48485 > D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

Tablo 4.2.8.'de görüldüğü gibi babası okuma-yazma bilmeyen 11 öğrencinin 3'ü (%27) 5, 3'ü (%27) 3 resimde çoğul ekini doğru olarak kullanmış, 3 öğrenci ise (%27) eki hiç kullanmamıştır. Babası okur-yazar olan öğrencilerden 1'i (%50) 5 resimde eki doğru olarak kullanmış, 1'i (%50) hiç kullanmamıştır. Babası ilkokul mezunu olan 60 öğrencinin 15'i (%40) 4, 11'i (%18) 1, 10'u (%17) 5 resimde; babası ortaokul mezunu olan 18 öğrencinin 4'ü (%22) 4, 4'ü (%22) 3 resimde eki doğru olarak kullanmış, 4'ü (%22) ise hiç kullanmamıştır. Babası lise mezunu olan 15 öğrencinin 4'ü (%27), babası yüksek okul mezunu olan 8 öğrencinin de 3'ü (%38) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde çoğul ekini hiç kullanmamıştır.

Öğrencilerin çoğul eki kullanımlarının babalarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik olarak her eğitim basamağı ile ilgili babaların çocukları için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda bulunan değerler Tablo 4.2.8.'deki sıraya göre aşağıda verilmiştir.

$$D_{\max} = 0.13636 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.12963 < D_t = 0.185$$

$$D_{\max} = 0.14706 < D_t = 0.318$$

$$D_{\max} = 0.10000 < D_t = 0.338$$

$$D_{\max} = 0.20833 < D_t = 0.457$$

$$D_{\max} = 0.22727 < D_t = 0.391$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

Bu değerlere bakılarak babalarının eğitim durumuna göre öğrencilerin kendi içlerinde çoğul ekini kullanımları bakımından bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Tablo incelendiğinde babası okur-yazar olan öğrencilerin yarısının, babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin yarıya yakınının, babası lise ve yüksek okul mezunu olan öğrencilerin ise yaklaşık dörtte birinin eki dört ve beş resimde doğru olarak kullandığı görülmektedir. Bu durumda babanın eğitim durumunun öğrencilerin çoğul eki kullanımlarında önemli bir etkisinin olmadığı, başka etkenlerin de gözönünde bulundurulması gerektiği düşünülebilir.

3.6. Ad Çekim Eklerinin Kullanımı ile Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre ölçme aracı çerçevesinde kullandıkları ad çekim eki sayıları Tablo 5.1., 5.2., 5.3., 5.4., 5.5., 5.6., 5.7. ve 5.8.'de gösterilmiştir.

3.6.1. Belirtme Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre kullandıkları belirtme durum eki sayıları Tablo 5.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.1. Belirtme Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Eğt. Süresi	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
1 Yıl	-	2	-	-	2	5	9
2 Yıl	1	1	3	2	4	10	21
3 Yıl	2	1	1	2	1	14	21
4 Yıl	-	-	4	-	9	17	30
5 Yıl	1	-	2	2	5	17	27
6 Yıl	-	-	1	-	1	5	7
7 Yıl	-	-	-	-	2	-	2
Belirsiz	-	-	-	-	-	2	2
GENEL TOPLAM							119

Tablo 5.1.'de görüldüğü gibi öğrencilerin eğitim süreleri 1 yıl ile 7 yıl arasında değişmektedir. 129 öğrencinin 11'i (%09), 1 yıl, 24'ü (%19) 2 yıl, 22'si (%17) 3 yıl, 31'i (%24) 4 yıl, 29'u (%22) 5 yıl, 7'si (%05) 6 yıl, 2'si (%02) 7 yıl süre ile eğitim almıştır. 3 öğrencinin (%0.23) eğitim süresi ise belirlenememiştir.

1 yıl eğitim alan öğrencilerden 5'i (%45); 2 yıl eğitim alan öğrencilerden 10'u (%42), 3 yıl eğitim alan öğrencilerden 14'ü (%64); 4 yıl eğitim alan öğrencilerden 17'si (%55); 5 yıl eğitim alan öğrencilerden 17'si (%59); 6 yıl eğitim alan öğrencilerden 5'i (%71) ve eğitim süresi belirlenemeyen 3 öğrenciden 2'si (%67) belirtme durum ekini 5 resimde doğru olarak kullanmıştır. 7 yıl eğitim alan 2 öğrenci ise belirtme durum ekini 4 resimde doğru olarak kullanmıştır.

İletişim becerilerinin gelişmesine düzenli eğitimin önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu durum engelli öğrenciler için daha da önemli olmaktadır. Bu nedenle aldıkları eğitim süresine göre sekiz alt gruba ayrılan öğrencilerin belirtme durum eki kullanımları arasında fark olup olmadığını sınamak amacıyla sırasıyla her eğitim süresi için ayrı ayrı olmak üzere sekiz kez Kolmogorov Smirnov testi uygulanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucu eğitim sürelerine göre Tablo 5.1.'deki sıra ile:

$$D_{\max} = 0.44444 > D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.33333 > D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.50000 > D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.53333 > D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.48148 > D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.54762 > D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.975$$

değerleri bulunmuştur.

Bu bulgulara dayalı olarak yedi yıl eğitim alan öğrencilerle eğitim süresi belirlenemeyen öğrencilerin belirtme durum ekini kullanımları bakımından kendi içlerinde farklılaşmadığı; buna karşın diğer grupların kendi içlerinde farklılaştığı söylenebilir. Bu durumda öğrencilerin durum eki kullanımları arasında farklılık olduğu öne sürülebilir.

Eğitim süresinin artmasıyla ek kullanımında öğrencilerin daha yetkin duruma gelmeleri beklenir. Tablo incelendiğinde belirtme durum eki kullanımında en başarılı grubu altı yıl eğitim alanlar oluşturmakta, bunu beş yıl eğitim alanlar izlemektedir. Diğer gruplarda sonuçlar birbirine benzerdir. Yedi yıl eğitim alanlarda bir gelişme gözlenememesinde eğitim süresinden çok, öğrencinin engel düzeyinin farklı olması etkili olmuş olabilir.

3.6.2. Yönelme Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre kullandıkları yönelme durum eki sayıları Tablo 5.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.2. Yönelme Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Eğt. Süresi	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
1 Yıl	-	1	2	4	-	2	9
2 Yıl	-	-	1	4	7	9	21
3 Yıl	-	2	3	1	2	13	21
4 Yıl	1	-	-	1	12	16	30
5 Yıl	1	-	-	3	7	16	27
6 Yıl	-	-	1	-	1	5	7
7 Yıl	-	-	-	-	-	2	2
Belirsiz	-	-	-	-	-	2	2
GENEL TOPLAM							119

Tablo 5.2.'de görüldüğü gibi 1 yıl eğitim alan 11 öğrenciden 4'ü (%36) 3 resimde; 2 yıl eğitim alan 24 öğrenciden 9'u (%38); 3 yıl eğitim alan 22 öğrenciden 13'ü (%59); 4 yıl eğitim alan 31 öğrenciden 16'sı (%52); 5 yıl eğitim alan 29 öğrenciden 16'sı (%55); 6 yıl eğitim alan 7 öğrenciden 5'i (%71); 7 yıl eğitim alan 21 öğrenci (%100) ve eğitim süresi belirlenemeyen 3 öğrenciden 2'si (%67) yönelme durum ekini 5 resimde doğru olarak kullanmıştır.

Eğitim sürelerine göre öğrencilerin yönelme durum eki kullanımlarının farklılaşp farklılaşmadığını sınamak amacıyla sekiz grup için ayrı ayrı yapılan Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları Tablo 5.2.'deki sıraya göre aşağıda gösterilmiştir.

$$D_{\max} = 0.22222 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.45238 > D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.45238 > D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.96667 > D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.51852 > D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.54762 > D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.708$$

Bulgulara dayalı olarak yönelme durum eki kullanımının eğitim süresi ile paralel bir artış gösterdiği gözlenmektedir. Bu durumda ekin kullanımının eğitim süresine göre farklılaştığı öne sürülebilir.

3.6.3. Bulunma Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre kullandıkları bulunma durum eki sayıları Tablo 5.3.'te gösterilmiştir.

Tablo 5.3. Bulunma Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Eğt. Süresi	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
1 Yıl	2	3	2	-	2	-	9
2 Yıl	6	1	2	7	2	3	21
3 Yıl	2	3	3	4	3	6	21
4 Yıl	3	1	5	5	10	6	30
5 Yıl	1	4	4	4	9	5	27
6 Yıl	2	-	-	1	3	1	7
7 Yıl	-	-	-	1	-	1	2
Belirsiz	-	-	-	-	-	2	2
GENEL TOPLAM							119

Tablo 5.3.'te görüldüğü gibi 1 yıl eğitim alan 11 öğrenciden 3'ü (%27) 1 resimde; 2 yıl eğitim alan 24 öğrenciden 7'si (%29) 3 resimde; 3 yıl eğitim alan 22 öğrenciden 6'sı (%27) 5 resimde; 4 yıl eğitim alan 31 öğrenciden 10'u (%32); 5 yıl eğitim alan 29 öğrenciden 9'u (%31); 6 yıl eğitim alan 7 öğrenciden 3'ü (%43) 4 resimde; 7 yıl eğitim alan 2 öğrenciden 1'i (%50) ve eğitim süresi belirlenemeyen 3 öğrenciden 2'si (%67) bulunma durum ekini 5 resimde doğru olarak kullanmıştır.

Bulunma durum eki kullanımının öğrencilerin eğitim süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik olarak her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda Tablo 5.3.'deki sıraya göre:

$$D_{\max} = 0.27778 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.11905 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.11905 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.20000 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.18519 < D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.23810 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.83333 < D_t = 0.842$$

değerleri bulunmuştur.

Bu sonuçlar; bulunma durum eki kullanımı bakımından değişik sürelerde eğitim alan öğrencilerin kendi içlerinde farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5.3. incelendiğinde bir yıl ile dört yıl arasında eğitim alan öğrencilerde eğitim süresine paralel olarak ekin kullanımının arttığı; beş yıldan yedi yıla kadar eğitim alanlarda değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bu durumda bulunma durum ekinin kullanımında eğitim süresinin yanında öğrencinin özür durumu ve çevre ile etkileşimi,...gibi etkenlerin de etkisi olabileceği söylenebilir.

Diğer değişkenlerle bulunma durum eki kullanımı arasındaki ilişki de gözönünde bulundurulduğunda bulunma durum ekinin diğer bazı ad çekim eklerine göre az kullanılan bir ek olduğu öne sürülebilir.

3.6.4. Uzaklaşma Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre kullandıkları uzaklaşma durum eki sayıları Tablo 5.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 5.4. Uzaklaşma Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Eğt. Süresi	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
1 Yıl	2	1	3	1	2	-	9
2 Yıl	4	1	4	6	3	3	21
3 Yıl	5	1	2	2	7	4	21
4 Yıl	1	3	2	7	8	9	30
5 Yıl	3	3	1	4	9	7	27
6 Yıl	1	1	1	1	3	-	7
7 Yıl	-	-	1	1	-	-	2
Belirsiz	-	-	-	-	1	1	2
GENEL TOPLAM							119

Tablo 5.4.'te görüldüğü gibi 1 yıl eğitim alan 11 öğrenciden 3'ü (%27) 2 resimde; 2 yıl eğitim alan 24 öğrenciden 6'sı (%25) 3 resimde; 3 yıl eğitim alan 22 öğrenciden 7'si (%32) 4 resimde; 4 yıl eğitim alan 31 öğrenciden 9'u (%29) 5 resimde; 5 yıl eğitim alan 29 öğrenciden 9'u (%31), 6 yıl eğitim alan 7 öğrenciden 3'ü (%43) 4 resimde; 7 yıl eğitim alan 2 öğrenciden 1'i (%50) 3, 1'i (%50) 2 resimde; eğitim süresi belirlenemeyen 3 öğrenciden 1'i (%33) 5, 1'i 4 resimde uzaklaşma durum ekini doğru olarak kullanmıştır.

Uzaklaşma durum eki kullanımının öğrencilerin eğitim süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları Tablo 5.4.'teki sıraya göre aşağıda verilmiştir.

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.09524 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.19048 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.30000 > D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.25926 < D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.486$$

Tablo 5.5.'te görüldüğü gibi 1 yıl eğitim alan 11 öğrenciden 4'ü (%36); 2 yıl eğitim alan 24 öğrenciden 6'sı (%25) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde tamlayan ekini hiç kullanmamıştır. 3 yıl eğitim alan 22 öğrenciden 5'i (%23) 3 resimde tamlayan ekini kullanmış, 5'i (%23) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde tamlayan ekini hiç kullanmamıştır. 4 yıl eğitim alan 31 öğrenciden 6'sı (%19) 4, 6'sı (%19) 3 resimde; 5 yıl eğitim alan 29 öğrenciden 9'u (%31) 3 resimde; 6 yıl eğitim alan 7 öğrenciden 3'ü (%43); 7 yıl eğitim alan 2 öğrenciden 1'i (%50) 5 resimde tamlayan ekini doğru olarak kullanmıştır.

Tamlayan eki kullanımının öğrencilerin eğitim sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda elde edilen değerler Tablo 5.5.'teki sıraya göre aşağıda verilmiştir.

$$D_{\max} = 0.33334 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.19048 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.07143 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.06666 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.20370 < D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.26190 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.842$$

Teste dayalı olarak yapılan hesaplamalar sonunda tamlayan ekinin kullanımı bakımından eğitim süresine göre grupların kendi içlerinde bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo incelendiğinde gösterilen dört ve beş resimde tamlayan ekini doğru olarak kullanan öğrencilerin sayılarının bir yıl eğitim alanlardan altı yıl eğitim alanlara doğru bir artış gösterdiği görülmekte; ancak yedi yıl eğitim alanlarda bir düşüş olduğu gözlenmektedir. Bu sonuca göre eğitim süresinin tamlayan eki kullanımını doğrudan etkilemediği; başka etmenlerin de dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

3.6.6. Araç Durum Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre kullandıkları araç durum eki sayıları Tablo 5.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 5.6. Araç Durum Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Eğt. Süresi	Ekin Kullandığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
1 Yıl	3	1	3	1	1	-	9
2 Yıl	5	5	3	-	6	2	21
3 Yıl	2	2	2	8	2	5	21
4 Yıl	4	2	6	7	7	4	30
5 Yıl	4	-	4	6	9	4	27
6 Yıl	1	1	-	2	1	2	7
7 Yıl	-	-	1	1	-	-	2
Belirsiz	-	-	-	-	2	-	2
GENEL TOPLAM							119

Tablo 5.6.'da görüldüğü gibi 1 yıl eğitim alan 11 öğrenciden 3'ü (%27) 2 resimde araç durum ekini doğru olarak kullanmış, 3 öğrenci ise (%27) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde araç durum ekini hiç kullanmamıştır. 2 yıl eğitim alan 24 öğrencinin 6'sı (%25) 4 resimde; 3 yıl eğitim alan 22 öğrencinin 8'i (%36) 3 resimde; 4 yıl eğitim alan 31 öğrencinin 7'si (%23) 4 resimde, 7'si (%23) 3 resimde; 5 yıl eğitim alan 29 öğrencinin 9'u (%31) 4 resimde; 6 yıl eğitim alan 7 öğrencinin 2'si (%29) 5, 2'si (%29) 3 resimde; 7 yıl eğitim alan 2 öğrencinin 1'i (%50) 3, 1'i (%50) 2 resimde araç durum ekini doğru olarak kullanmıştır.

Araç durum eki kullanımının öğrencilerin eğitim sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda elde edilen değerler Tablo 5.6.'daki sıraya göre aşağıda verilmiştir:

$$D_{\max} = 0.27778 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.14286 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.21429 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.13333 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.20370 < D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.21429 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

Teste dayalı olarak yapılan hesaplamalar sonucunda araç durum ekinin kullanımı bakımından eğitim süresine göre grupların kendi içlerinde bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo incelendiğinde, eki gösterilen dört ve beş resimde doğru olarak kullanan öğrencilerin çoğunu beş yıl eğitim alan öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Bir yıl eğitim alanlarda kullanım oranı çok düşük olup iki, üç ve dört yıl eğitim alanlarda birbirine benzer sonuçlar alınmış, 6 yıl eğitim alanların eki beş yıl eğitim alanlardan daha az kullandığı, yedi yıl eğitim alanların ise hiç kullanmadığı gözlenmiştir. Bu durumda eğitim süresinin araç durum eki kullanımını önemli ölçüde etkilemediği; eğitim süresinden çok öğrencinin özür durumu ve çevre ile etkileşimi.... gibi etmenlerin göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir.

3.6.7. İyelik Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre kullandıkları iyelik eki sayıları Tablo 5.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.7. İyelik Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Eğt. Süresi	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
1 Yıl	2	1	2	2	-	2	9
2 Yıl	3	5	2	2	4	5	21
3 Yıl	2	2	2	1	3	11	21
4 Yıl	2	2	2	5	3	16	30
5 Yıl	1	3	3	-	8	12	27
6 Yıl	2	-	-	-	2	3	7
7 Yıl	-	-	-	-	1	1	2
Belirsiz	-	-	-	-	1	1	2
GENEL TOPLAM							119

Tablo 5.7.'de görüldüğü gibi 1 yıl eğitim alan 11 öğrenciden 2'si (%18) 5, 2'si (%18) 3, 2'si (%18) 2, 1'i (%09) 1 resimde iyelik ekini doğru olarak kullanmış; 2 öğrenci ise (%18) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde iyelik ekini hiç kullanmamıştır. 2 yıl eğitim alan 24 öğrenciden 5'i (%21) 5 resimde, 5'i (%21) 1 resimde; 3 yıl eğitim alan 22 öğrenciden 11'i (%50); 4 yıl eğitim alan 31 öğrenciden 16'sı (%52); 5 yıl eğitim alan 29 öğrenciden 12'si (%41); 6 yıl eğitim alan 7 öğrenciden 3'ü (%43); 7 yıl eğitim alan 2 öğrenciden 1'i (%50) 5 resimde iyelik ekini doğru olarak kullanmıştır.

İyelik eki kullanımının öğrencilerin eğitim sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda elde edilen değerler Tablo 5.7.'deki sıraya göre aşağıda verilmiştir.

$$D_{\max} = 0.11111 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.09524 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.35714 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.40000 > D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.40471 > D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.38096 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.66667 < D_t = 0.842$$

Teste dayalı olarak yapılan hesaplamalar sonucunda iyelik ekinin kullanımı bakımından üç, dört ve beş yıl süre ile eğitim alan öğrencilerin kendi içlerinde farklılık gösterdiği; buna karşın diğer gruplarda gösterilen resim sayısına göre benzer bir dağılım olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo incelendiğinde, gösterilen resimlerin dört ve beş tanesinde eki doğru olarak kullanan öğrencilerden iki yıl eğitim alanlarla üç yıl eğitim alanlar arasında üç yıl eğitim alanların lehine bir sonuç gözlenmesine karşın, dört yıl eğitim alanların üç yıl eğitim alanlardan daha düşük oranda iyelik ekini kullandıkları görülmektedir. Bu da ekin kullanımının eğitim süresinden çok başka etkenlerle açıklanabileceğinin bir göstergesi olabilir.

3.6.8. Çoğul Ekinin Kullanımı ile Öğrencilerin Eğitim Süresi Arasındaki İlişki

Zihin engelli çocukların eğitim sürelerine göre kullandıkları çoğul eki sayıları Tablo 5.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.8. Çoğul Eki Kullanımının Öğrencilerin Eğitim Süresine Göre Dağılımı

Eğt. Süresi	Ekin Kullanıldığı Resim Sayısı						Toplam
	0	1	2	3	4	5	
1 Yıl	4	1	-	3	-	1	9
2 Yıl	6	5	3	3	3	1	21
3 Yıl	5	1	1	6	4	4	21
4 Yıl	2	7	4	4	9	4	30
5 Yıl	3	2	2	4	10	6	27
6 Yıl	2	-	-	1	1	3	7
7 Yıl	1	-	-	-	-	1	2
Belirsiz	-	-	-	1	-	1	2
GENEL TOPLAM							119

Tablo 5.8.'de görüldüğü gibi 1 yıl eğitim alan 11 öğrenciden 4'ü (%36); 2 yıl eğitim alan 24 öğrenciden 6'sı (%25) diğer ad çekim eklerini kullandığı halde çoğul ekini hiç kullanmamıştır. 3 yıl eğitim alan 22 öğrenciden 6'sı (%22) 3 resimde; 4 yıl eğitim alan 31 öğrenciden 9'u (%29); 5 yıl eğitim alan 29 öğrenciden 10'u (%34) 4 resimde; 6 yıl eğitim alan 7 öğrenciden 3'ü (%43) 7 yıl eğitim alan 2 öğrenciden 1'i (%50) 5 resimde çoğul ekini doğru olarak kullanmıştır.

Çoğul eki kullanımının öğrencilerin eğitim sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla her grup için ayrı ayrı uygulanan Kolmogorov Smirnov Testi sonucunda elde edilen değerler Tablo 5.8.'deki sıraya göre aşağıda verilmiştir.

$$D_{\max} = 0.27778 < D_t = 0.432$$

$$D_{\max} = 0.19048 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.16667 < D_t = 0.294$$

$$D_{\max} = 0.10000 < D_t = 0.240$$

$$D_{\max} = 0.25926 < D_t = 0.270$$

$$D_{\max} = 0.26190 < D_t = 0.486$$

$$D_{\max} = 0.33333 < D_t = 0.842$$

$$D_{\max} = 0.50000 < D_t = 0.842$$

Teste dayalı olarak yapılan hesaplamalar sonuunda çoğul ekinin kullanımı bakımından eğitim süresine göre grupların kendi içlerinde bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tabloya bakıldığında çoğul eki kullanımının eğitim süresi ile paralel olarak artış gösterdiği görülmekle birlikte yedi yıl süre ile eğitim alan öğrencilerde kullanım oranının düştüğü gözlenmektedir. Bu sonuca bağlı olarak eğitim süresinin araç durum eki kullanımını önemli ölçüde etkilemediği; eğitim süresinden çok öğrencinin özür durumu, çevre ile etkileşimi,... gibi etmenlerin göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir.

3.7. Tartışma

Yapılan araştırmada ad çekim eklerinin cinsiyet, takvim yaşı, özür durumu, anne-babanın eğitim durumu ve öğrencinin eğitim alma süresine göre farklılık gösterip göstermediği saptanmaya çalışılmıştır.

Çocukların dili öğrenmesinde bilişsel gelişimin önemli bir rolü vardır. Zihin engeli tanımlanırken dile ilişkin sorunlar da bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (AAMR, 1992; akt.: Eripek, 1996).

Zihin engelli çocuklarda konuşma ve dil sorunlarına sıklıkla rastlanmaktadır. Gecikmiş dil gelişimi ve sınırlı aktif sözcük dağadığı sık rastlanan dil sorunları arasında yer almaktadır (Spren, 1965; akt.: Blackhurst ve Berdine, 1993). Pek çok araştırmacı zihin engelli bireylerin de, dili normallerle aynı sırayla ancak daha yavaş bir biçimde öğrendiklerini savunmaktadır (Evans ve Hampson, 1968; Lackner, 1968; Ryan, 1975).

Bu çalışmada ilk olarak 1997-1998 öğretim yılında Eskişehir ilindeki resmi alt özel sınıflarla özel özel eğitim kurumlarına devam eden *zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanımlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı* araştırılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, kız ve erkek öğrenciler arasında ad çekim eklerini kullanım bakımından önemli bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Zihin engelli çocukların ad çekim eklerini kullanımlarının cinsiyete göre değişiklik gösterip göstermediğine ilişkin bir çalışmaya rastlanmadığından normal gelişim gösteren çocuklarla ilgili araştırmalar incelenmiştir. Güteryüz (1990) tarafından yapılan “48-60 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi” adlı çalışmada, ad çekim eklerinin kullanımı bakımından kız ve erkek çocuklar arasında önemli bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Normal gelişim gösteren çocuklarla ilgili araştırmalarda, dil bakımından iki cins arasında bulunan farklılıkların genellikle kız çocukların lehine olduğu görülmüştür (Bryant, 1974; akt.: Anlar, 1983). Silva (1980), üç yaşındaki kız çocuklarının erkek çocuklardan hem anlama hem de ifade etmede daha başarılı olduklarını ileri sürmektedir. Buna karşın; Larson ve Summers (1976), 5.5-6 yaş arasındaki kızların daha doğru yanıtlar vermeye eğilimli olduklarını; ancak aradaki farkın anlamlı olmadığını bildirmektedirler.

Sözü edilen bu çalışmalar, normal gelişim gösteren ve daha küçük yaşlarda bulunan çocuklarla yapılmış olsa da zihin engelli çocukların normallerin geçtiği basamaklardan geçtiği ancak bu geçişin daha geç olduğu göz önünde bulundurulursa, daha önce normal çocuklarla yapılan araştırmalar bu çalışmada elde edilen sonuçları destekler görünmektedir.

Ad çekim eklerinin kullanımının takvim yaşına göre farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında, bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan 6-16 yaşlar arasındaki zihin engelli çocuklar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bilir, Köni ve Metin' in (1992) orta derecede zihin engelli çocuklarla yaptıkları bir araştırmada 3-13 yaş ve üstü çocukların belirtme ve yönelme durum eklerini daha sık kullandıkları saptanmıştır.

Ekmekçi' nin (1987) yaptığı bir çalışma ile Sofu' nun (1991) 1.5-3 yaş arasındaki normal çocuklar üzerine bir araştırmada, belirtme ve yönelme durum eklerinin en erken edinilen ve sık kullanılan ekler olduğu belirtilmektedir. Dönmez-Baykoç (1986), 12-30 aylık normal çocuklarla yaptığı çalışmada ad çekim eklerinin edinimini sırasıyla belirtme, yönelme, bulunma ve uzaklaşma olarak belirlemiş; ancak, yaş grupları arasındaki farkın önemsiz bulunduğunu öne sürmüştür. Yine aynı çalışmada iyelik, tamlayan ve çoğul eklerinin kullanımında yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yapılan bu araştırmada da, belirtme ve yönelme durum eklerinin en sık kullanılan ekler olduğu görülmüştür. Bu yönüyle araştırma bulguları, Bilir, Köni ve Metin' in (1992) zihin engelli çocuklarla, Sofu (1991) ve Dönmez-Baykoç' un (1986) normal çocuklarla yaptıkları çalışmalar ve Ekmekçi' nin (1987) görüşleri ile benzerlik göstermektedir.

Takvim yaşı ile dil gelişimi arasında doğrusal bir ilişki olabileceği düşünülmekteydi. Bu çalışmada, çok önemli olmasa da ad çekim eklerinin kullanımında 12-16 yaş grubundaki öğrencilere göre 6-11 yaş grubundaki öğrencilerin lehine alınan sonuç öğrencilerin engel durumu/düzeyi ile ilişkili olabilir.

Öğrencilerin özür durumlarına göre ad çekim eklerinin kullanımı bakımından gruplar arasında farklılık olduğu görülmüş, normal alt sınır ve eğitilebilir

düzeydeki öğrencilerin tüm ad çekim eklerini kullanımlarında diğer gruplara göre ileri düzeyde oldukları saptanmıştır. Engel düzeylerine göre çocukların ad çekim eklerini kullanmalarına ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak, engel düzeyi yükseldikçe dil edinimi ve kullanımındaki sorunların artacağı ilgili alanyazında yer almaktadır (Spradlin, 1963; akt.: Eripek, 1996; Jordan, 1976; akt.: Eripek, 1996; Thomas, 1996).

Normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin belirtme ve yönelme durum eklerini diğer ad çekim eklerine göre daha fazla kullandıkları görülmüştür. Bulunma, uzaklaşma, tamlayan, iyelik ve çoğul eklerinin daha geç edinilen ekler olması nedeniyle bu eklerin öğrenciler tarafından daha az kullanılması doğal karşılanabilir.

Annelerin eğitim durumlarına göre ad çekim eklerinin kullanımı bakımından gruplar arasında farklılık olduğu görülmüştür. Bebeklik ve çocukluk döneminde en yakın kişi olması nedeniyle annelerin çocuğun dil gelişiminde önemli bir payı olduğu bilinen bir gerçektir. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe normal gelişim gösteren çocukların dildeki yapıları kullanmada daha yetkin oldukları yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Anlar, 1983; Bayley, 1965; Frankenburg, 1975). Ancak, yapılan bu araştırmada tüm ad çekim eklerinin kullanımında okur-yazar olmayan annelerin çocukları ile ilkökul ve ortaokul mezunu annelerin çocuklarının lehine bir farklılık ortaya çıkmıştır. Yüksekokul mezunu annelerin çocuklarının ad çekim eklerini diğer alt gruplara göre daha az kullanmaları çocuğun özür türü/derecesi, diğer aile bireyleri ve çevre ile etkileşim ve bu grupta yer alan öğrenci sayısının azlığı ile açıklanabilir.

Sonuçların normal çocuklarla yapılan çalışmalardaki bulgularla örtüşmemesinin bir nedeni de, annelerin zihin engelli çocukları ile konuşurken daha çok istek ve emir cümlelerine, daha kısa sözcelere, daha çok yönergelere başvurmaları (Willorant, 1980; Garrard, 1988) ve çocuklarını sık sık sözel ifade kullanma konusunda cesaretlendirmemeleri olabilir.

Babaların eğitim durumuna göre de çocukların ad çekim eklerini kullanımlarında farklılaşma olup olmadığına bakılmış, annenin eğitim durumuna göre eklerin kullanımına benzer sonuçlar alınmıştır. Babaların normal gelişim gösteren çocukların dil becerisi üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalarda baba-çocuk ilişkisinin anneye göre daha sınırlı olması nedeniyle (Collins ve Gunnar, 1990; akt.: Beirne, Ittenbach ve Patton, 1998) babanın eğitim durumu ile çocuğun dil becerisi arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Bu araştırmada yüksekokul mezunu babaların çocuklarının en erken edinilen ve en sık kullanılan belirtme ve yönelme durum eklerini bile okur-yazar olmayan, ilkökul, ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarına göre daha az kullanmaları, eklerin kullanımının babanın eğitim durumundan çok çocuğun engel durumu/düzeyi, baba-

çocuk, çocuk-çevre etkileşimi, çevresel uyarıcılar,...gibi değişik etkenlerle ilişkili olabileceğini göstermektedir.

Araştırmanın bulguları *eğitim aldıkları süreye göre çocukların ad çekim eklerini kullanmalarında* farklılaşma olduğunu göstermektedir. Okul yılları iletişim işlevlerinin çeşitlendiği yıllardır (Bernstein ve Tiegerman, 1991; Hulit ve Howard, 1997). Sınıf düzeyi yükseldikçe kullanılan dilin karmaşıklığı da artmaktadır. Dolayısıyla eğitim süresi arttıkça ek kullanımlarının da artması beklenmektedir. Belirtme durum ekinin kullanımında eğitim süresine göre az da olsa bir artış gözlenmekte, yönelme durum ekinin kullanımında bir yıl eğitim alanlar dışında benzer bir sonuçla karşılaşılmaktadır. Diğer eklerin kullanımında ise, eğitim sürelerine göre değişiklik görülmektedir. Bu durum, eklerin kullanımının eğitim süresinden çok çocukların engel durumu/düzeyi, aile ve çevre ile etkileşimleri, çevre koşulları ve eğitim ortamları,...gibi değişik etkenlerle ilişkili olabileceğini akla getirmektedir.

BÖLÜM 4

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonucu ve bu sonuca bağlı olarak uygulama ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

Eskişehir ilinde 1997-1998 öğretim yılında resmi özel alt sınıflar ile özel eğitim kurumlarına devam eden 129 zihin engelli öğrencinin ad çekim eklerini kullanımlarını saptamak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

- 1- Öğrencilerin belirtme, yönelme, bulunma, uzaklaşma, tamlayan, araç durum ekleri ile iyelik ve çoğul eklerini kullanım durumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı ve
- 2- Öğrencilerin yukarıda belirtilen ad çekim eklerini kullanım durumlarının takvim yaşlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür.
- 3- Öğrencilerin özür durumlarına göre (normal alt sınır, eğitilebilir, öğretilebilir, Down Sendromlu, hiperaktif, test alamayan ve kaydı-dosyası bulunamayan) ad çekim eklerini kullanım durumlarının tüm alt gruplarda farklılaştığı; bu farklılığın da daha çok normal alt sınır ve eğitilebilir düzeydeki öğrencilerin lehine olduğu gözlenmiştir.
- 4- Anne-babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin ad çekim eklerini kullanım durumlarının okuma-yazma bilmeyen, okur-yazar, ilkokul, ortaokul, lise, yüksekokul, öğrenim durumu belirlenemeyen ve ölü alt grupları arasında farklılık gösterdiği; bu farklılığın annelerin eğitim durumuna göre öğrencilerin belirtme, yönelme, bulunma ve uzaklaşma durum ekleri ile iyelik eki kullanımlarının ilkokul mezunu ve okuma-yazma bilmeyen annelerin çocukları lehine olduğu bulgulanmıştır.
Babaların eğitim durumlarına göre ise, öğrencilerin belirtme, yönelme ve uzaklaşma durum ekleri ile iyelik eki kullanım durumlarının ortaokul ve ilkokul mezunu babaların çocukları lehine olduğu gözlenmiştir.
- 5- Öğrencilerin eğitim aldıkları süreye göre ad çekim eklerini kullanım durumlarına bakıldığında ise; eğitim aldıkları süreler 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 yıl ve

eğitim aldıkları süreler belirlenemeyen alt grupları arasında belirtme, yönelme ve uzaklaşma durum ekleri ile iyelik eki kullanımlarının farklılaştığı bulgulanmıştır. Gözlenen bu farklılığın belirtme durum eki kullanımında 7 yıl eğitim alan ve eğitim aldıkları süre belirlenemeyenler dışındaki tüm alt gruplar lehine; yönelme durum eki kullanımında ise bir ve yedi yıl eğitim alanlarla eğitim süresi belirlenemeyenler dışındaki alt gruplar lehine olduğu gözlenmiştir.

4.2. Öneriler

Araştırma sonunda ulaşılan bulgular ışığında uygulamaya dönük ve ileri araştırmalar için ayrı ayrı şu önerilerde bulunabilir:

4.2.1. Uygulamaya Dönük Öneriler

- Rehberlik Araştırma Merkezi'nde özürlü öğrencilere ilişkin kayıtlar daha düzenli olarak tutulmalıdır.
- Zihin engelli öğrencilere eğitim verecek olan öğretmenler dil gelişimi ve dilin kullanımını konularında eğitilmelidir.
- Zihin engelli çocuklara sahip anne-babalara dil gelişimi ve dilin kullanımını konularında aile eğitimi programları düzenlenmelidir.
- Alt özel sınıflarda uygulanan programlar öğrencilerin özelliklerine uygun duruma getirilmeli ve programın uygulanması için gerekli araç-gereç sağlanmalıdır.

4.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Araştırmalar

- Zihin engelli öğrencilerin ad çekim ekleri dışında kalan diğer çekim eklerini kullanım durumlarını saptamaya yönelik araştırmalar yapılmalıdır.
- Zihin engelli öğrencilerin özür durumları, anne-babaların eğitim durumları ve eğitim durumları ve eğitim süreleri ile ad çekim eklerini kullanım durumları arasındaki çoklu ilişkileri belirlenmelidir.
- Zihin engelliler dışındaki diğer engel gruplarının ad çekim eklerini kullanımlarını saptamaya yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

EKLER

	<u>Sayfa</u>
EK-1 Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Yazısı	103
EK-2 Veri Toplama Aracı	104
EK-3 Veri İşleme Formu	124
EK-4 Çalışma Grubunun Kişisel Değişkenlere Göre Ad Çekim Eklerini Kullanım Durumlarına İlişkin Genel Dağılımı	126

EK-1**Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Yazısı**

T.C.

**ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ**

SAYI: B.08.4.MEM.4.26.00.02.000/

27 Nisan 1998

VALİLİK MAKAMINA

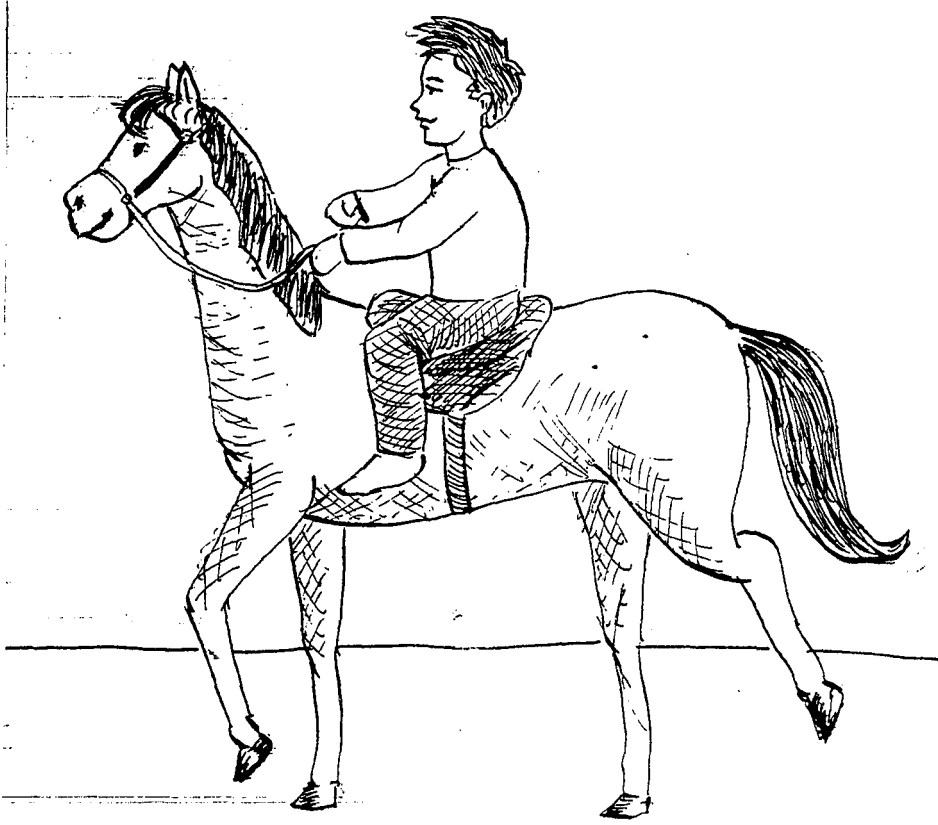
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı'ndan alınan ekli yazıda; Özel Eğitim Bölümü öğretim elemanlarından Öğr.Gör.Mine BAŞAL'ın Doktora tezi için ilimiz resmi ve özel eğitim kurumları ile özel alt sınıfı bulunan okullarda Zihin Engelli Çocukların Türkçedeki Ad Çekim eklerini Kullanımlarını saptamaya yönelik araştırması için müsaade istemektedir.

Adı geçen öğretim görevlisinin 27 Nisan 1998 tarihinden itibaren ilimiz resmi ve özel eğitim kurumları ile özel alt sınıfı bulunan okullarda zihin engelli bireylerin Türkçe'nin kullanımını ve gelişimini saptamaya yönelik araştırma yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmekte olup, makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

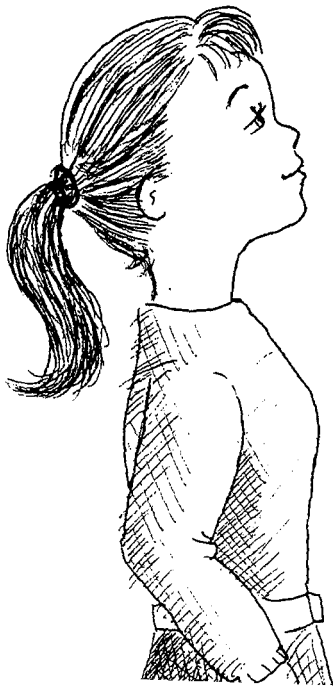
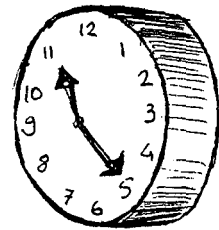
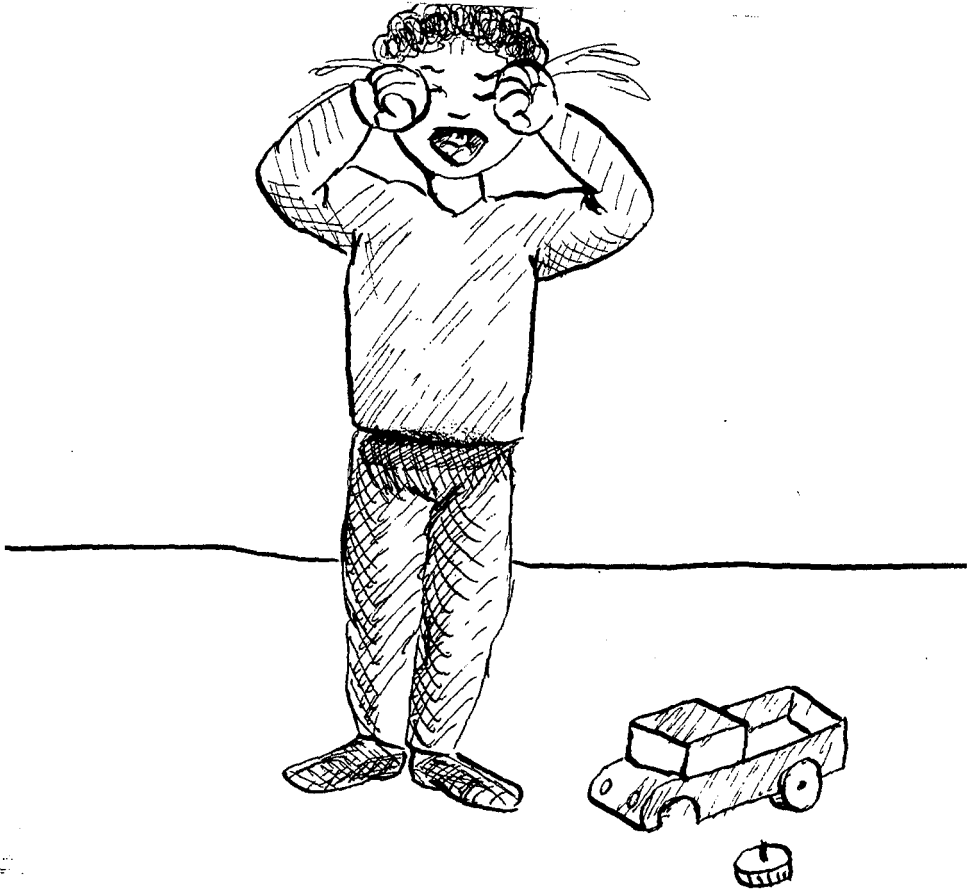
Adnan ÖZKAN
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
27/04/1997
Vali a.
Vali Yardımcısı

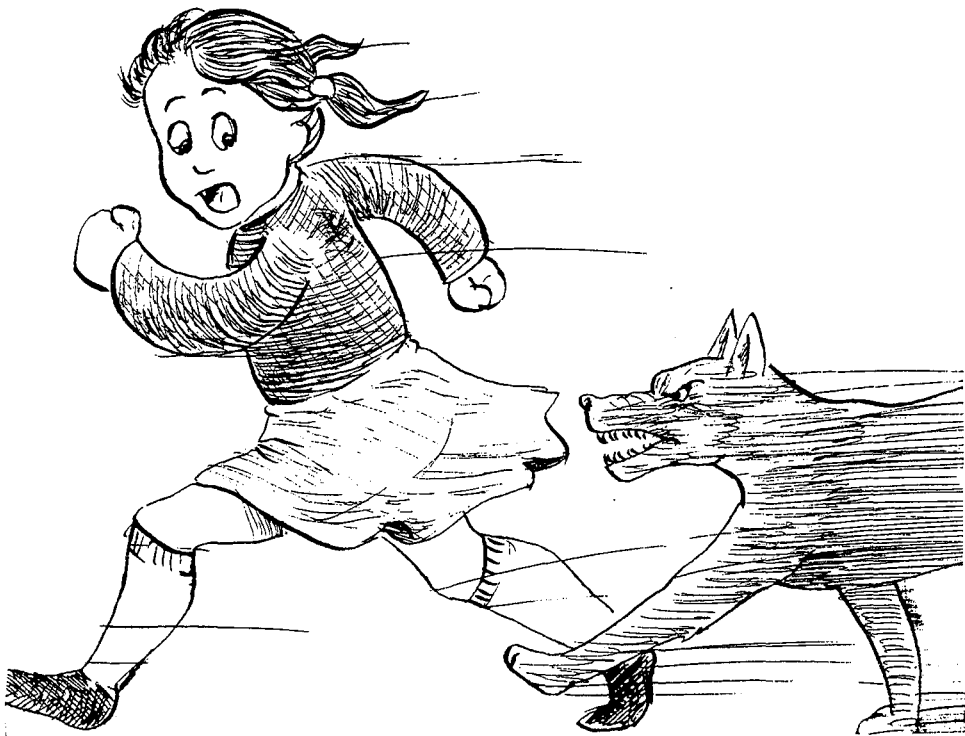
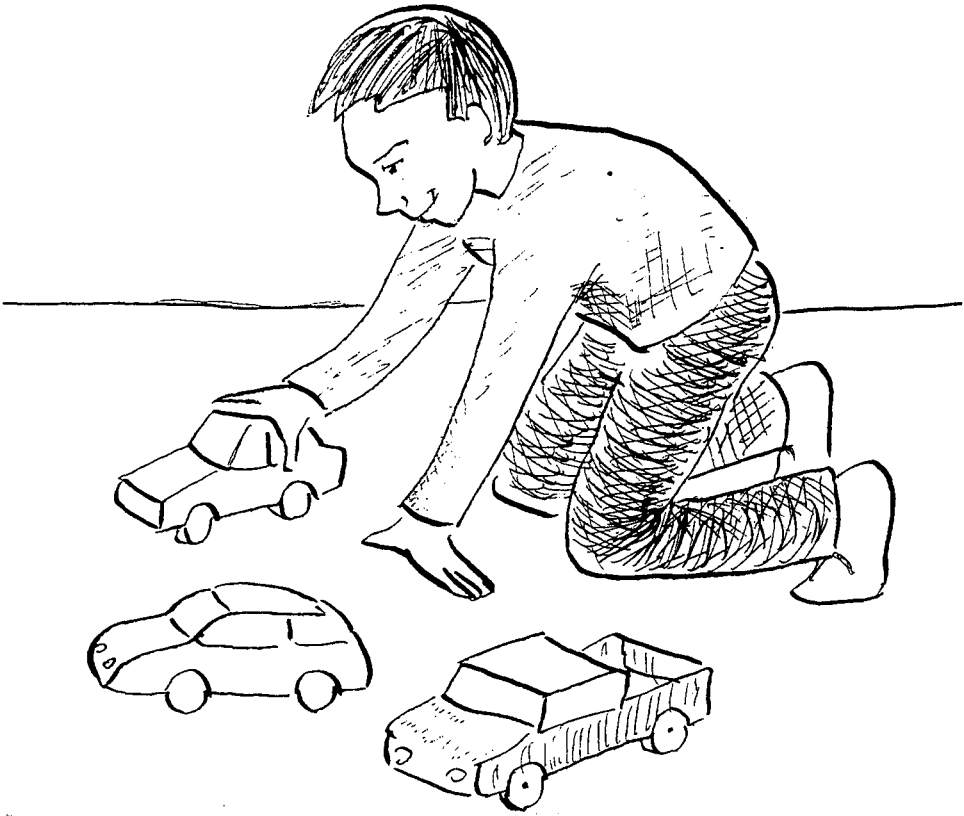
EK-2
Veri Toplama Aracı

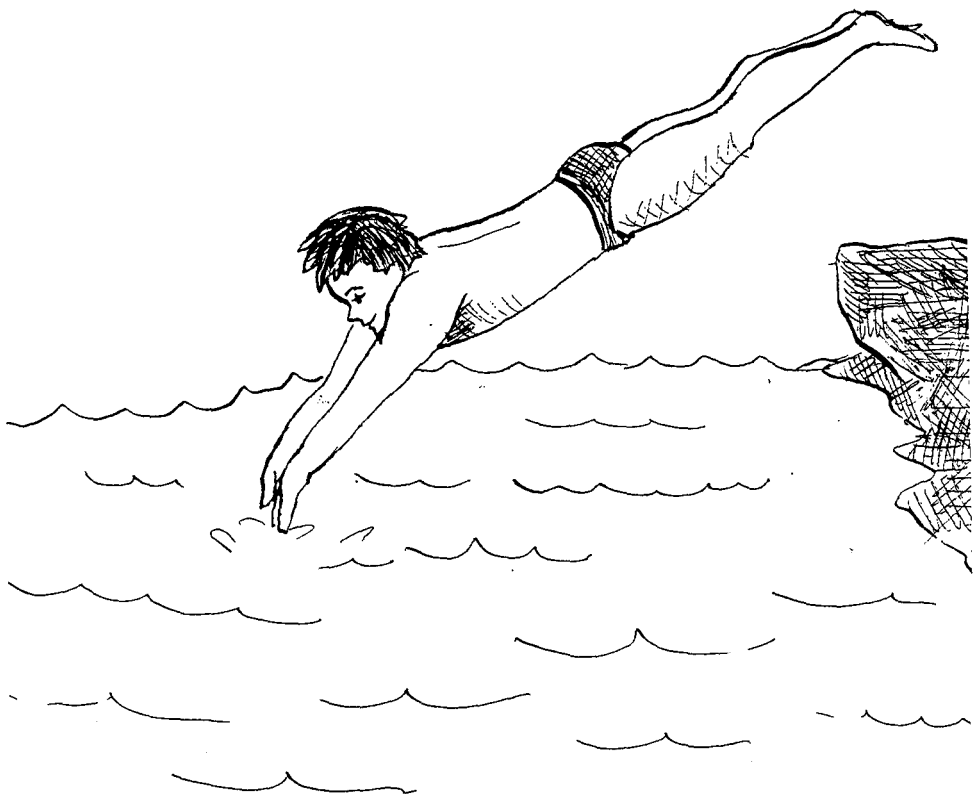
EK-2 (Devam)

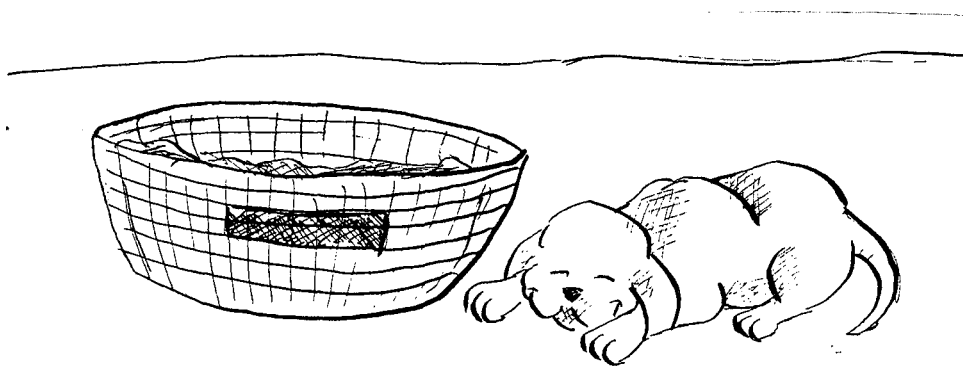
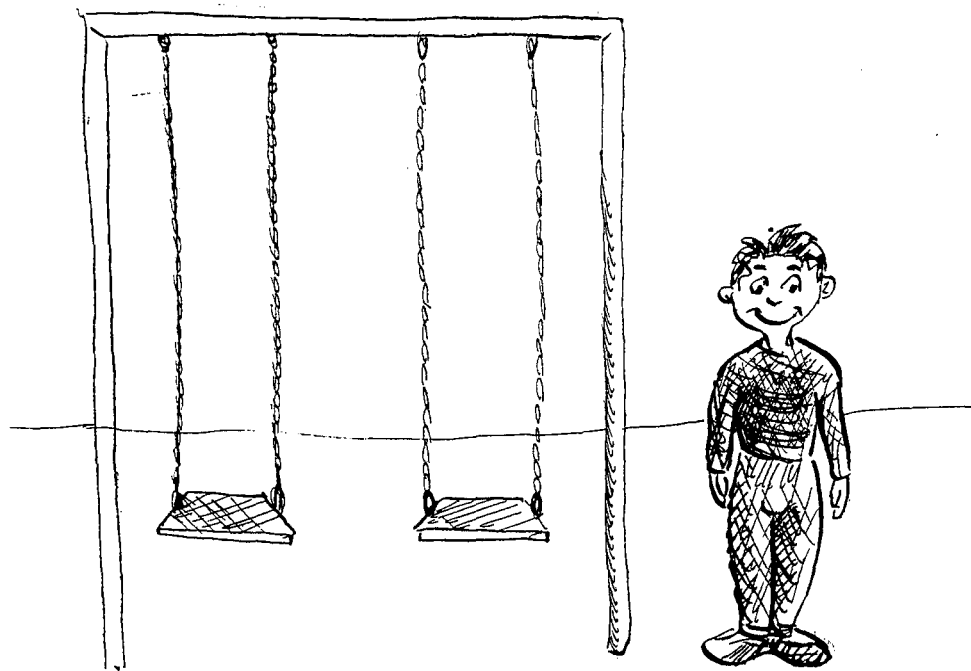
EK-2 (Devam)

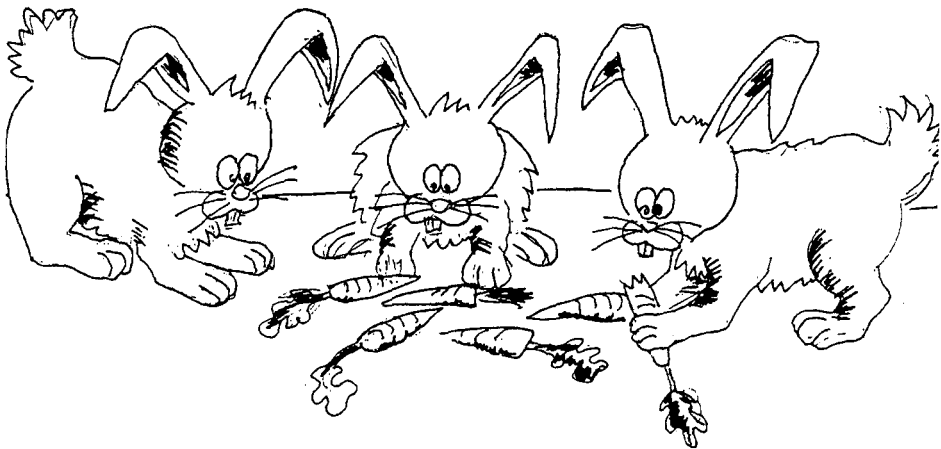
EK-2 (Devam)

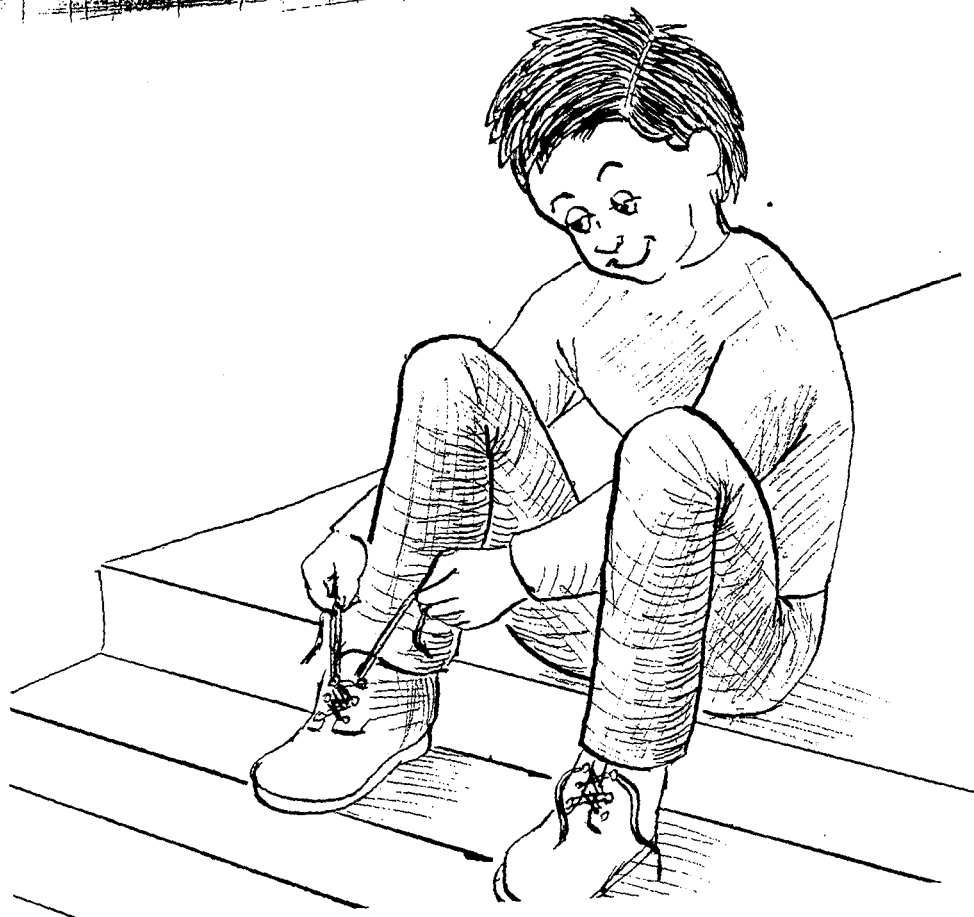
EK-2 (Devam)

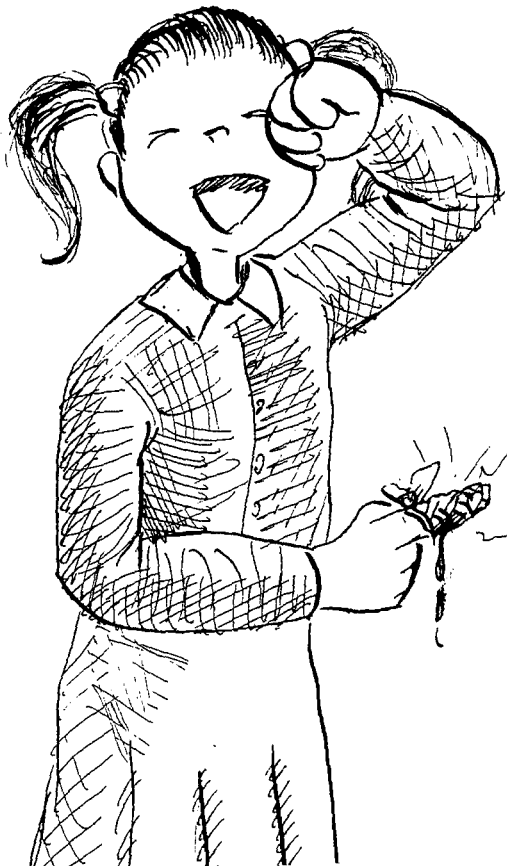
EK-2 (Devam)

EK-2 (Devam)

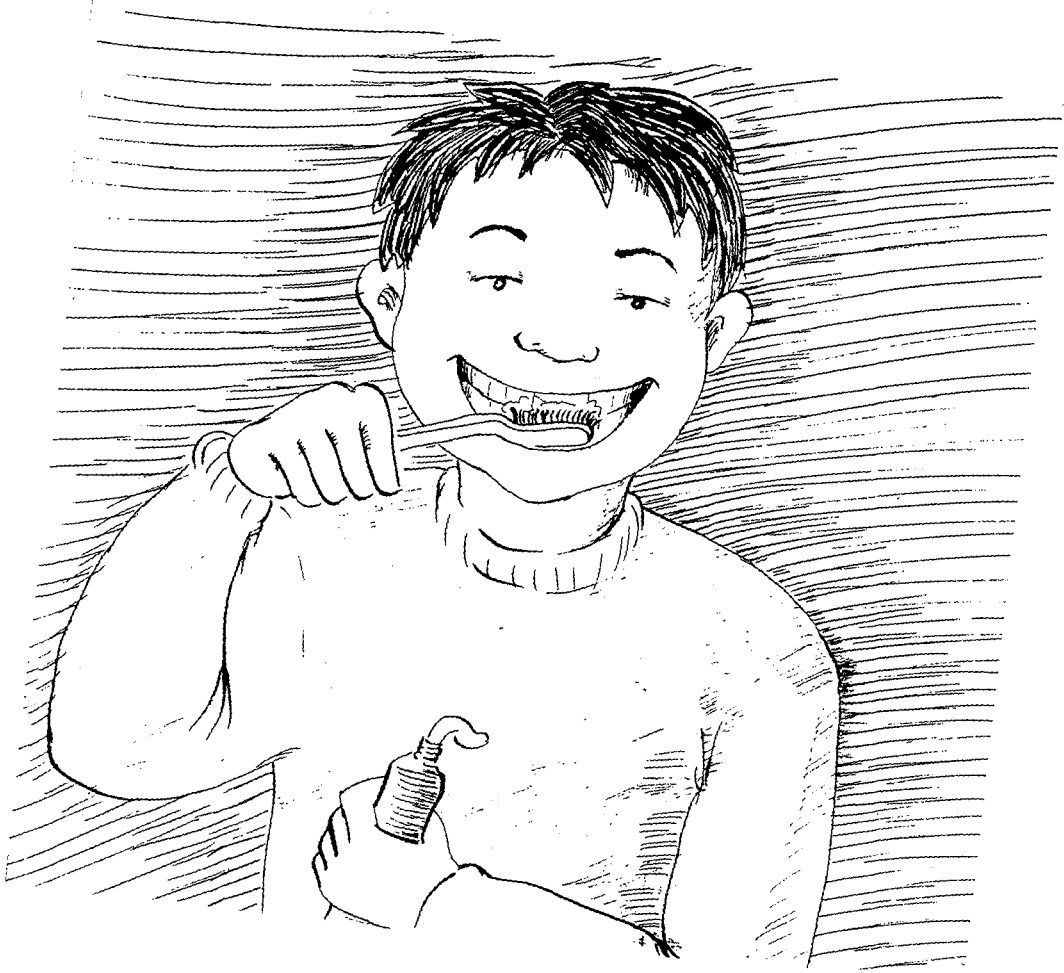
EK-2 (Devam)

EK-2 (Devam)

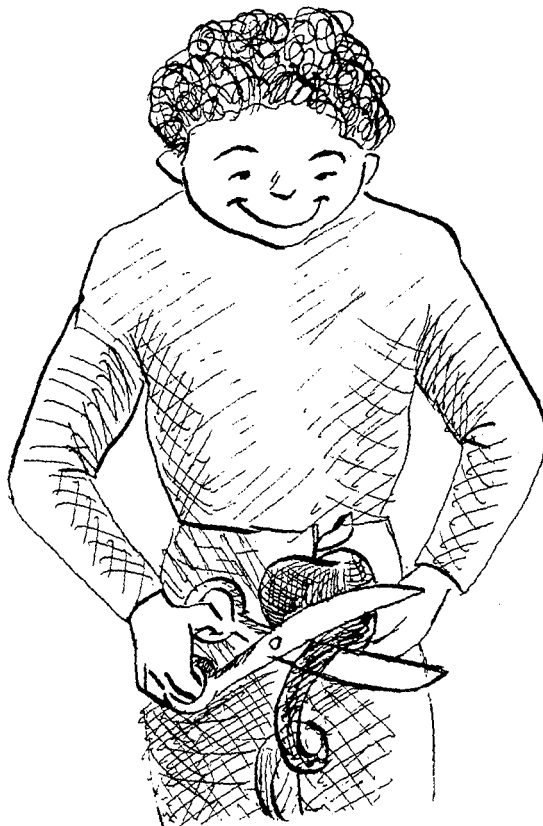
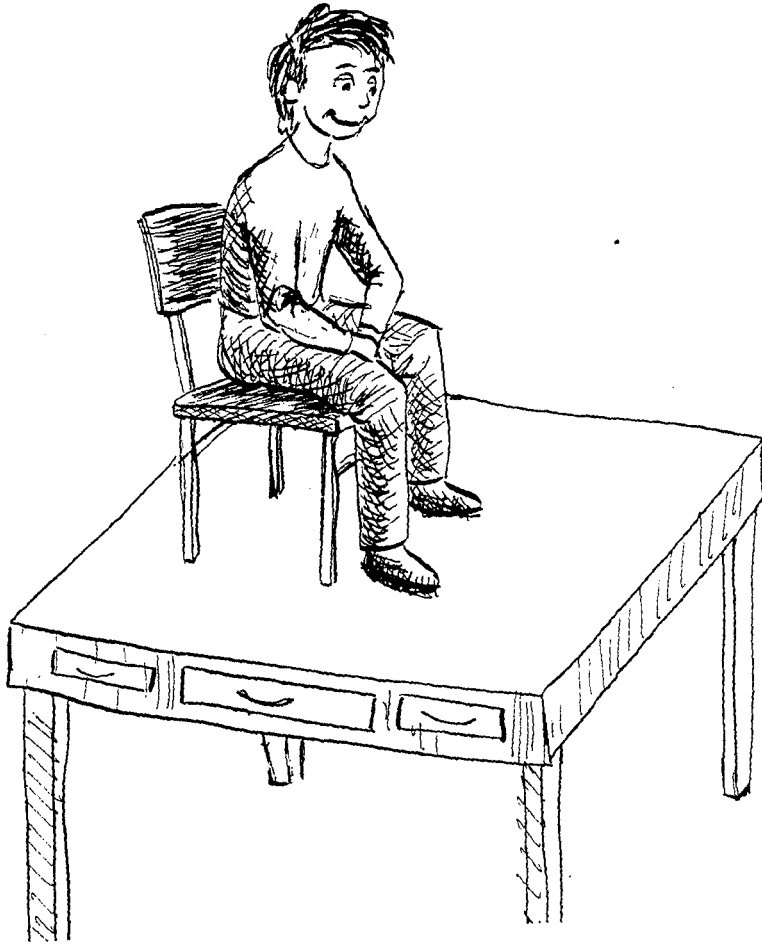
EK-2 (Devam)

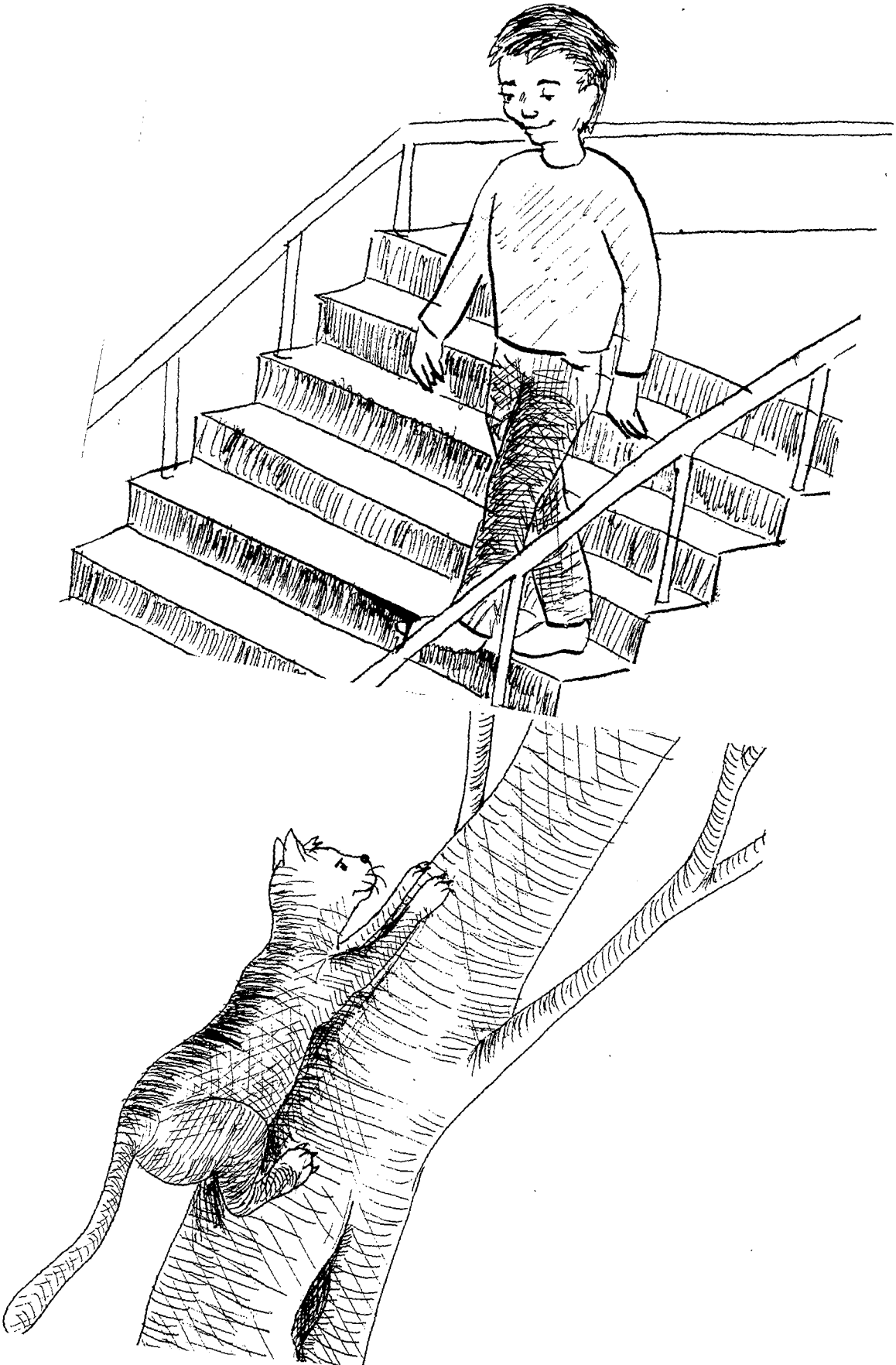
EK-2 (Devam)

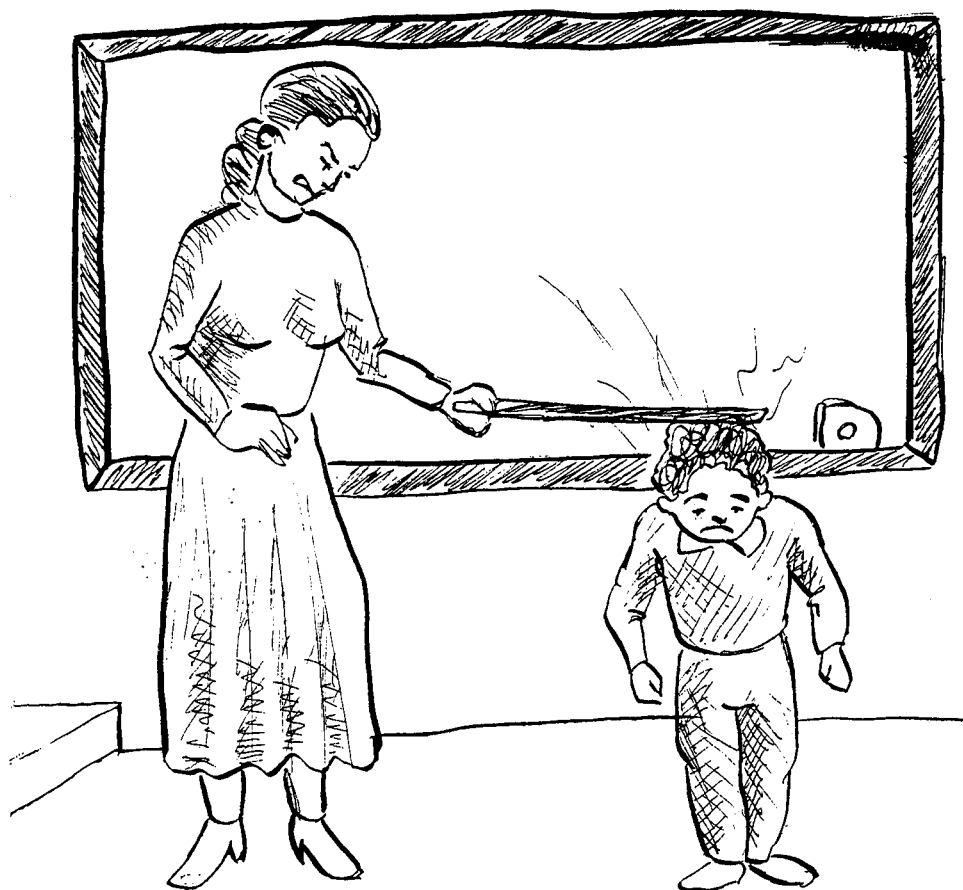
EK-2 (Devam)

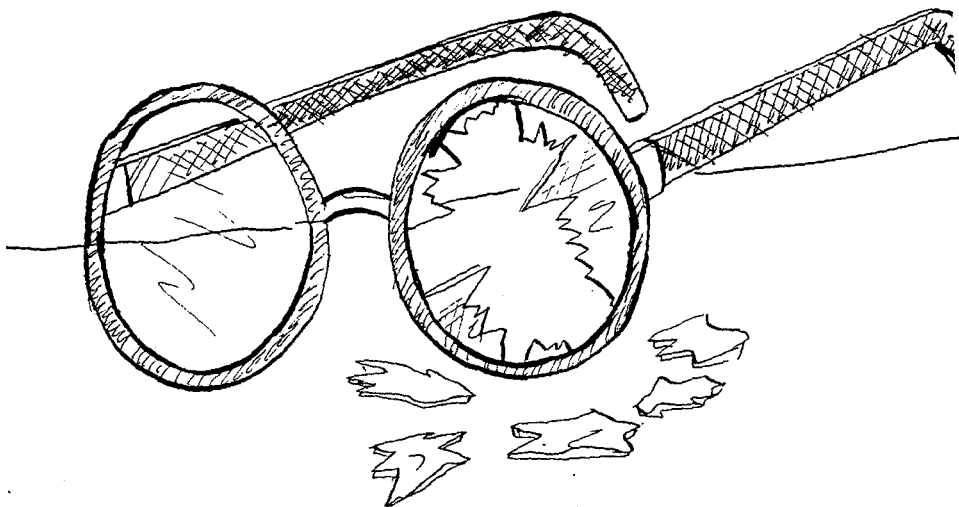
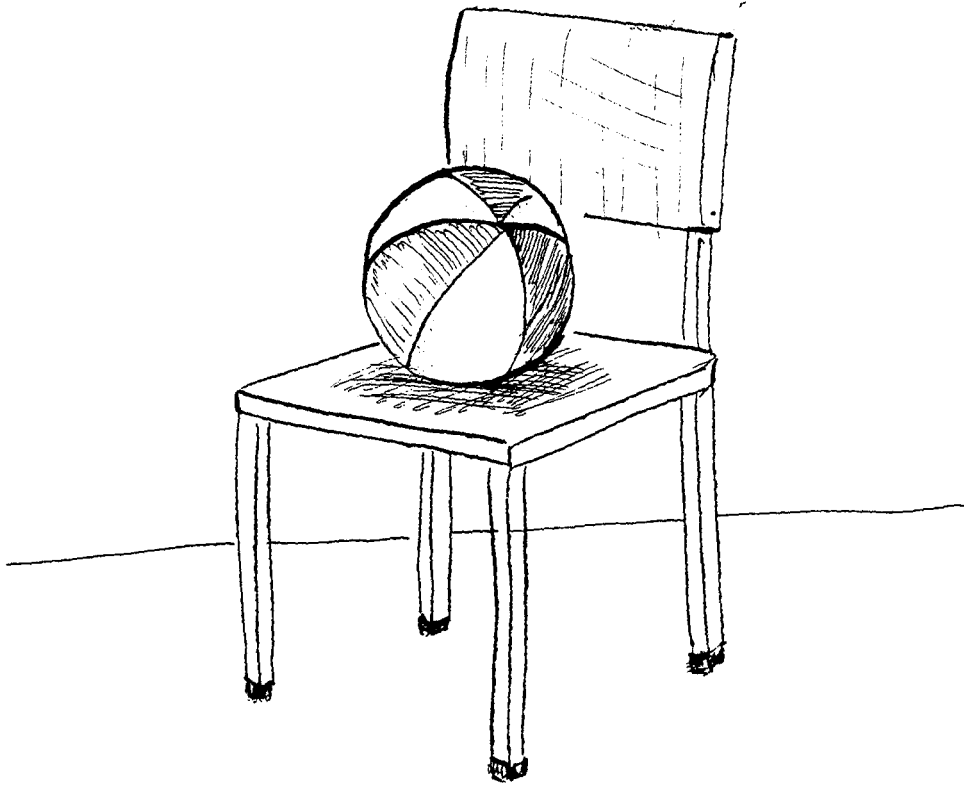
EK-2 (Devam)

EK-2 (Devam)

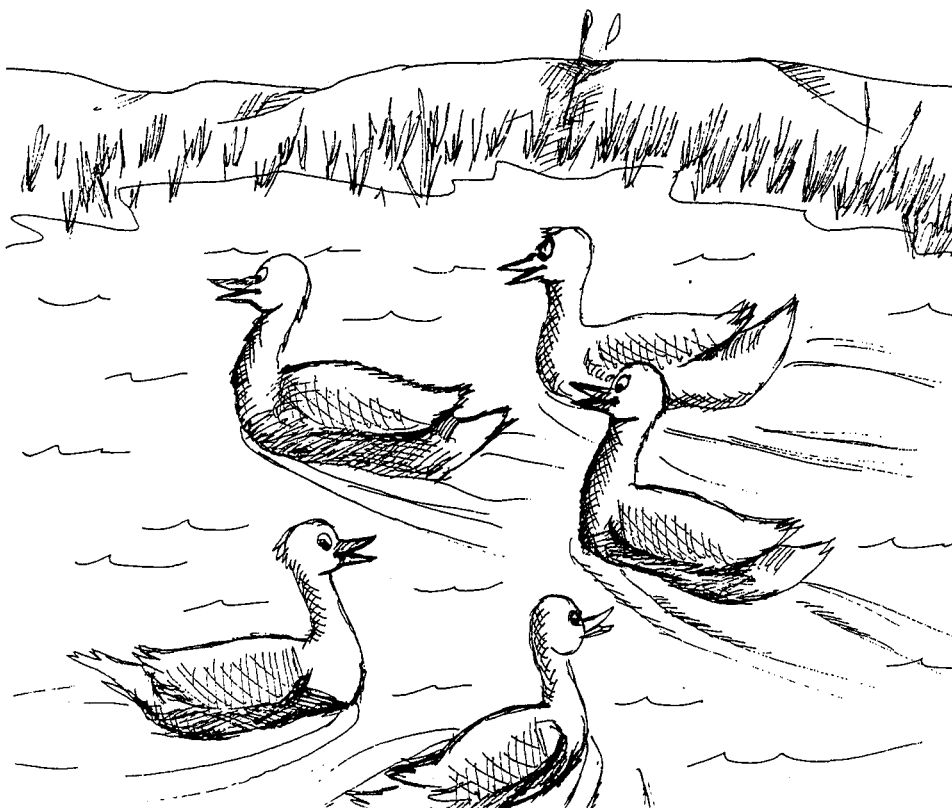
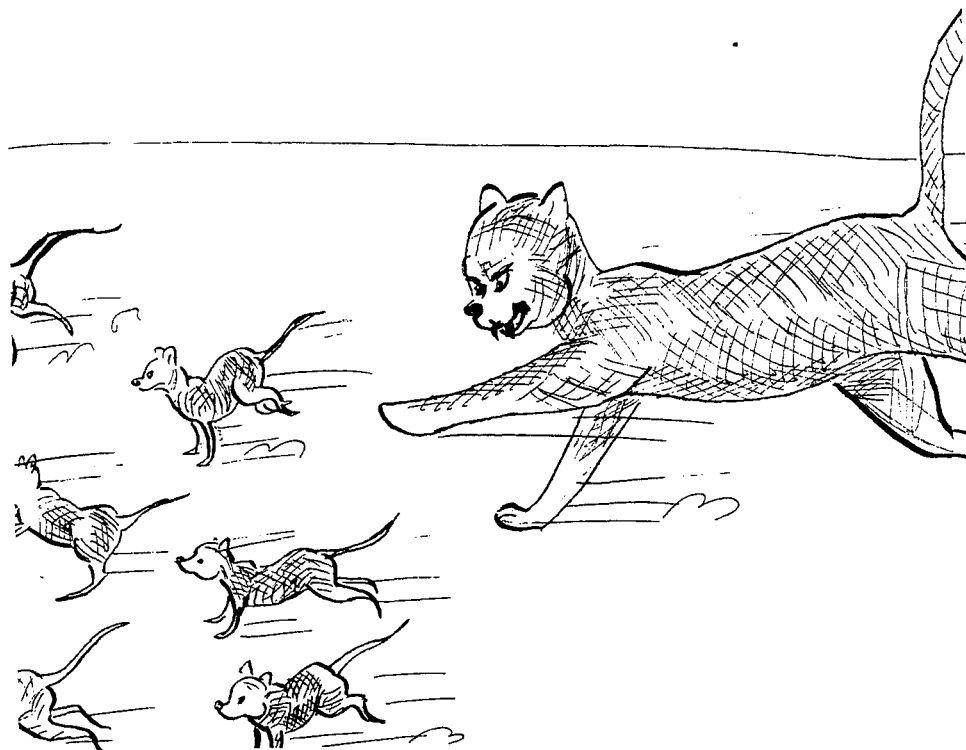
EK-2 (Devam)

EK-2 (Devam)

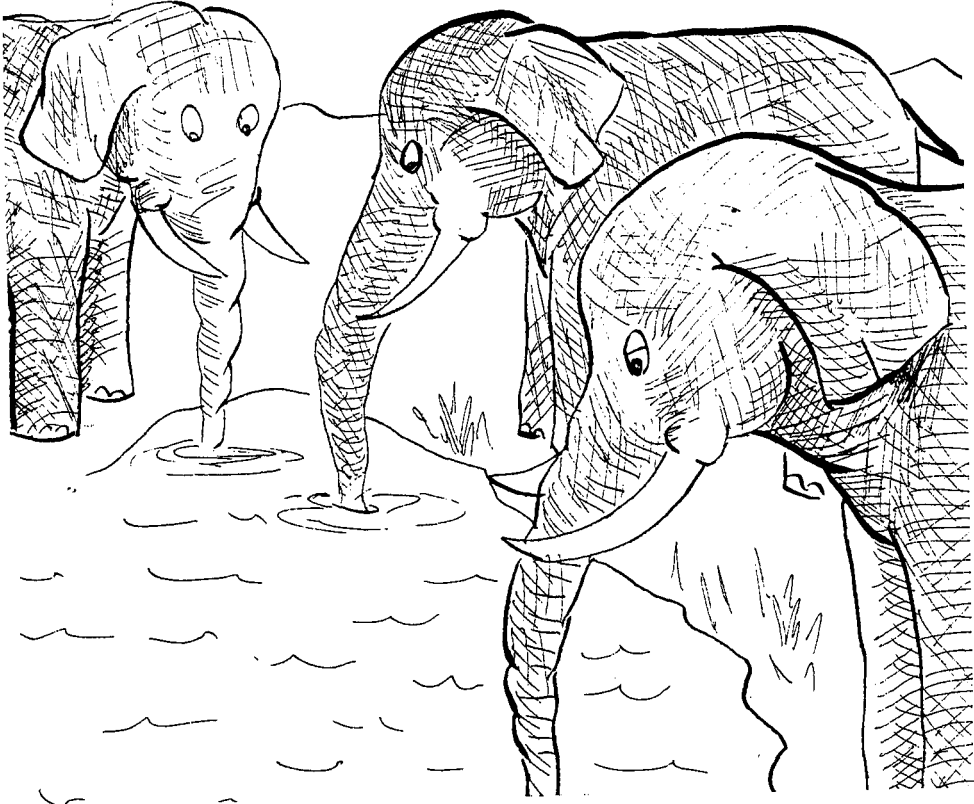
EK-2 (Devam)

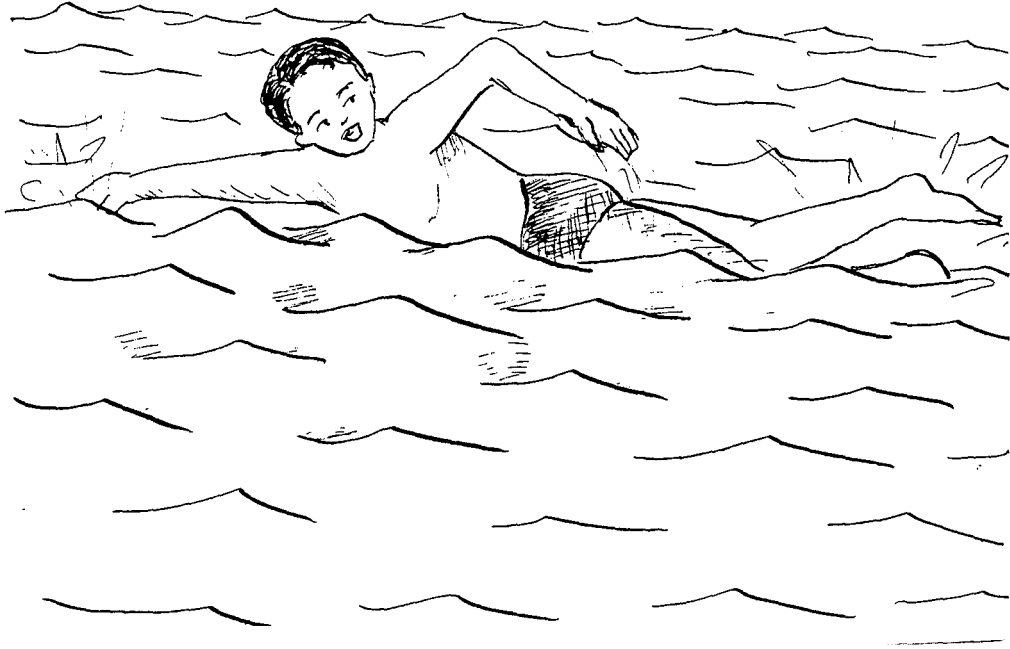
EK-2 (Devam)

EK-2 (Devam)

EK-2 (Devam)

EK-3
Veri İşleme Formu

OKULUN ADI :

ÖĞRENCİNİN
ADI SOYADI :

CİNSİYETİ :

DOĞUM TARİHİ :

ZEKA BÖLÜMÜ :

KAÇ YILDIR
EĞİTİM ALDIĞI :

ANNENİN
EĞİTİM DURUMU :

MESLEĞİ :

BABANIN
EĞİTİM DURUMU :

MESLEĞİ :

EK-3 (Devam)

ÖĞRENCİNİN ADI:

Resim No	Durum	BEKLENEN YANIT	AÇIKLAMA	ÖĞRENCİNİN YANITI
1	YÖN	Ata biniyor		
2	BEL	Ellerini yıkıyor		
3	YÖN	Saate bakıyor		
4	TAM	Kamyonun tekerleği		
5	AR	Arabalarla oynuyor		
6	BEL	Köpek çocuğu kovalıyor		
7	İYE	Dondurması düşmüş		
8	YÖN	Denize atlıyor		
9	TAM	Salıncağın yanında		
10	BUL	Köpek sepetin yanında		
11	AR	Tencereyle su içiyor		
12	ÇOĞ	Tavşanlar havuç yiyor		
13	BEL	Ayakkabısını bağlıyor		
14	UZ	Pencereden bakıyor		
15	ÇOĞ	Çocuklar top oynuyor		
16	İYE	Eli kanıyor		
17	YÖN	Okula gidiyor		
18	UZ	Attan düşmüş		
19	TAM	A tın kuyruğunu tutmuş		
20	BEL	Dişlerini fırçalıyor		
21	AR	Telefonla konuşuyor		
22	TAM	Bebeğin saçını tanyor		
23	TAM	Masanın üstünde oturuyor		
24	AR	Makasla elma soyuyor		
25	UZ	Merdivenden iniyor		
26	YÖN	Kedi ağaca tırmanıyor		
27	BUL	Sepetin içinde uyuyor		
28	AR	Öğr. sopayla vuruyor		
29	BUL	Top sandalyenin üstünde		
30	İYE	Gözüğün camı kırılmış		
31	BUL	Salıncakta sallamıyor		
32	BEL	Saçlarını tanyor		
33	ÇOĞ	Kedi fareleri kovalıyor		
34	ÇOĞ	Ördekler yüzüyor		
35	İYE	Fincanın sapı kırılmış		
36	İYE	Çamanın sapı kopmuş		
37	ÇOĞ	Filler su içiyor		
38	UZ	Okuldan çıkıyor		
39	BUL	Denizde yüzüyor		
40	UZ	kaydırdaktan kayıyor		

BELİRTME DUR:	UZAKLAŞMA DUR:	İYELİK EKİ:
YÖNELME DUR:	ARAÇ DURUMU	ÇOĞUL EKİ:
BULUNMA DUR:	TAMLAYAN EKİ	

Doğum Tarihi	Sıra No	Cinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çoğ	Annenin Eğt.Dur.	Babanın Eğt.Dur.
1981	1	K	Öğretilebilir	4 yıl	Evet	anne ve	işaretle	anlatım					Ortaokul	Ölü
	2	E	Eğitilebilir	5 yıl	4	5	5	4	4	3	4	4	İlkokul	Lise
1983	3	E	Down Sendromu	7 yıl	4	5	3	3	2	1	3	--	İlkokul	Ortaokul
	4	K	Eğitilebilir	3 yıl	5	5	5	4	5	4	5	5	İlkokul	İlkokul
	5	K	Öğretilebilir	4 yıl	5	5	1	3	2	2	3	2	İlkokul	Lise
	6	E	Öğretilebilir	2 yıl	3	4	3	3	4	--	1	1	İlkokul	İlkokul
1981	7	K	Eğitilebilir	6 yıl	5	5	4	3	3	3	5	5	İlkokul	Lise
	8	K	Test alamadı	2 yıl	2	3	--	--	--	--	1	3	Üniversite	Üniversite
	9	K	Eğitilebilir	6 yıl	5	5	4	4	5	5	5	5	İlkokul	İlkokul
	10	A	Kaydı yok	6 yıl	4	4	--	--	--	1	--	--	--	(Terk)İlkokul
	11	K	Eğitilebilir	7 yıl aralıklı	4	5	5	2	3	5	5	5	--	Ölü
	12	E	Kaydı yok	4 yıl	2	3	--	1	--	--	1	1	İlkokul	İlkokul
	13	K	Öğretilebilir	5 yıl									Ortaokul	Ortaokul
14	E	Öğretilebilir	2 yıl	1	2	--	--	--	--	--	--	İlkokul	İlkokul	
1985	15	E	Öğretilebilir	5 yıl	4	5	3	1	4	3	4	4	İlkokul	İlkokul
	16	K	Eğitilebilir	5 yıl	5	3	3	2	2	3	4	2	İlkokul	İlkokul
	17	E	Kaydı yok	4 yıl	5	4	5	3	3	4	5	3	--	--
	18	E	Eğitilebilir	5 yıl	4	5	1	4	3	2	2	3	Ortaokul	Lise
	19	E	Eğitilebilir	5 yıl	5	4	4	3	4	3	4	4	--	--

EK-4
Çalışma Grubunun Kişisel Değişkenlere Göre Ad Çekim Eklerini
Kullanım Durumlarına İlişkin Genel Dağılımı

EK-4 (Devam)

Doğum Tarihi	Sıra No	Cinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çog	Annenin Eğt.Dur.	Babamın Eğt.Dur.
	20	E	Down Sendromu	4 yıl	Yanlış	Sözcükler Eksik Kullanılmamış							İlkokul	Ölür
	21	K	Eğitilebilir	4 yıl	4	4	2	3	2	--	3	4	İlkokul	İlkokul
	22	E	Eğitilebilir	5 yıl	5	5	4	4	3	5	5	5	İlkokul	Ortaokul
	23	E	Down Sendromu	2 yıl	Söylenmeleri Eksik	Tekrar							İlkokul	İlkokul
	24	K	Eğitilebilir	5 yıl	5	4	4	4	5	5	5	4	--	İlkokul
	25	E	Eğitilebilir	5 yıl	5	4	4	4	5	4	5	5	--	--
	26	K	Eğitilebilir	5 yıl	5	5	2	4	4	3	5	4	İlkokul	Ortaokul
	27	K	Eğitilebilir	5 yıl	5	5	5	5	5	4	5	5	İlkokul	İlkokul
	28	K	Eğitilebilir	5 yıl	3	--	2	--	2	--	2	1	--	İlkokul
	29	E	Down Sendromu	3 yıl	--	2	--	--	--	--	--	--	İlkokul	İlkokul
	30	K	Test alamadı	2 yıl	5	4	5	2	4	1	5	1	İlkokul	İlkokul
	31	E	Öğretilebilir	2 yıl	Konuşma Yok								İlkokul	İlkokul
	32	E	Eğitilebilir (D.S)	6 yıl	2	2	--	1	1	--	--	--	Yüksek O.	Yüksek O.
	33	K	Test alamadı	2 yıl	2	4	3	2	1	2	5	5	İlkokul	Ortaokul
	34	K	Eğitilebilir	5 yıl	4	4	1	1	--	1	1	1	İlkokul	İlkokul
	35	K	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	4	4	5	5	5	5	--	İlkokul
	36	E	Eğitilebilir	5 yıl	4	5	5	5	4	5	5	2	Lise	Üniversite
	37	K	Test alamadı	3 yıl	4	4	1	--	1	--	1	--	İlkokul	İlkokul

1981

1986

Doğum Tarihi	Sıra No	Cinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çoğ	Amenin Eğt.Dur.	Babanın Eğt.Dur.	
1986	38	E	Öğretilebilir	4 yıl	4	2	--	1	--	--	--	1	İlkokul	İlkokul	
	39	K	Eğitilebilir	5 yıl	5	5	5	3	2	3	4	4	İlkokul	İlkokul	
	40	E	Eğitilebilir	3 yıl	3	3	2	--	2	1	5	--	İlkokul	İlkokul	
	41	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	4	4	5	3	5	5	İlkokul	İlkokul	
	42	K	Eğitilebilir	6 yıl	5	5	4	4	5	5	4	4	İlkokul	Ortaokul	
	43	K	Test alamadı	5 yıl	5	5	2	3	3	3	5	3	İlkokul	ortaokul	
	44	E	Normal alt sınır	5 yıl	5	4	5	5	--	3	4	3	Ortaokul	lise	
	45	K	Normal alt sınır	5 yıl	5	5	4	4	4	4	5	3	İlkokul	İlkokul	
	46	K	Kayı yok	6 yıl	5	5	3	2	3	4	4	3	--	--	
	47	K	Öğretilebilir	5 yıl	2	3	--	--	--	--	--	1	--	--	--
	48	E	Eğitilebilir	3 yıl	5	5	4	5	3	3	5	3	Yetiştirme Yurdunda Kalıyor		
	49	K	Kayı yok	4 yıl	2	4	2	2	2	1	3	2	İlkokul	İlkokul	
	50	E	Öğretilebilir	5 yıl	--	--	1	--	--	--	--	--	Ortaokul	Lise	
	51	E	Down Sendromu	1 yıl	1	2	1	2	2	--	--	2	1	--	İlkokul
1987	52	E	Eğitilebilir	5 yıl	5	4	4	4	5	2	4	4	--	İlkokul	
	53	K	Eğitilebilir	5 yıl	3	4	3	5	2	2	4	4	--	İlkokul	
	54	E	Normal alt sınır	5 yıl	5	5	4	5	4	5	5	5	İlkokul	İlkokul	
	55	K	Normal alt sınır	5 yıl	5	5	4	5	3	5	5	4	İlkokul	Ayrı	

EK-4 (Devam)

EK-4 (Devam)

Döğüm Tarihi	Sıra No	Çinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çög	Annenin Eğit.Dur.	Babamın Eğit.Dur.
	56	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	3	1	1	--	2	1	İkokuł	İkokuł
	57	E	Eğitilebilir	4 yıl	4	5	5	4	2	3	5	5	Orta terk	Ortaokul
	58	E	Eğitilebilir	5 yıl	2	5	1	3	3	1	1	1	Özütü	İkokuł
	59	K	Test alamadı	5 yıl	5	5	2	1	3	3	2	5	--	--
	60	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	4	4	4	4	5	4	--	Ortaokul
	61	K	Eğitilebilir	4 yıl	5	4	4	5	3	2	3	4	İkokuł	Universte
	62	E	Test alamadı	4 yıl	5	5	5	5	3	4	5	3	İkokuł	İkokuł
	63	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	4	5	1	4	5	4	İkokuł	İkokuł
	64	E	Hiperaktif	3 yıl	5	5	5	5	5	5	5	5	İkokuł	İkokuł
	65	E	Eğitilebilir	3 yıl	5	5	5	5	5	3	5	5	İkokuł	Bilgi Yok
	66	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	5	4	4	5	3	1	İkokuł	Ortaokul Terk
	67	E	Normal alt sınır	5 yıl	5	5	4	4	4	4	5	5	İkokuł	İlase
	68	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	5	5	3	1	5	4	İkokuł	İkokuł
	69	K	Öğretilebilir	1 yıl	4	3	--	2	2	--	--	--	İkokuł	--
	70	K	Eğitilebilir	6 yıl	5	5	5	4	4	5	5	5	İkokuł	İkokuł
	71	E	Test alamadı	4 yıl	4	5	4	3	4	3	5	1	İlase	Universte
	72	K	Eğitilebilir	4 yıl	4	4	4	3	3	2	2	4	İkokuł	İkokuł
	73	K	Eğitilebilir	4 yıl	5	4	2	3	2	3	5	1	Ortaokul	Ortaokul

Doğum Tarihi	Sıra No	Cinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çoğ	Annenin Eğt.Dur.	Babannın Eğt.Dur.	
1987	74	K	Eğitilebilir	4 yıl	5	4	3	5	4	4	5	2	Ortaokul	Ortaokul	
	75	E	Normal alt sınır	5 yıl	5	5	3	5	4	4	5	4	--	İlkokul	
	76	K	Kaydı yok	4 yıl	5	5	5	5	5	5	5	5	--	İlkokul	
	77	E	Dosya bulunamadı	2 yıl	2	3	Dikkat Toplanmıyor		--	--	--	--	--	--	--
	78	E	Eğitilebilir	3 yıl	5	5	3	4	3	4	5	3	Yetiştirme	Yurdunda Kalıyor	
1988	79	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	2	5	2	5	5	3	Ölü	Özürlü	
	80	K	Eğitilebilir	4 yıl	4	5	3	5	3	5	4	1	--	--	
	81	E	Eğitilebilir	?	5	5	5	4	4	3	5	5	İlkokul	İlkokul	
	82	E	Down Sendromu	2 yıl	4	5	3	3	1	--	5	2	İlkokul	İlkokul	
	83	E	Öğretilebilir	3 yıl	2	1	1	1	3	1	2	--	İlkokul	Ortaokul	
	84	K	Eğitilebilir	4 yıl	4	4	4	4	4	4	5	4	İlkokul	İlkokul	
	85	K	Test alamadı	1 yıl	4	1	1	1	1	1	--	--	--	İlkokul	
	86	E	Eğitilebilir	2 yıl	4	3	2	2	1	1	1	--	İlkokul	Ortaokul	
	87	E	Eğitilebilir	4 yıl	4	4	4	5	5	3	5	4	Lise	Üniversite	
	88	E	Eğitilebilir	3 yıl	5	5	3	4	3	3	4	3	--	İlkokul	
	89	E	Normal alt sınır	2 yıl	5	5	4	5	4	3	4	4	İlkokul	İlkokul	
	90	E	Normal alt sınır	3 yıl	5	5	5	4	5	3	4	5	--	--	
	91	E	Kaydı yok	3 yıl	5	5	3	3	4	4	3	4	İlkokul	İlkokul	

EK-4 (Devam)

Doğum Tarihi	Sıra No	Cinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çoğ	Annenin Eğt.Dur.	Babann Eğt.Dur.
8861	92	E	Eğitilebilir	4 yıl	5	5	4	4	3	3	5	3	İlkokul	Ortaokul
	93	E	Test alamadı	2 yıl	4	5	1	3	2	4	4	4	Yetiştirme	Yurdunda Kalıyor
	94	E	Eğitilebilir	3 yıl	5	5	4	4	4	4	5	3	Yetiştirme	Yurdunda Kalıyor
	95	E	Eğitilebilir	4 yıl	4	4	2	4	4	2	4	4	İlkokul	İlkokul
	96	E	Down Sendromu	4 yıl	2	4	3	3	--	1	1	2	Ortaokul	Lise
	97	K	Öğretilebilir	4 yıl	5	5	3	2	4	2	4	--	İlkokul	Lise
6861	98	E	Eğitilebilir	2 yıl	5	5	3	3	2	1	2	3	İlkokul	Ortaokul
	99	E	Normal alt sınır	3 yıl	5	5	2	3	5	2	5	4	--	İlkokul
	100	E	Eğitilebilir	1 yıl	5	3	1	2	1	2	2	--		
	101	E	Eğitilebilir	2 yıl	4	4	3	3	--	4	1	2	İlkokul	İlkokul
	102	K	Öğretilebilir	4 yıl	2	Yarım Sözcükler					--	--	İlkokul	Lise
	103	E	Test alamadı	1 yıl	Yarım Sözcükler								--	İlkokul
	104	K	Eğitilebilir	2 yıl	5	--	--	4	4	5	4	--	İlkokul	Bilgi yok
	105	E	Kayıt yok	1 yıl	--	--	--	--	--	--	--	--	İlkokul	İlkokul
	106	E	Hiperaktif	3 yıl	5	4	4	5	3	3	4	5	ortaokul	Ortaokul
	107	K	Eğitilebilir	2 yıl	3	2	2	4	4	3	4	1	--	İlkokul
	108	K	Normal alt sınır	3 yıl	5	5	5	4	5	5	5	4	İlkokul	Lise
	109	E	Eğitilebilir	3 yıl	5	5	5	4	3	2	5	3	--	Ortaokul

EK-4 (Devam)

EK-4 (Devam)

Doğum Tarihi	Sıra No	Cinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çoğ	Annenin Eğt.Dur.	Babasının Eğt.Dur.	
19861	110	E	Hiperaktif	2 yıl	5	5	5	5	4	3	5	3	İlkokul	İlkokul	
	111	E	Eğitilebilir	2 yıl	5	5	4	5	5	5	5	4	Yetiştirme Yurdunda Kalıyor	Yetiştirme Yurdunda Kalıyor	
	112	E	Normal alt sınır	3 yıl	5	5	5	5	3	5	5	4	İlkokul	Ortaokul	
	113	E	Öğretilebilir	3 yıl	1	2	--	--	2	--	--	--	İlkokul	Lise	
	114	K	Down Sendromu	3 yıl	3	2	2	2	1	--	--	3	Lise	Lise	
	115	E	Eğitilebilir	--	5	5	5	5	4	4	4	3	Lise	İlkokul	
	116	E	Öğretilebilir	1 yıl	5	5	4	4	3	4	5	3	--	--	
	117	E	Normal alt sınır	2 yıl	5	5	4	4	5	5	5	1	--	İlkokul	
0661	118	E	Kaydı yok	1 yıl	5	5	3	3	4	3	5	5	--	İlkokul	
	119	K	Eğitilebilir	3 yıl	4	5	2	2	3	5	5	2	İlkokul	İlkokul	
	120	E	Kaydı yok	2 yıl	5	5	3	3	1	4	3	5	İlkokul	İlkokul Terk	
	121	E	Öğretilebilir	2 yıl	5	4	3	2	2	2	3	1	İlkokul	Lise	
	122	E	Eğitilebilir	--	--	--	--	--	--	--	--	--	İlkokul	İlkokul	
	123	E	Dosyası yok	2 yıl	5	4	--	1	1	--	1	2	Yetiştirme Yurdunda Kalıyor	Yetiştirme Yurdunda Kalıyor	
	124	K	Öğretilebilir	2 yıl	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	Anlaşılabilir	İlkokul	İlkokul
	125	E	Kaydı yok	2 yıl	--	3	--	--	--	1	--	--	--	İlkokul	Üniversite

Doğum Tarihi	Sıra No	Cinsiyet	Özür Durumu	Eğitim Süresi	Bel	Yön	Bul	Uz	Ar	Tam	İye	Çoğ	Annenin Eğt.Dur.	Babamın Eğt.Dur.
1991	126	K	Eğitilebilir	1 yıl	5	3	4	4	--	1	3	3	İlkokul	İlkokul
	127	E	Eğitilebilir	1 yıl	5	3	2	--	--	--	3	3	İlkokul	İlkokul
1992	128	E	Down Sendromu	3 yıl	--	1	--	--	--	--	2	1	Lise	Lise
	129	K	Down Sendromu	1 yıl	1	2	--	--	--	--	1	--	Lise	Üniversite

EK-4 (Devam)

KAYNAKÇA

AAMR. American Association on Mental Retardation.(1992). **Mental Retardation. Definition, Classification, and Systems of Supports** (Dokuzuncu basım). Washington, DC.

Acarlar, İ.Funda. “2,5-4 Yaşlar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1991.

Aksan, Doğan. **Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim**. İkinci baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1979.

Anlar Banu, “İlk Altı Yaşta Dil Gelişimi, Anne Baba Eğitimi ve Cinsin Etkisi” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1983.

Atabay Neşe, İbrahim Kutluk ve Sevgi Özel. **Sözcük Türleri**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.

Banguoğlu, Tahsin. **Türkçenin Grameri**. İstanbul: Baha Matbaası, 1974.

Başkan, Özan. **Bildirişim: İnsan Dili ve Ötesi**. İstanbul: Altın Kitapları Matbaası, 1988.

Beckman, P. T.. “Comparison of mother’s and father’s perceptions of the effect of young children with and without disabilities”, **American Journal on Mental Retardation**, **95** (5), 1991 585-595.

Beirne-Smith, M.; Ittenbach R. F. and Patton, J. R. . **Mental Retardation**. Merill, Columbus, Ohio: 1998

Bernstein, D.K. ve E. Tiegerman. **Language and Communication Disorders in Children**. Third Edition. New York: MacMillan, 1993.

- Bilir Şule ve Servet Bal. "Kütahya İl Merkezinde Anaokuluna Giden ve Gitmeyen 4-6 Yaşlar Arasındaki Çocukların Kullandıkları İfadelerin Sözdizimi Yönünden İncelenmesi", Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 1989.
- Bilir Şule, Köni Nilüfer ve Metin Nilgün, "3-6 Yaş, 7-12 Yaş ve Üstündeki Zihinsel Özürlülerin İfade Edici Dil Gelişim Düzeylerinin İncelenmesi", **Özel Eğitim Dergisi**. 1, 2. Ankara, 1992.
- Blackhurst, E. and Berdine, W. H. **An Introduction to Special Education**. (Third edition). 1993.
- Bloom, L. ve M.Lahey. **Language Development and Language Disorders**. New York: John Wiley and Sons. Inc., 1978.
- Bolger, M. "Stress, coping and psychological well-being in mothers and fathers of young children with a handicapping condition and typically developing children." Paper presented at the annual meeting of the American Association on Mental Retardation, New Orleans.
- Brown, Roger. **Principles of Language Learning and Teaching**. Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall, 1980.
- _____. **A First Language: The Early Stages**. Cambridge, M.A.: Harvard University Press, 1975.
- Bruner, Jerame. **Childs Talk: Learning to Use language**. Oxford University Press, 1983.
- Collins, W. A. and Gunnar, M. R. **Social and Personality Development**. Annual Review of Psychology, 41, 1990. (387-416)
- Cromer, Richard. "Language Acquisition, Language Disorder and Cognitive Development" W.Yule ve M.Rutter (Ed.) **Language Development and Disorders**. London: Mac Keith Press.
- _____. "Developmental Language Disorders: Cognitive Processes, Semantics, Pragmatics, Phonology and Syntax". **Journal of Autism and Developmental Disorders**. Vol.11, 1, s.57-71, 1981.

Crystal, D., P.Fletcher ve M.Garman. **The Grammatical Analysis of Language Disability**. London: Edvard Arnold, 1976.

Crystal, D. **Profiling Linguistic Disability**. London: Edvard Arnold, 1982.

Dale, P. **Language Development**. New York: Holt Rinehard and Winston, 1976.

Davaslıgil, Ü. "Farklı Sosyoekonomik ve Kültürel Çevreden Gelen Birinci Sınıf Çocuklarının Dil Gelişimine Okulun Etkisi", **İstanbul Üniversitesi Pedagoji Dergisi**. 1: 168, İstanbul.

De Villiers, Jill ve Peter De Villiers. **Language Acquisition**. Harvard: Harvard University Press, 1978.

Dönmez Baykoç, Necate. "12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kazanılması", Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1986.

_____. "Çocuklarda Dilin Kazanılışı". Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ankara: Ya-Pa Yayınları, 1986.

Dönmez Baykoç Necate, Ülkü Abidoğlu, Çağlayan Dinçer, Nilay Erdemir ve Şebnem Gümüşçü. **Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri**. İkinci baskı. Ankara: Sim Matbaacılık, 1997.

Ekmekçi, Özden. "Türkçe Ediniminde Çekim Eklerinin Rolü", **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Adana: 1, 1. 1987.

_____. "Dil Edinimi ve Gelişiminin Dilbilim Kurallarına Dayalı Olarak İncelenmesi", Dilbilimin Dünü, Bugünü, Yarını. Ankara: I. Dilbilimi Sempozyumu Bildirileri. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1987.

_____. "Dilin Tanımı" Adana: **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt,Vol.1.Sayı no: 6, 1991.

Ergin, Muharrem. **Türk Dil Bilgisi**. Altıncı baskı. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1981.

_____. **Üniversiteler İçin Türk Dili.** Ankara: Boğaziçi Yayınları A.Ş., Burçak Matbaası, 1986.

Eripek, Süleyman. "Alt Özel sınıf Öğrencilerinin İlkokul Sınıfları Düzeyinde Sesli Okuma Başarılarının Değerlendirilmesi", Eskişehir: **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** Cilt: 2, Sayı: 2, Eğitim Fakültesi Yayınları No: 12, 1989.

_____. **Zihinsel Engelli Çocuklar.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 668, Eğitim Fakültesi Yayınları No: 31, 1993.

_____. **Zihinsel Engelli Çocuklar.** Genişletilmiş İkinci baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 900, Eğitim Fakültesi Yayınları No: 41, 1996.

Erkan, Pınar. "Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyleri Farklı Olan Ailelerin 48-60 Aylar Arasındaki Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi", Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1990.

Gencan, Tahir Nejat. **Dilbilgisi.** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1979.

Güteryüz, F.Figen. "48-60 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi". Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1990.

Günçe, Gülseren. **Çocukta Zihin Gelişimi: Piaget Kuramına Toplu Bakış.** Ankara: Baylan Matbaası, 1973.

Güven Nergis ve Servet Bal. **0-6 Yaş Dönemindeki Çocukların Dil Gelişim Özellikleri ve Eğitimi.** Birinci basım. Ankara: Nüve Matbaası, 1987.

Hallahon D.P. ve J.M. Kouffman. **Exceptional Children: Introduction to Special Education.** Fourth Edition. Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall, 1988.

Hevard, W.L. ve M.D. Dilansky. **Exceptional Children.** Third edition. Columbus, Ohio: Merrill Publishing Company, 1988.

- Ingram, David. **First Language Acquisiton: Method, Description and Explanation**. Third edition. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.
- Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Dördüncü basım. Ankara: Bahçelievler P.K. 33, 1991.
- Koç, Aksu Ayhan ve Dan I. Slobin. "The Acquisition of Turkish" **The Cross Linguistics Study of Language Acquisition**. Vol.1. Hillsale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 1985.
- Konrot, Ahmet. "Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Dil ve Konuşma Sorunlu Çocuklar". Ya-Pa 7.Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 1991.
- _____. "Sözel Dil ve Konuşma Sorunları". Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1018. Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 561, 1998.
- Kretshmer, R.R. ve L.W. Kretschmer. **Language Development and Intervention with the Hearing Impaired**. Boltimore: University Park Press, 1982.
- Kocaman, Ahmet. "Dilbilim Terimleri Sözlüğü". Dilbilim Araştırmaları, Ankara: Hitit Yayınları, 1990.
- Lyons, John. **Kuramsal Dilbilime Giriş**. İngilizceden çeviren: Ahmet Kocaman. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.
- Menyuk, Paula. **The Acquisition on Development of Language**. Englewood Cliffs: Prentice-Hall Inc., 1971.
- M.E.B. Konuşma Sorunlu Çocuklar ve Eğitimleri Komisyon Raporu. 1.Özel Eğitim Konseyi. Ankara: 13-15 Mayıs 1991.
- Nelson, Nickola Wolf. **Childhood Language Disorders in Context: Infancy Through Adolescence**. Second edition. Allyn and Bacon, 1998.
- Özsoy, Yahya. "Konuşma Özürlüler", **Özel Eğitime Giriş**. Altıncı baskı. Ankara: Karatepe Yayınları Genel No: 7, Özel No: 6, 1996, s.77-100.

- Özsoy, Yahya. **Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri**. Geliştirilmiş ikinci basım. Ankara: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No: 244/164, İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 4, 1982.
- Sezer, Ayhan. **Turkish-English Contrastive Grammar: Morphology ve Syntax**. Ankara: 1995.
- Siegel, Sidney. **Davranış Bilimleri İçin Parametrik Olmayan İstatistikler**. İngilizceden çeviren: Yurdal Topsever. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları 274, 1977.
- Silverman, Franklin H. **Speech Language and Hearing Disorders**. Needham Heights, USA: Allyn and Bacon A Simon and Schuster Company, 1995.
- Spreen, O. **Language Functions in Mental Retardation: A Review**. American Journal of Mental Deficiency, 69, 1965. (482-494).
- Topbaş, Seyhun. "Dil ve Konuşma Sorunlu Çocukların Sesbilgisel Çözümleme Yöntemi ile Değerlendirilmesi ve Konuşma Örüntülerindeki Sesbilgisel Özelliklerin Betimlenmesi". Yayımlanmamış Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- Topbaş Seyhun, İlknur Maviş ve Mine Başal. "Acquisition of Bound Morphemes: Nominal Case Morphology in Turkish". VIII. Uluslararası Türk Dilbilimi Konferansı. Ankara Üniversitesi, 1996.
- Topbaş Seyhun, Ahmet Konrot ve Mine Başal. "A Survey Regarding the Competencies of Speech and Language Pathologist: Perceptions About Their Current and Future Competencies". CEC-Council for Exceptional Children Yıllık Kongresinde sunulan poster bildiri, Orlando, Florida, USA, 1996.
- Tüfekçioğlu, Ümran. "Farklı İki Eğitim Ortamında Sözel İletişim Eğitimi Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Konuşma Dillerinin Karşılaştırılması". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.
- Vardar, Berke. **Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1980.

Willorand, M.L. "Psycholinguistic Theory and Theory for Initiating Two Word Utterances", **British Journal of Disorders of Communication**, (Vol: 12), No:1.

Yavuz Kemal, Kazım Yetiş ve Necat Birinci. Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, 1996.

Zıllıoğlu, Merih. **İletişim Nedir?** İkinci baskı. İstanbul: Cem Yayınevi, 1996.